

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ**

**Н. А. Гебер
Н. М. Федоренко**

**МАКРОЕКОНОМІКА
МІКРОЕКОНОМІКА**

тестовий тренінг

Харків
2015

ЗМІСТ

Вступ.....	5
------------	---

МАКРОЕКОНОМІКА

Змістовий модуль 1

Тема 1. Предмет, методи та функції макроекономіки.....	6
Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків.....	11
Тема 3. Модель сукупного попиту та сукупної пропозиції.....	18
Тема 4. Споживання, заощадження та інвестиції.....	22
Тема 5. Класична модель макроекономічної рівноваги	26
Тема 6. Рівновага національного ринку у моделі IS-LM.....	28

Змістовий модуль 2

Тема 1. Фіскальна політика держави	34
Тема 2. Монетарна політика	39
Тема 3. Циклічні коливання та економічне зростання	43
Тема 4. Інфляція та антиінфляційна політика	49
Тема 5. Безробіття та політика зайнятості.....	52
Тема 6. Макроекономічна політика у відкритій економіці	57
Список літератури.....	62

МІКРОЕКОНОМІКА

Змістовий модуль 1

Тема 1. Корисність економічного блага. Економічний вибір.....	64
Тема 2. Аналіз поведінки споживача.....	70
Тема 3. Попит та пропозиція.....	75
Тема 4. Теорія еластичності.....	80
Тема 5. Теорія граничних продуктів та мікроекономічна модель підприємства.....	85
Тема 6. Витрати виробництва.....	90

Змістовий модуль 2

Тема 1. Ринок досконалої конкуренції.....	94
Тема 2. Монопольний ринок.....	97
Тема 3. Ринок монополістичної конкуренції.....	101
Тема 4. Олігополістична структура ринку.....	104
Тема 5. Утворення похідного попиту.....	107
Тема 6. Ринок праці.....	110
Тема 7. Ринок капіталу.....	114
Тема 8. Економічна ефективність та добробут.....	116
Тема 9. Держава в мікроекономічній теорії: зовнішні ефекти та суспільні блага.....	120
Список літератури	124

ВСТУП

Однією з сучасних технологій оцінювання знань студентів є тестування навчальної діяльності. Вимірювання якості навчальних досягнень студентів за допомогою тестів покликане сприяти кардинальній зміні контролю навчальних досягнень студентів шляхом наукового обґрунтування апарату, засобів, методів і оцінних технологій.

На структуру та кількість тестів, які проводяться впливає акцент на зв'язках між предметами, що вивчаються. Об'єктом тестування стають компетенції, що потрібні випускникові системи вищої освіти. Традиційно тести виконують відбірну функцію і використовуються для цілей:

- діагностичних, щоб дати студенту можливість з'ясувати, йому потрібно доробити і вивчити;
- управлінських, тобто задля керівництва подальшим процесом навчання та стимулювання.

Типовий тест є низкою теоретичних питань або практичних вправ, які супроводжуються кількома варіантами відповіді, один з яких є правильним; іноді тест може мати більш ніж одну правильну відповідь. Перевага тестів порівняно з усними опитуваннями або письмовими відповідями на теоретичні питання полягає передусім у спрощенні та суттєвому прискоренні процесу перевірки та мінімізації суб'єктивізму з боку викладача.

Тест слугує не лише перевірки засвоєння і запам'ятовування студентом основних теоретичних положень курсу, а й виявляє глибину їх розуміння, вміння застосовувати на практиці, певну здатність аналізу.

Тести розглядаються як складова частина компонентів навчальної програми, їм приділяється повноцінне значення в ній.

Запропонований тестовий тренінг охоплює всі теми курсів «Макроекономіка» та «Мікроекономіка», передбачені навчальними робочими програмами дисциплін, та являє собою дидактичне забезпечення аудиторної та позааудиторної роботи з метою формування знань, навичок та вмінь студентів.

Представлені тестові завдання мають два рівні складності: нижчий і вищий. Нижчий рівень формує репродуктивні вміння відтворювати понятійний апарат дисципліни. Конструктивною особливістю тестів нижчого рівня є використання методики «розпізнавання образів», коли у лівому стовпці таблиці наведено наукові поняття (об'єкти, явища), які вивчаються у певній темі, а у правому – описання (образи) суттєвих, відмітних ознак та властивостей цих понять. Завдання студентів – знайти між ними відповідність.

Вищий рівень тестових завдань представлений у форматі множинного вибору. Він передбачає вибір із запропонованої множини варіантів правильної відповіді.

Дидактичні матеріали можуть використовуватися під час семінарсько-практичних занять чи виноситись на самостійне опрацювання з подальшим аналізом в аудиторії.

МАКРОЕКОНОМІКА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Тема 1. Предмет, методи та функції макроекономіки

Навчальні тести

1. Термін «економікс» отримав всезагальне признання після того, як був використаний в працях:

- а) Жана-Батиста Сея;
- б) Джона Стюарта Мілля;
- в) Альфреда Маршалла;
- г) Джона Мейнарда Кейнса.

Відповідь: в). Своє нове ім'я економічна теорія отримала в книзі видатного англійського економіста, основоположника неокласичного напрямку, глави «кембриджської школи» Альфреда Маршалла, яка вийшла у 1890 році й називалась «Принципи економічної науки» (Principles of economics).

2. Що вивчає загальна економічна теорія:

- а) закони економічного розвитку;
- б) бухгалтерський облік;
- в) механізм функціонування економічних систем;
- г) принципи ділового спілкування;
- д) економічну політику держави;
- е) функціонування галузей господарства;
- ж) економіку бізнесу;
- з) економічну статистику?

Відповідь: а), в), д), ж). Вказані напрямки економічної теорії, як правило, входять до міжнародно признаної науки «Економікс». Інші напрямки відносяться до конкретних економічних наук.

3. Яке з наступних положень не враховується загальною економічною теорією:

- а) ефективне використання ресурсів;
- б) необмежені виробничі ресурси;
- в) оптимальне використання наявних ресурсів;
- г) матеріальні та духовні потреби?

Відповідь: б) – до предмету економічної теорії не відноситься, оскільки не має підстави до економічного аналізу.

4. Економічна модель не є:

- а) інструментом для економічних прогнозів;
- б) комплексом економічних принципів;
- в) поясненням того, як функціонує економіка та її конкретні сфери;
- г) ідеальним типом або політики економіки, якого потрібно прагнути.

Відповідь: г). а), б), в) – це суттєві фактори, які відповідають поняттю «модель».

5. Макроекономіка визначається як галузь економічної теорії, яка вивчає:

- а) роль держави в економіці;
- б) глобальні тенденції економічного розвитку людства;
- в) процеси, які відбуваються в національній економіці у цілому;
- г) ті ж проблеми, що і політична економія в первісному розумінні цього терміну.

Відповідь: в), рівень макроекономічного аналізу відноситься цілком до економіки.

6. Який з перерахованих методів є специфічним методом макроекономіки:

- а) системно-функціональний аналіз;
- б) економіко-математичне моделювання;
- в) сполучення історичного та логічного підходів;
- г) агрегування.

Відповідь: г. Оскільки макроекономіка вивчає агреговані величини, тобто сукупність специфічних економічних одиниць, які розглядають як би вони склали єдину одиницю.

ЗАВДАННЯ НИЖЧОГО РІВНЯ
Знайдіть відповідність

1. агрегування	А. Частина аналітичної економії, що досліджує національну економіку як ціле
2. аналіз ex ante	Б. Змінні, які заздалегідь задані для певної моделі
3. гіпотеза	В. Спосіб організації національної економіки
4. дедукція	Г. Сукупність суб'єктивних суджень про те, як повинна функціонувати економіка
5. домашні господарства	Д. Попередньо сформульована неперевірена теорія
6. екзогенні змінні	Е. Економічні одиниці, що складаються з однієї або кількох осіб, які забезпечують економіку ресурсами і використовують дохід для задоволення власних потреб
7. економічна система	Ж. Поєднання окремих економічних одиниць в одну чи декілька

3. Об'єкти макроекономічного аналізу характеризують:

- а) агреговані величини;
- б) ймовірні величини;
- в) порівняльні величини;
- г) відносні величини.

4. Який сектор не відноситься до макроекономічних суб'єктів:

- а) підприємницький сектор;
- б) сектор домашніх господарств;
- в) державний сектор;
- г) сільськогосподарський сектор.

5. Основним методом макроекономічних досліджень є:

- а) порівняльний аналіз;
- б) соціологічний;
- в) метод абстракції;
- г) моделювання.

6. Макромоделі показують:

- а) об'єктивне зростання показників;
- б) взаємозв'язок між макропоказниками;
- в) зв'язок між державними суб'єктами;
- г) зв'язок між екзогенними величинами.

7. Якщо економічні узагальнення базуються на фактах, то такий метод аналізу є:

- а) описовим;
- б) гіпотетичним;
- в) дедуктивним;
- г) індуктивним.

8. Якщо досліджується економіка, як цілісна система, то це аналіз:

- а) мікроекономічний;
- б) макроекономічний;
- в) позитивний;
- г) нормативний.

9. Яка економічна мета, якщо суспільство прагне мінімізувати витрати та максимізувати віддачу від обмежених ресурсів:

- а) досягнення повної зайнятості;
- б) підтримка економічного зростання;
- в) економічна безпека;
- г) економічна ефективність.

10. Позитивна економічна теорія вивчає:

- а) «що є»;
- б) «що повинно бути»;
- в) позитивні тенденції в економічному розвитку;
- г) оцінні міркування.

11. Загальний рівень цін і безробіття в економічній системі вивчається на курсі:

- а) мікроекономіка;
- б) макроекономіка;
- в) менеджмент;
- г) міжнародні фінанси.

12. Коли економічні проблеми вирішуються частково ринком та частково державою, то економіка:

- а) командна;
- б) ринкова;
- в) натуральна;
- г) змішана.

13. При нормативному макроекономічному аналізі здійснюється:

- а) теоретичне обґрунтування моделі поведінки економічного суб'єкту;
- б) вивчення результатів впливу поведінки економічних суб'єктів на зміни макроекономічних показників;
- в) розробка рекомендацій щодо використання інструментів макроекономічної політики.

14. Макроекономічна модель створюється для:

- а) відображення ідеального функціонування економіки;
- б) точного відображення процесів, які відбуваються в економіці суспільства;
- в) вияву принципів економічних зв'язків;
- г) аналізу впливу ендогенних змінних на екзогенні;
- д) здійснення економічного прогнозу.

15. Яка з наведених відповідей відображає поведінкові функціональні зв'язки ендогенних параметрів макромоделі:

- а) $C = C(Y)$;
- б) $Q = f(X_1, X_2, \dots, X_n)$;
- в) $T = f(T(Y), Y)$;
- г) $Y = C + I + G + NE$

16. Яка з наведених відповідей відображає інституціональні функціональні зв'язки ендогенних параметрів макромоделі:

- а) $C = C(Y)$;
- б) $Q = f(X_1, X_2, \dots, X_n)$;
- в) $T = f(T(Y), Y)$;
- г) $Y = C + I + G + NE$

17. Яка змінна є потоковою:

- а) залишок на рахунку в банку;
- б) державний борг країни;
- в) робоча сила;
- г) заробітна плата особи;
- д) майно особи.

18. Макроекономіка є частиною аналітичної економії, яка вивчає:

- а) виробничі відносини економічних суб'єктів;
- б) ефективність функціонування національної економіки як цілого;
- в) поведінку економічних суб'єктів на ринках ресурсів;
- г) глобальні тенденції економічного розвитку людства;
- д) окремі елементи економіки (поведінку фірми, ринки окремих товарів тощо)

Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

Навчальні тести

1. Валовий внутрішній продукт відрізняється від валового національного продукту тим, що:

- а) до ВВП включають тільки кінцеві товари та послуги, які вироблені національними резидентами на своїй національній території;
- б) ВВП більше (або менше), ніж ВВП на величину сальдо між прибутками і доходами, які отримали підприємства та фізичні особи даної країни за кордоном;
- в) ВВП відрізняється від ВВП на величину сальдо між прибутками та доходами, які отримали резиденти даної країни за кордоном і прибутками та доходами, що отримали іноземні резиденти на території даної країни.

Відповідь: в), згідно визначення ВВП та ВВП за системою національних рахунків.

2. Номінальний ВВП визначається:

- а) в експортних цінах;
- б) за ринковими поточними цінами;
- в) за базовими (незмінними) цінами;
- г) за цінами попереднього періоду.

Відповідь: б), згідно прийнятої у СНР методики підрахунку ВВП.

3. Додана вартість товару – це:

- а) валова продукція підприємства мінус поточні матеріальні витрати;
- б) валова продукція підприємства мінус поточні матеріальні витрати, з включенням відрахувань на амортизацію та заробітної плати;
- в) сума сплаченої на підприємстві заробітної плати за вироблену протягом року продукцію.

Відповідь: б), тому що додана вартість включає реальний внесок підприємства у створення конкретного продукту.

4. Який з вказаних доходів не враховується при підрахунку ВВП:

- а) заробітна плата продавця;
- б) пенсія колишнього робітника заводу;
- в) орендна плата за будинок;
- г) стипендія, що отримує студент з приватного фонду.

Відповідь: б) та г), ці доходи відносяться до трансфертних платежів і не враховуються у ВВП.

5. Припустимо, що ВВП збільшився з 660 млрд. грн. до 875 млрд. грн., а дефлятор ВВП – зі 110 до 125. За таких умов величина реального ВВП:

- а) не зміниться; б) збільшиться;
в) зменшиться; г) на можна визначити на основі поданих даних.

Відповідь: б), тому що у першому випадку реальний ВВП становить 600 млрд. грн. $(660/110*100)$, а у другому – 700 млрд. грн. $(875/125*100)$.

6. Трансфертні платежі – це:

- а) виплати домашнім господарствам, які не обумовлені участю у процесі виробництва;
б) частина доходу, яка включається у національний дохід;
в) тільки виплати уряду окремим особам;
г) всі відповіді невірні.

Відповідь: а), надання трансферних платежів не припускає збоку їх одержувачів надання будь-яких послуг.

ЗАВДАННЯ НИЖЧОГО РІВНЯ

Знайдіть відповідність

1. амортизація	А. Визначення суми доданої вартості, створеної у національній економіці на всіх стадіях виробництва товарів та послуг
2. валовий внутрішній продукт	Б. Видатки уряду та місцевих органів влади на купівлю кінцевих продуктів і наймання на роботу працівників у державний сектор
3. валовий національний продукт	В. Товари та послуги, які використовують для подальшого оброблення чи перепродажу
4. видатковий метод обчислення ВВП	Г. Витрати фірм на закупівлю машин, устаткування, інструментів, виробничих будівель тощо
5. виробничий метод обчислення ВВП	Д. Визначення реального валового національного продукту зменшенням грошової вартості ВВП
6. державні закупки товарів та послуг	Е. Різниця між вартістю вироблених фірмою товарів та послуг та вартістю сировини та матеріалів, що придбані у постачальників
7. державні трансфертні платежі	Ж. ВВП за відрахуванням тієї частини, яка необхідна для відшкодування капітальних благ, зношених у процесі його виробництва

8. дефлювання	З. Сумування видатків домогосподарств, фірм, уряду та іноземців на купівлю кінцевої продукції національної економіки
9. додана вартість	И. Сума усіх факторних доходів
10. інвестиційні витрати	І. Визначення реального валового національного продукту збільшенням грошової вартості ВВП
11. інфлювання	К. Сумування всіх видів доходів, отриманих від виробництва всього обсягу продукції даного року, плюс амортизація та непрямі податки
12. кінцеві товари та послуги	Л. Державні виплати індивідам, що не обумовлюються безпосередньою їх участю в суспільному виробництві.
13. національний доход	М. ВВП, обчислений у поточних ринкових цінах
14. номінальний ВВП	Н. Вартість річного обсягу кінцевих товарів та послуг, вироблених національним капіталом, незалежно від того, де вони вироблені – у даній країні чи за кордоном
15. проміжні товари та послуги	О. Ринкова вартість усіх кінцевих товарів та послуг, вироблених у межах економічної території країни протягом року.
16. реальний ВВП	П. Еквівалент величини знецінення основного капіталу за рік
17. розподільчий метод обчислення ВВП	Р. ВВП, обчислений у постійних цінах
18. споживчі видатки	С. Видатки домогосподарств на купівлю товарів тривалого і короткострокового вжитку та оплату послуг
19. функціональний розподіл доходу	Т. Товари та послуги, які купуються для кінцевого споживання, а не для перепродажу або подальшого перероблення
20. чистий національний продукт	У. Розподіл грошового доходу суспільства відповідно до функції, яку виконує отримувач доходу

ЗАВДАННЯ ВИЩОГО РІВНЯ
Оберіть правильну відповідь

1. Особистий дохід – це:

- а) вартість вироблених товарів та послуг за рік;
- б) дохід отриманий домогосподарствами на протязі цього року;
- в) весь дохід, призначений для особистих витрат, після сплати податків;
- г) ВВП мінус амортизація.

2. Що з нижче перерахованого входить до складу ВВП?

- а) послуги домогосподарки;
- б) купівля у сусіда автомобіля, що був у використанні;
- в) купівля нових акцій у брокера;
- г) купівля облігації у корпорації.
- д) вартість нового підручника у місцевому книжковому магазині

3. Відрахування на споживання капіталу – це:

- а) чисті інвестиції;
- б) чисті іноземні інвестиції;
- в) амортизація;
- г) фонди, які не можуть використовуватися для закупки товарів для споживання.

4. Якщо з національного доходу відняти податки на прибутки корпорацій, нерозподілений прибуток та внески на соціальне страхування, а потім додати чисті трансфертні платежі, то отримана сума – це:

- а) особистий дохід;
- б) ВВП;
- в) ЧВП;
- г) дохід, яким можна розпоряджатися.

5. Які з перерахованих величин не використовуються при визначені обсягу національного доходу?

- а) прибуток корпорації;
- б) державні трансфертні платежі;
- в) відсотки, які сплачують підприємці за капітал та кредит;
- г) дохід з ренти;
- д) заробітна плата.

6. Якщо обсяг реального ВВП знизився на 6%, а кількість населення в тому ж році скоротилась на 3%, то:

- а) реальний ВВП на душу населення знизився;
- б) реальний ВВП на душу населення збільшився;
- в) реальний ВВП збільшився, а номінальний - зменшився;
- г) ціни упали на 3%.

7. Національний дохід – це:

- а) інвестиції мінус заощадження;
- б) вартість предметів тривалого користування та послуг;
- в) особистий дохід плюс індивідуальні податки мінус чисті субсидії державним підприємствам;
- г) рента, заробітна плата, % за капітал, доходи від власності і прибуток корпорацій.

8. Яка з цих величин не включається у ВВП, розрахований методом витрат?

- а) валові інвестиції;
- б) чистий експорт товарів та послуг;
- в) витрати споживачів + інвестиції + державні витрати;
- г) державні закупки товарів та послуг;
- д) заробітна плата.

9. Валові інвестиції облічуються при розрахунку:

- а) ВВП методом доходів;
- б) ВВП методом витрат;
- в) ЧВП;
- г) доходу кінцевого використання;
- д) особистого доходу.

10. Заробітна плата облічується при розрахунку:

- а) ВВП методом доходів;
- б) ВВП методом витрат;
- в) чистого експорту;
- г) усі попередні відповіді невірні.

11. При розрахунку національного доходу і національного продукту не можна підсумовувати:

- а) витрати споживачів і особисті заощадження;
- б) чисті інвестиції та витрати споживачів;
- в) урядові закупки товарів і заробітну плату;
- г) витрати споживачів та валові інвестиції.

12. Доход кінцевого використання – це:

- а) особистий дохід мінус індивідуальні податки;
- б) сума, яка включає зарплату, ренту, дохід у формі відсотку за капітал;
- в) зарплату, дохід у формі відсотку за капітал мінус особистий податок;
- г) вірні відповіді а), б), в).

13. Індекс цін споживачів використовується для того, щоб:

- а) оцінити різницю між структурою виробництва у поточному та минулому році;
- б) оцінити різницю в ринковій вартості «споживчого кошика» двох різних періодів;
- в) оцінити рівень цін різних країн;
- г) оцінити різницю між рівнем оптових та роздрібних цін;
- д) усі попередні відповіді невірні.

14. Припустимо, що ВВП збільшився з 500 млрд. дол. до 600 млрд. дол., а дефлятор ВВП зі 125 до 150. За таких умов величина реального ВВП:

- а) не зміниться;
- б) збільшиться;
- в) зменшиться;
- г) не можна розрахувати, на основі наданої інформації.

15. Якщо обсяг номінального ВВП і рівень цін збільшилися, то:

- а) реальний ВВП не змінився;
- б) реальний ВВП зменшився;
- в) реальний ВВП збільшився, але менше, ніж ціни;
- г) ця інформація не дозволяє визначити динаміку реального ВВП;

16. Якщо фірми почнуть усі свої прибутки сплачувати акціонерам у формі дивідендів, то у національних рахунках зросте показник:

- а) ВВП;
- б) чистих інвестицій;
- в) амортизація;
- г) особистого доходу.

17. Компанія по виробництву шин продає фірмі, яка виробляє автомобілі, 4 шини вартістю 400 дол. інша компанія продає автомобільній фірмі плейер за 500 дол. установив усе на новій машині, автомобільна фірма продає її за 20 000 дол. яка сума буде включена при підрахунку в склад ВВП:

- а) 20 000;
- б) 900;
- в) 20 900;
- г) 20 000 мінус прибуток автомобільної фірми.

18. До чистих інвестицій відносяться:

- а) купівля домашнім господарством легкового автомобіля;
- б) купівля фірмою земельної ділянки;
- в) заміна зношеного обладнання новим;
- г) будівництво складу готової продукції.

19. Попередньо створена вартість не повинна враховуватися при визначенні сукупної виготовленої вартості у національній економіці, для того щоб:

- а) уникнути інфляційних процесів;
- б) виключити невиробничі витрати попереднього циклу;
- в) уникнути подвійного рахунку;
- г) усі відповіді вірні;
- д) усі відповіді невірні.

20. Сукупний обсяг товарів та послуг, виготовлених в країні протягом року це:

- а) національне багатство;
- б) валовий внутрішній продукт;
- в) національний дохід;
- г) чистий економічний добробут.

21. До трансфертних платежів належать:

- а) шкільне будівництво;
- б) податки;
- в) заробітна плата державних службовців;
- г) субсидії.

22. Чистий експорт є позитивним, коли:

- а) експорт більший за імпорт;
- б) експорт зменшується, а імпорт зростає;
- в) експорт та імпорт зменшуються;
- г) імпорт більший за експорт.

23. Чисті інвестиції – це:

- а) вартість використаних засобів виробництва;
- б) величина чистого прибутку;
- в) відновлена вартість виробничих потужностей мінус амортизація;
- г) збільшення основних фондів.

24. Номінальний ВВП визначається за цінами:

- а) попереднього року;
- б) поточного року;
- в) наступного року;
- г) базового року.

25. Зазначте види виробничої діяльності, що належать до тіньової економіки:

- а) виготовлення побутової техніки;
- б) незаконне виготовлення грошей;
- в) виготовлення алкогольної продукції незареєстрованим виробником;
- г) вирощування овочів у підсобному господарстві.

26. З якою метою створюється амортизаційний фонд на підприємстві?

- а) він створюється для поновлення оборотних коштів підприємства;
- б) він створюється для поновлення зношених засобів виробництва;
- в) він створюється для додаткового розширення виробництва товарної продукції.

27. Дефлятор ВВП розраховується як співвідношення:

- а) реального ВВП до номінального ВВП;
- б) номінального ВВП до номінального ВВП;
- в) номінального ВВП до реального ВВП;
- г) номінального ВВП до реального ВВП.

28. Як співвідносяться ВВП, розрахований по потоку витрат, і ВВП, розрахований по потоку доходів:

- а) ВВП за доходами дорівнює ВВП за витратами;
- б) ВВП за доходами більше ніж ВВП за витратами в умовах економічного зростання;
- в) співвідношення між ВВП по доходам та витратам залежить від темпів інфляції за період, який аналізується.

29. Якщо упродовж року фізичний обсяг національного продукту не змінився, а ціни за цей період подвоїлися, тоді:

- а) реальний ВВП подвоївся, а номінальний ВВП не змінився;
- б) реальний ВВП не змінився, а номінальний ВВП подвоївся;
- в) і реальний, і номінальний ВВП подвоїлися;
- г) реальний ВВП зменшився наполовину, а номінальний ВВП подвоївся;
- д) всі відповіді невірні.

30. Поняття «інвестиції» у національному обчисленні ВВП містить:

- а) вартість куплених упродовж року акцій;
- б) збільшення основних фондів на кінець року порівняно з початком року;
- в) державні трансфертні платежі;
- г) товари тривалого використання, куплені населенням упродовж року.

31. Яке твердження неправильне:

- а) дефляція – це зменшення номінального ВВП до розмірів реального, коли дефлятор ВВП більший за одиницю;
- б) інфляція – це збільшення номінального ВВП до розмірів реального, коли дефлятор ВВП менший за одиницю;
- в) у базовому році номінальний та реальний ВВП дорівнюють один одному;
- г) дефлятор ВВП – це відношення номінального ВВП до реального;
- д) темп зростання реального ВВП дорівнює темпу зростання номінального ВВП плюс значення дефлятора ВВП.

Тема 3. Модель сукупного попиту та сукупної пропозиції

Навчальні тести

1. Крива сукупного попиту виражає відношення між:

- а) рівнем цін та сукупними витратами на купівлю товарів та послуг;
- б) рівнем цін та виробленим ВВП в реальному виразі;
- в) рівнем цін, який визнають покупці, та рівнем цін, який задовольняє покупців;
- г) обсягами виробленого та вжитого ВВП в реальному виразі;
- д) усі попередні відповіді невірні.

Відповідь: а), згідно поняття сукупного попиту

2. Зменшення сукупного попиту – результат:

- а) ефекту реальних касових залишків;
- б) ефекту імпортних закупок;

- в) ефект процентної ставки;
- г) усі попередні відповіді вірні;
- д) усі попередні відповіді невірні.

Відповідь: д), наведені фактори – цінові, вони впливають на величину сукупного попиту, а на сукупний попит впливають нецінові фактори.

3. Класичний відрізок на кривій сукупної пропозиції:

- а) має позитивний нахил;
- б) має негативний нахил;
- в) зображується вертикальною лінією;
- г) зображується горизонтальною лінією

Відповідь: в), див. графік сукупної пропозиції.

4. До цінових факторів сукупної пропозиції належать:

- а) зміна товарних цін;
- б) зміна цін на ресурси;
- в) ефект відсоткової ставки;
- г) ефект чистого експорту

Відповідь: а). В та г – це цінові фактори сукупного попиту, б – неціновий фактор сукупної пропозиції.

ЗАВДАННЯ НИЖЧОГО РІВНЯ

Знайдіть відповідність

1. кейнсіанський відрізок кривої AS	А. Графічне зображення взаємозв'язку між кількістю товарів та послуг, яку споживачі хочуть придбати, та загальним рівнем цін
2. класичний відрізок кривої AS	Б. Графічне зображення взаємозв'язку між кількістю товарів та послуг, яку виробники готові постачати, та загальним рівнем цін
3. крива короткострокової сукупної пропозиції	В. Відрізок кривої сукупної пропозиції, який характеризується тим, що збільшення обсягу національного виробництва супроводжується зростанням цін
4. крива сукупної пропозиції	Г. Крива сукупної пропозиції, що характеризується додатнім нахилом
5. крива сукупного попиту	Д. Загальний обсяг товарів та послуг, який хочуть придбати покупці за даного рівня цін
6. природний рівень виробництва	Е. Фактори, що впливають на сукупний попит та сукупну пропозицію за певних товарних цін і призводять до зміщення їх кривих праворуч або ліворуч

- г) зростає сукупна пропозиція і сукупний попит;
- д) усі попередні відповіді вірні.

5. Зниження величини сукупного попиту – результат:

- а) ефекту реальних касових залишків;
- б) ефекту імпорتنих закупок;
- в) ефект процентної ставки;
- г) усі попередні відповіді вірні;
- д) усі попередні відповіді невірні.

6. Крива сукупної пропозиції висловлює відношення між:

- а) рівнем цін та споживаним обсягом ВВП у реальному виразі;
- б) рівнем цін та виробленим обсягом ВВП у реальному виразі;
- в) рівнем цін, по яким виробники бажають продавати, а покупці – купувати товари;
- г) спожитим та виробленим обсягом ВВП у реальному виразі;
- д) усі відповіді невірні.

7. Якщо рівноважний рівень цін зростає, а виробництво падає, то це викликано:

- а) зміщення кривої сукупного попиту праворуч;
- б) зміщення кривої сукупного попиту ліворуч;
- в) зміщення кривої сукупної пропозиції праворуч;
- г) зміщення кривої сукупної пропозиції ліворуч;
- д) усі попередні відповіді невірні.

8. Кейнсіанський відрізок на кривій сукупної пропозиції:

- а) має позитивний нахил;
- б) має негативний нахил;
- в) зображується вертикальною лінією;
- г) зображується горизонтальною лінією.

9. Якщо держава встановлює більш жорсткі вимоги до зберігання навколишнього середовища, це викличе:

- а) зростання витрат виробництва на одиницю продукції та зрушення кривої сукупної пропозиції праворуч;
- б) зростання витрат виробництва на одиницю продукції та зрушення кривої сукупної пропозиції ліворуч;
- в) зростання витрат виробництва на одиницю продукції та зрушення кривої сукупного попиту праворуч;
- г) падіння витрат виробництва на одиницю продукції та зрушення кривої сукупного попиту ліворуч;
- д) падіння витрат виробництва на одиницю продукції та зрушення кривої сукупного попиту праворуч.

10. У якому випадку зміна ціни та обсягу ВВП буде відбуватися в одному напрямку, якщо крива AD зміститься праворуч або ліворуч.

- а) це зрушення відбувається на горизонтальному відрізку кривої сукупної пропозиції;
- б) це зрушення відбувається на вертикальному відрізку кривої сукупної пропозиції;
- в) це зрушення відбувається на проміжному відрізку кривої сукупної пропозиції;
- г) усі відповіді невірні.

11. Зрушення кривої сукупного попиту праворуч на кривій сукупної пропозиції не може відображати:

- а) підвищення рівня цін і реального обсягу ВВП одночасно;
- б) підвищення рівня цін при відсутності зростання реального обсягу ВВП;
- в) зростання реального обсягу ВВП при відсутності підвищення цін;
- г) підвищення рівня цін і падіння реального обсягу ВВП одночасно;
- д) усі відповіді невірні.

Тема 4. Споживання, заощадження та інвестиції

Навчальні тести

1. Який із запропонованих варіантів найбільш повно розкриває суть поняття «гранична схильність до споживання»:

- а) крива, що характеризує величину споживчих витрат за даного рівня доходу;
- б) зміна у споживчих витратах, викликана зростанням доходу;
- в) відношення приросту споживчих витрат на одиницю приросту національного доходу;
- г) відношення сукупного споживання до сукупного попиту.

Відповідь: в), виходячи з визначення граничної схильності до споживання.

2. Яка з наведених відповідей розкриває особливості точки «порогового рівня» індивідуального споживання:

- а) гранична схильність до споживання дорівнює 1;
- б) дохід дорівнює споживанню;
- в) заощадження дорівнюють споживанню;
- г) заощадження дорівнюють інвестиціям.

Відповідь: б), пороговий дохід – це точка, де споживання дорівнюють доходу, а заощадження дорівнюють 0.

3. Які фактори не спричиняють зрушення кривої попиту на інвестиції:

- а) наявність надлишкових потужностей в галузі;
- б) очікування підприємців відносно майбутнього прибутку від інвестицій;
- в) зміна рівня відсоткової ставки;
- г) всі наведені вище фактори спричиняють зрушення кривої попиту на інвестиції.

Відповідь: в), зміна рівня відсоткової ставки спричиняє зрушення уздовж кривої попиту на інвестиції.

4. Середня схильність до споживання визначається як відношення:

- а) споживання до особистого доходу;
- б) споживання до доходу кінцевого використання;
- в) споживання до приросту доходу кінцевого використання;
- г) споживання до заощаджень.

Відповідь: б), виходячи з визначення середньої схильності до споживання.

ЗАВДАННЯ НИЖЧОГО РІВНЯ
Знайдіть відповідність

1. від'ємні заощадження	А. Приріст витратків на споживання у будь-якій зміні ДКВ домогосподарств
2. інвестиції	Б. Рівень ДКВ, за якого домогосподарства витрачають на споживання весь свій дохід
3. гранична схильність до заощаджень	В. Витратки на придбання товарів та послуг для задоволення потреб людей
4. гранична схильність до споживання	Г. Приріст заощаджень у будь-якій зміні ДКВ домогосподарств
5. заощадження	Д. Виявлення залежності між заощадженням та ДКВ
6. середня схильність до заощадження	Е. Заощадження за рівня доходів, що нижчий від порогового
7. середня схильність до споживання	Ж. Частина доходу кінцевого використання, яка не витрачається на споживання
8. споживання	З. Частка споживання у ДКВ
9. точка нульового заощадження	І. Частка заощаджень у ДКВ
10. функція інвестицій	К. Виявлення залежності між споживанням та ДКВ
11. функція заощадження	Л. Витрати, які безпосередньо сприяють збільшенню загальної величини капіталу в економічній системі
12. функція споживання	М. Виявлення залежності між обсягом інвестицій та відсотковою ставкою

ЗАВДАННЯ ВИЩОГО РІВНЯ
Оберіть правильну відповідь

1. Використовуючи наведені варіанти відповідей, покажіть зв'язок між граничною схильністю до споживання та граничною схильністю до заощадження.

- а) сума показників граничної схильності до споживання та граничної схильності до заощадження дорівнює доходу кінцевого використання;
- б) відношення між цими показниками характеризує середню схильність до споживання;
- в) сума даних показників дорівнює 1;
- г) точка на кривій, у якій вони урівноважуються, відповідає пороговому рівню доходу.

2. Середня схильність до заощаджень визначається як відношення:

- а) заощаджень до споживання;
- б) заощаджень до доходу кінцевого використання;
- в) заощаджень до особистого доходу;
- г) заощаджень до приросту доходу кінцевого використання

3. Відповідно до принципу акселератора індукційовані інвестиційні витрати мають місце у випадку:

- а) якщо ВВП чи споживання скорочуються;
- б) якщо ВВП чи споживання знаходяться на низькому рівні;
- в) якщо ВВП чи споживання знаходяться на високому рівні;
- г) якщо ВВП чи споживання зростають.

4. Якщо людина не витрачає весь свій дохід після сплати податків на споживання, а невитрачений дохід розміщує в банку, то можна сказати, що вона:

- а) заощаджує, але не інвестує;
- б) інвестує, але не заощаджує;
- в) заощаджує і інвестує;
- г) не заощаджує і не інвестує

5. Якщо функція споживання має вигляд $C = 50 + 0,6Y$, то автономне споживання дорівнює:

- а) 50; б) – 50; в) 0,6; г) 0.

6. Якщо обсяг доходу кінцевого використання зменшується, то за інших рівних умов:

- а) зростають споживчі витрати і заощадження;
- б) споживчі витрати зростають, а заощадження зменшуються;

- в) споживчі витрати зменшуються, а заощадження зростають;
- г) зменшуються і споживчі витрати і заощадження;
- д) усі відповіді невірні.

7. Гранична схильність до заощаджень визначається як відношення:

- а) приросту споживання до приросту особистого доходу;
- б) приросту споживання до доходу кінцевого використання;
- в) приросту споживання до приросту доходу кінцевого використання;
- г) приросту споживання до приросту заощаджень.

8. Якщо обсяг доходу кінцевого використання в даній країні збільшиться, а споживання не зміниться, то:

- а) середня схильність до споживання і до заощадження збільшиться;
- б) APC підвищиться, а APS знизиться;
- в) APC зменшиться, а APS збільшиться;
- г) усі відповіді невірні.

9. На обсяг інвестицій впливають:

- а) рівень відсоткової ставки;
- б) оптимістичні чи песимістичні очікування підприємців;
- в) рівень технологічних змін;
- г) усі відповіді вірні.

10. Якщо реальна відсоткова ставка зростає, то:

- а) крива попиту на інвестиції зміщується праворуч;
- б) крива попиту на інвестиції зміщується ліворуч;
- в) крива попиту на інвестиції переміщується вгору;
- г) всі попередні відповіді невірні.

11. Якщо функція заощаджень має вигляд $S = -40 + 0,3Y$, то гранична схильність до споживання дорівнює:

- а) 0,3; б) - 0,3; в) 0,7; г) - 0,7.

12. Крива інвестицій не буде зсуватися, якщо:

- а) буде впроваджене більш продуктивне устаткування;
- б) зростуть податки;
- в) зменшиться ставка відсотку;
- г) зростуть витрати на експлуатацію устаткування.

7. нестійка економічна рівновага	Ж. При встановленні рівноваги на одному з багатьох взаємопов'язаних ринків народного господарства, рівновага встановлюється і на іншому ринку
8. рівноважний рівень національного виробництва	З. Короткострокова модель, яка описує спосіб досягнення економічного оптимуму без втручання держави
9. ринок робочої сили	І. Повернення до стану рівноваги економічної системи під впливом внутрішніх сил
10. стійка економічна рівновага	К. Стан економіки, коли на ринках благ, грошей, інвестицій, заощаджень та праці одночасно досягається рівновага

ЗАВДАННЯ ВИЩОГО РІВНЯ
Оберіть правильну відповідь

1. Визначить умову, яка не відноситься до кейнсіанської моделі макrorівноваги:

- а) рівновага попиту та пропозиції встановлюється і за умов неповної зайнятості;
- б) необхідне активне втручання держави;
- в) обсяг виробництва та зайнятості визначається величиною сукупного попиту;
- г) обсяг виробництва та зайнятості визначається величиною сукупної пропозиції.

2. Визначить умови, які відносяться до класичної моделі макrorівноваги:

- а) обсяг виробництва та зайнятості визначається величиною сукупної пропозиції;
- б) рівновага попиту та пропозиції встановлюється і за умов неповної зайнятості;
- в) необхідне активне втручання держави;
- г) обсяг виробництва та зайнятості визначається величиною сукупного попиту;
- д) рівновага попиту та пропозиції встановлюється за умов повної зайнятості.

3. У класичній моделі загальна економічна рівновага встановлюється:

- а) на ринку ресурсів і товарів;
- б) на ринку грошей, який визначає рівень реального виробництва, зайнятості та реальної зарплати;
- в) на ринку ресурсів, товарів, грошей, заощаджень та інвестицій;
- г) вірна відповідь відсутня.

4. За класичною теорією на ринку праці визначається:

- а) валютний курс;
- б) рівноважна відсоткова ставка;
- в) рівноважна номінальна зарплата;
- г) рівноважний обсяг національного доходу.

5. Саморегулююча ринкова система гарантує:

- а) можливість стійкого та довготривалого дефіциту товарів;
- б) дефіцити і надлишки товарної маси, що швидко зникають внаслідок дії цінового механізму;
- в) відсутність дефіциту товарів;
- г) неможливість надлишку товарів.

6. За класичною теорією грошова маса впливає на:

- а) обсяг реального продукту;
- б) рівень цін;
- в) реальну зарплату;
- г) номінальну зарплату.

7. Попит на працю:

- а) визначається попитом на продукт, який виробляється цією працею;
- б) безпосередньо пов'язаний з рівнем зарплати;
- в) безпосередньо пов'язаний з пропозицією продукту, який виробляється цією працею;
- г) визначається попитом на засоби виробництва.

8. Рівень виробництва за умов повної зайнятості та повному використанні всіх ресурсів не залежить від готівкової грошової маси та рівня цін за:

- а) теорією раціональних очікувань;
- б) класичною теорією;
- в) кейнсіанською теорією;
- г) кількісною теорією грошей.

Тема 6. Рівновага національного ринку у моделі IS-LM

Навчальні тести

1. Головна причина, що дозволила кейнсіанській теорії потіснити класичну, полягає у тому, що:

- а) кейнсіанська теорія пояснила поведінку економіки у довгостроковому періоді;
- б) кейнсіанська теорія не пов'язувала свої основні положення з кількістю грошей, що знаходяться в обігу;

в) кейнсіанська теорія пояснила поведінку економіки у короткостроковому періоді;

г) немає правильної відповіді.

Відповідь: а), класична теорія розглядала економіку у короткостроковому періоді за умов досконалої конкуренції.

2. Лінія IS показує всі комбінації національного доходу та ставки відсотку, при яких:

а) встановлюється рівновага на ринку грошей;

б) спостерігається надлишок благ;

в) встановлюється рівновага на товарному ринку;

г) встановлюється рівновага на ринку праці.

Відповідь: б), лінія IS показує, наскільки необхідно змінити ставку відсотка у разі змін національного доходу для збереження рівноваги на ринку товарів.

3. Ціна пропозиції робочої сили визначається:

а) максимально допустимою з точки зору підприємця ставкою зарплатні;

б) величиною ефективного попиту на блага;

в) мінімальною ставкою зарплатні, що задовольняє найманих робітників;

г) грошовою лінією LM.

Відповідь: в), пропозиція послуг праці визначається мінімальною зарплатою, за яку згодні працювати робітники.

4. У кейнсіанській моделі макrorівноваги попит на працю визначається:

а) величиною ефективного попиту на блага;

б) вимогами профспілок;

в) мінімальною ставкою зарплатні, що задовольняє найманих робітників;

г) державною політикою зайнятості.

Відповідь: а), функція попиту на працю виводиться з виробничої функції і визначається величиною ефективного попиту на блага.

5. Метод «вилучень – ін'єкцій» визначає оптимальний ВВП за таких умов, коли:

а) сукупні видатки дорівнюють інвестиціям;

б) інвестиції дорівнюють державним видаткам;

в) інвестиції дорівнюють заощадженням;

г) заощадження дорівнюють сукупному попиту.

Відповідь: в), якщо інвестиції дорівнюють заощадженням, сукупні видатки дорівнюють обсягу виробництва, а це – оптимальний ВВП.

6. Інфляційний розрив обумовлюється:

а) зростанням сукупного попиту в умовах неповної зайнятості;

б) зростанням сукупного попиту в умовах, які наближаються до повної зайнятості;

в) зростанням сукупного попиту в умовах повної зайнятості;

г) всі відповіді невірні.

Відповідь: в), зростання сукупного попиту в умовах повної зайнятості призводить до перевищення номінального ВВП над потенційним, що означає інфляційний розрив.

7. Дефляційний розрив знаходить своє відображення у:

- а) недостатності заощаджень; б) дефіциті товарів;
в) недостатньому попиту; г) недостатній пропозиції.

Відповідь: в), недостатність сукупного попиту депресивно впливає на економіку і не дає можливості досягти повної зайнятості, що спричиняє дефляційний розрив.

ЗАВДАННЯ НИЖЧОГО РІВНЯ

Знайдіть відповідність

1. дефляційний розрив	А. Система економічних відносин з приводу купівлі-продажу трудових послуг, ціна на які визначається під впливом попиту та пропозиції
2. «грошова лінія» LM	Б. Відхилення сукупного попиту від стану рівноваги за умов повної зайнятості в бік зменшення при сталій пропозиції
3. грошовий ринок	В. Максимально допустима з точки зору підприємця ставка заробітної плати для найманих працівників
4. інфляційний розрив	Г. Попит на гроші, мотивом якого є бажання економічних суб'єктів мати певний грошовий запас у вигляді майна
5. лінія IS	Д. Відхилення сукупного попиту від стану рівноваги за умов повної зайнятості в бік збільшення при сталій пропозиції
6. модель IS – LM	Е. Процес формування грошової маси в країні
7. національний ринок	Ж. Різноманітність та якість трудових послуг, які пропонуються для реалізації
8. операційний попит на гроші	З. Крива, що показує сукупність парних значень відсоткової ставки та національного доходу, за яких встановлюється рівновага на грошовому ринку
9. попит на робочу силу	І. Система економічних відносин між продавцями та покупцями товарів та послуг, що задовольняють споживчий та інвестиційний попит макроекономічних суб'єктів
10. пропозиція грошей	К. Сукупність соціально-економічних відносин у сфері обміну, за допомогою яких здійснюється купівля-продаж робочої сили, товарів та послуг, обіг капіталу

11. пропозиція робочої сили	Л. Крива, яка показує наскільки необхідно змінити відсоткову ставку при певній зміні національного доходу для збереження рівноваги на ринку благ
12. ринок робочої сили	М. Мінімальна ставка заробітної плати, яка задовольняє тих, хто наймається на роботу
13. ринок товарів та платних послуг	Н. Ринок кредитних операцій, на якому пропозиція грошей та попит на них визначають рівень відсоткової ставки
14. спекулятивний попит на гроші	О. Узагальнений графік Хікса – Хансена, що показує сумісну рівновагу на ринках товарів та послуг, грошей та цінних паперів
15. ціна попиту на робочу силу	П. Платоспроможна потреба працедавців у трудових послугах працівників певних професій та кваліфікації
16. ціна пропозиції робочої сили	Р. Попит на гроші, мотивом якого є здійснення операцій купівлі-продажу

ЗАВДАННЯ ВИЩОГО РІВНЯ
Оберіть правильну відповідь

1. За обсягу національного виробництва, що більший за рівноважний:

- а) домогосподарства заощаджують більше, ніж підприємці планують інвестувати;
- б) сукупні видатки перевищують обсяг національного виробництва;
- в) процентна ставка зростає;
- г) усі відповіді невірні.

2. «Кейнсіанський хрест» – це перетин:

- а) лінії сукупних видатків та бісектриси;
- б) функції заощаджень та кривої інвестицій;
- в) лінії сукупних видатків та кривої інвестицій;
- г) кривої інвестицій та бісектриси.

3. За обсягу національного виробництва, що менший за рівноважний:

- а) сукупні видатки менші, ніж реальний ВВП;
- б) процентна ставка знижується;
- в) домогосподарства заощаджують менше, ніж підприємці планують інвестувати;
- г) усі відповіді невірні.

4. Що з переліченого не містить поняття «вилучення»:

- а) заощадження;
- б) податки;
- в) інвестиції;
- г) імпорт;
- д) всі відповіді вірні.

4. Державний бюджет, збалансований на циклічній основі, був би наслідком:

- а) зростання державних витрат, зниження податків у період економічного підйому;
- б) скорочення державних витрат, збільшення податків у період економічного спаду;
- в) скорочення державних витрат, зниження податків у період економічного спаду;
- г) зростання державних витрат, зниження податків у період економічного спаду.

Відповідь: г), саме ці заходи застосовує держава у період спаду ділової активності, що стимулює зростання виробництва.

5. Однією з реальних проблем державного боргу є:

- а) зростання частки заощаджень за всіх рівнів доходу кінцевого використання;
- б) зростання стимулів підвищення ефективності виробництва;
- в) відтік частини національного доходу за межі країни;
- г) зменшення диференціації у доходах населення.

Відповідь: в), ця проблема пов'язана з обслуговуванням зовнішнього державного боргу.

ЗАВДАННЯ НИЖЧОГО РІВНЯ

Знайдіть відповідність

1. автоматичні (вбудовані) стабілізатори	А. Грошові відносини з приводу розподілу та використання фондів грошових ресурсів держави з метою фінансування загальнодержавних потреб
2. бюджетний дефіцит	Б. Законодавчо встановлений розмір податку на одиницю оподаткування
3. державні видатки	В. Фінансові відносини між державою та платником податків з метою створення загальнодержавного централізованого грошового фонду, призначеного для виконання державою її функцій
4. державний борг	Г. Зменшення інвестиційних витрат внаслідок зростання відсоткових ставок, яке спричиняється збільшенням урядових видатків
5. державний бюджет	Д. Податки, що вилучаються у сфері реалізації або споживання товарів та послуг
6. державні доходи	Е. Один з основних видів макроекономічної політики, який має справу з державним бюджетом – податками та урядовими видатками

7. дискреційна фінансова політика	Ж. Грошові відносини, які складаються між державою, фізичними та юридичними особами в процесі вилучення і акумуляції частини вартості ВВП у загальнодержавному фонді
8. ефект витіснення	З. Стан держбюджету, при якому видатки перевищують доходи
9. крива Лаффера	І. Випуск нових позик для того, щоб розраховатися з власниками державних облігацій старого позику
10. недискреційна фінансова політика	К. Крива, що показує зв'язок між податковими ставками та обсягом податкових надходжень до бюджету
11. непрямі податки	Л. Податки, що вилучаються безпосередньо у власників майна та одержувачів доходу
12. податки	М. Економічні інструменти, що зменшують амплітуду економічних коливань самостійно, без здійснення спеціальних заходів економічної політики
13. податкова ставка	Н. Нагромаджена сума позичених урядом коштів для фінансування бюджетних дефіцитів мінус бюджетні надлишки
14. прямі податки	О. Політика, що базується на дії вбудованих стабілізаторів, які забезпечують природне пристосування економіки до фаз ділової кон'юнктури
15. рефінансування державного боргу	П. Грошове відображення збалансованого кошторису доходів та видатків країни за певний період
16. фінансова політика	Р. Політика, при якій уряд свідомо маніпулює податками та видатками держави з метою зміни реального обсягу національного виробництва та зайнятості

ЗАВДАННЯ ВИЩОГО РІВНЯ
Оберіть правильну відповідь

1. Зазначте функцію не властиву державному бюджету України:

- а) державний бюджет використовується для сплати видатків, пов'язаних з обороною країни;
- б) з держбюджету виплачується заробітна плата робітникам промислових підприємств;
- в) з держбюджету виплачується заробітна плата службовцям державного апарату.

2. Акциз – це податок, що сплачується:

- а) із загальної суми реалізованої продукції;
- б) у вигляді певної цінової надбавки на окремі види товарів;
- в) із загальної суми реалізованих імпортованих товарів.

3. Яка тенденція найхарактерніша для сучасної системи держбюджету?

- а) збалансованість видаткової частини бюджету з доходною;
- б) зменшення частки податків у доходах держбюджету;
- в) зростання частки видатків з держбюджету на соціальні цілі.

4. Які види платежів до бюджету належать до прямих податків:

- а) акцизний збір на реалізовані товари;
- б) мито на товари, що ввозяться до країни і вивозяться з країни;
- в) податок на прибуток.

5. Які з перелічених грошових доходів не оподатковуються державою?

- а) прибуток підприємства;
- б) заробітна плата робітника;
- в) грошова допомога безробітним;
- г) допомога жінкам на час декретної відпустки, пологів, догляду за дитиною.

6. Державний бюджет – це:

- а) рахунок доходів та видатків держави;
- б) усі джерела доходів держави;
- в) усі статті державних видатків;
- г) усі відповіді невірні.

7. Бюджет існує:

- а) лише у держави;
- б) у державі та підприємствах реального сектору економіки;
- в) у всіх економічних суб'єктів;
- г) усі відповіді невірні.

8. Дефіцит держбюджету може фінансуватись за рахунок:

- а) перерозподілу прав власності;
- б) продажу золотовалютних резервів;
- в) емісії грошей та державних цінних паперів;
- г) усі відповіді невірні.

9. Фіскальна політика – це:

- а) податкова політика;
- б) фінансово-бюджетна політика;
- в) кредитна політика;
- г) усі відповіді невірні.

10. Яка з перерахованих статей не відноситься до доходів держбюджету:

- а) податок на спадщину;
- б) чисті надходження від приваблення засобів з ринку вільних капіталів;
- в) трансфертні платежі населенню;
- г) митні сплати.

11. Яка з перерахованих статей не відноситься до видатків держбюджету:

- а) сплати по державному боргу;
- б) доходи від державної власності;
- в) адміністративно-управлінські витрати;
- г) займи та допомога іноземним державам;
- д) усі відповіді вірні.

12. Податки можна оцінити як регресивні, якщо величина середньої податкової ставки:

- а) зростає з збільшенням доходів;
- б) не змінюється при зміні доходу;
- в) скорочується зі збільшенням доходу;
- г) усі відповіді невірні.

13. Податки можна назвати пропорційними, якщо величина середньої податкової ставки:

- а) не змінюється зі збільшенням доходу;
- б) не змінюється зі зменшенням доходу;
- в) не змінюється при будь-якій зміні доходу;
- г) змінюється у відповідності зі зміною доходу.

14. До числа основних цілей фінансової політики держави відносять:

- а) створення умов для успішного ведення бізнесу;
- б) антициклічне регулювання економіки;
- в) підвищення рівня життя населення;
- г) перерозподіл національного доходу на користь найбільш вразливих верств населення.

15. Державний борг – це сума попередніх:

- а) бюджетних дефіцитів;
- б) державних витрат;
- в) бюджетних надлишків за відрахуванням бюджетних дефіцитів;
- г) бюджетних дефіцитів за відрахуванням бюджетних надлишків.

16. Дефіцит державного бюджету утворюється, коли:

- а) сума податкових надходжень скорочується;
- б) витрати держави зменшуються;
- в) сума активів держави перевищує розміри її зобов'язань;
- г) сума витрат держави перевищує суму податкових надходжень.

Тема 2. Монетарна політика

Навчальні тести

1. Які операції Центрального банку зменшують кількість грошей в обігу:

- а) банк підвищує облікову відсоткову ставку, під яку він дає позики;
- б) банк підвищує норму обов'язкових резервів;
- в) банк продає державні облігації населенню та комерційним банкам;
- г) банк купує державні облігації на відкритому ринку.

Відповідь: а), б) та в). Г) означає зростання грошей в обігу.

2. Термін «облікова ставка» означає:

- а) засіб тиску на спеціалізовані кредитно-фінансові установи з боку Центрального банку з метою впливу на їхні цінні папери;
- б) відсоткову ставку на позики, що надаються комерційним банкам;
- в) ступінь впливу Центрального банку на зростання грошової маси та обсягу ВВП;
- г) засіб впливу на ціни державних цінних паперів.

Відповідь: б). А), в) та г) невірно, тому що рівень відсоткової ставки безпосередньо не впливає на вказані у цих пунктах процеси.

3. Якщо Центральний банк припускає збільшити пропозицію грошей, то він може:

- а) проводити операції з купівлі цінних паперів на відкритому ринку;
- б) знизити облікову ставку;
- в) зменшити резервні вимоги;
- г) всі наведені вище заходи.

Відповідь: г) – це загальні методи грошово-кредитної політики.

4. Загальна грошова маса зростає кожного разу, коли комерційні банки:

- а) збільшують свої вклади у Центральному банку;
- б) вилучають частину своїх грошей у Центрального банку;
- в) зменшують свої зобов'язання за поточними рахунками, сплачуючи готівкові чи безготівкові гроші по внесках;
- г) збільшують обсяги позик, які надаються населенню.

Відповідь: г), ця операція безпосередньо збільшує грошову масу в обігу.

5. Активи комерційного банку – це:

- а) готівка, акції та вклади до запитання;
- б) готівка, власний капітал та акції;
- в) внески до запитання, акції та резерви;
- г) цінні папери, кредитні ресурси та резерви.

Відповідь: г), див. баланс банку.

ЗАВДАННЯ НИЖЧОГО РІВНЯ**Знайдіть відповідність**

1. безготівкові гроші	А. Сукупність грошових засобів у визначеній конкретній формі, поєднаних особливими якісними ознаками в окремий елемент грошової маси
2. готівкові гроші	Б. Різні показники кількості грошей, де більший номер відповідає ширшому поняттю грошей
3. грошова маса	В. Мінімальна сума, яку комерційні банки повинні тримати як вклади у Центральному банку або як готівку в касі
4. грошова система	Г. Можливість перетворення активів у грошову форму без суттєвої втрати номінальної вартості і в короткий термін
5. грошовий агрегат	Д. Сукупність форм та інструментів державного впливу на грошову пропозицію з метою регулювання економіки
6. грошовий обіг	Е. Сукупність всіх грошових засобів, які перебувають у народному господарстві у готівковій та безготівковій формах і виконують всі функції грошей
7. грошово – кредитна політика	Ж. Купівля – продаж Центральним банком державних цінних паперів
8. закон грошового обігу	З. Засоби обігу, які являють собою боргові зобов'язання депозитних інститутів
9. кількісна теорія грошей	І. Державний інститут, який регулює грошову масу в країні, контролює комерційні банки та виконує інші функції
10. комерційний банк	К. Засоби обігу, представлені банкнотами і білонними монетами
11. ліквідність активів	Л. Закон, що визначає кількість грошей в обігу
12. облікова (дисконтна) ставка	М. Форма організації грошового обігу, яка історично та законодавчо утворилася в країні
13. обов'язкові резерви	Н. Монетаристська теорія, згідно якої ціни змінюються прямо пропорційно до зміни пропозиції грошей
14. операції на відкритому ринку	О. Підприємство, яке здійснює розрахункові операції, надає різноманітні послуги та грошові позики іншим підприємствам та населенню
15. показники М1, М2, М3	П. Відсоткова ставка, яку Центральний банк призначає за позики, які він надає комерційним банкам

16. Центральний банк	Р. Безперервний рух грошей, які обслуговують кругообіг товарів та послуг, виконуючи функції засобу платежу та обігу
-----------------------------	--

ЗАВДАННЯ ВИЩОГО РІВНЯ
Оберіть правильну відповідь

1. Норма обов'язкових банківських резервів:

- а) вводиться як засіб, що стримує від вилучення вкладів;
- б) складає середню величину маси грошей, необхідну для задоволення потреб населення;
- в) тепер не використовується;
- г) вводиться, насамперед, як інструмент впливу на грошову пропозицію.

2. Сукупність усіх комерційних банків надає гроші у позику, пріорюючи поточні рахунки. В результаті грошова маса:

- а) зростає на величину більшу, ніж загальна сума депозитів;
- б) не змінюється;
- в) зменшується на загальну величину готівкових грошей та банківських депозитів;
- г) збільшується на величину меншу, ніж загальна сума депозитів.

3. Як базова величина для визначення мінімальних резервів комерційних банків служить сума їх:

- а) депозитів;
- б) банкнот Національного банку;
- в) кредитів;
- г) касової готівки.

4. Якою є мета підвищення облікової ставки процента Національним банком України?

- а) необхідно збільшити грошову масу;
- б) необхідно сприяти інвестуванню;
- в) необхідно стримувати попит на позичковий капітал;
- г) необхідно пожвавити кон'юнктуру.

5. Ми маємо справу з емісією готівкових грошей у випадку, коли:

- а) один з векселів, який куплено Національним банком, викупується трасатом;
- б) Національний банк купує у держави казначейські зобов'язання і платить готівкою;
- в) тільки-но надруковані банкноти надійшли з друкарень до Національного банку;
- г) службовець знімає у банку зі свого рахунку зарплату готівкою;
- д) вірної відповіді немає.

6. Важливою умовою збереження вартості грошей є:

- а) державний контроль цін;
- б) контроль емісійного банку урядом;
- в) дефіцитне постачання народного господарства грошима;
- г) забезпечення грошового обігу золотом чи валютою;
- д) вірної відповіді немає.

7. Із перелічених функцій Центрального банку назвіть ту, якої він не виконує:

- а) регулювання грошового обігу в країні;
- б) надання кредиту окремим підприємствам, фірмам, фізичним особам;
- в) емісія грошей.

8. Які операції комерційного банку належать до активних?

- а) випуск акцій;
- б) надання кредиту підприємствам;
- в) залучення до зберігання в банку коштів населення, підприємств.

9. Які функції виконують комерційні банки?

- а) надання позики промисловим підприємствам;
- б) емісія грошей;
- в) здійснення розрахунків між окремими господарськими одиницями;
- г) зберігання золотого запасу держави.

10. Попит на готівку залежить:

- а) обернено пропорційно від динаміки рівня цін;
- б) обернено пропорційно від динаміки реального ВВП;
- в) прямо пропорційно від ринкової ставки відсотку;
- г) усі попередні відповіді невірні.

11. Пропозиція грошей збільшиться, якщо:

- а) зросте норма резервування;
- б) збільшиться відношення «готівка-депозити»;
- в) збільшиться грошова база;
- г) зменшиться грошовий мультиплікатор.

12. Припустимо, що пропозиція грошей та рівень цін постійні. Тоді у випадку збільшення рівня доходу на грошовому ринку:

- а) збільшиться попит на гроші та ставка відсотку;
- б) збільшиться попит на гроші та знизиться ставка відсотку;
- в) попит на гроші знизиться, а ставка відсотку збільшиться;
- г) попит на гроші та ставка відсотку знизяться.

13. Грошово-кредитна політика держави проводиться:

- а) урядом країни;

- б) усіма фінансово-кредитними установами країни;
- в) Центральним банком країни;
- г) міністерством фінансів.

14. Основними статтями активу Центрального банку є:

- а) готівкові гроші в обігу;
- б) іноземна валюта;
- в) цінні папери;
- г) золото;
- д) депозити комерційних банків;
- е) кредити комерційних банків та уряду.

15. Основними статтями пасиву Центрального банку є:

- а) готівкові гроші в обігу;
- б) іноземна валюта;
- в) цінні папери;
- г) золото;
- д) депозити комерційних банків;
- е) кредити комерційних банків та уряду.

16. Коли Центральний банк купує цінні папери на відкритому ринку, то грошова маса в країні:

- а) зменшується на суму вартості куплених цінних паперів;
- б) зменшиться на більшу суму;
- в) збільшиться на суму вартості куплених цінних паперів;
- г) збільшиться на більшу суму.

17. Операційний попит на гроші залежить:

- а) від динаміки рівня цін;
- б) прямо пропорційно від динаміки ВВП;
- в) обернено пропорційно від ринкової ставки процента;
- г) усі відповіді правильні.

18. Попит на гроші витікає з таких функцій грошей:

- а) засіб обігу;
- б) засіб платежу;
- в) міра вартості;
- г) засіб нагромадження.

Тема 3. Циклічні коливання та економічне зростання

Навчальні тести

1. Яке з перелічених нижче понять не відноситься до фаз ділового циклу:

- а) депресія;
- б) піднесення;
- в) безробіття;
- г) криза.

Відповідь: в), до фаз ділового циклу відносять: кризу, депресію, поживавлення та піднесення.

2. Тривалість економічного циклу складає:

- а) 1 рік;
- б) 5 років;
- в) 10 років;
- г) не можна дати однозначної відповіді.

Відповідь: г), оскільки розрізняють короткі, середні та великі цикли, тривалість яких різна.

3. Економічна криза не характеризується:

- а) зростанням безробіття;
- б) скороченням обсягів виробництва;
- в) зростанням попиту на робочу силу;
- г) падінням рівня цін внаслідок перевищення пропозиції товарів над платоспроможним попитом.

Відповідь: в), зростання попиту на робочу силу спостерігається у фазі пожвавлення та піднесення.

4. Матеріальною основою малих циклів є:

- а) необхідність оновлення основного капіталу;
- б) процеси, що відбуваються на грошовому ринку;
- в) необхідність оновлення об'єктів інфраструктури;
- г) усі відповіді неправильні.

Відповідь: б), матеріальною основою малих циклів є процеси, що відбуваються у сфері грошових відносин. Малі цикли розмежовуються грошовими кризами, що повторюються з певними закономірностями.

5. Економічне зростання вимірюється наступними показниками:

- а) темпом зростання національного доходу;
- б) темпом зростання середньої продуктивності праці;
- в) темпом зростання капіталоозброєності праці;
- г) темпом зростання національного доходу на душу населення;
- д) темпом зростання капіталовіддачі.

Відповідь: а), г).

6. Які з наведених пунктів не відносяться до передумов, характерних для неокласичних моделей економічного зростання:

- а) досконала конкуренція та гнучкість цін на усіх ринках;
- б) капіталоємність – чисто технологічне співвідношення, не пов'язане з цінами факторів виробництва;
- в) враховується лише один фактор зростання – накопичення капіталу;
- г) існує рівність цін виробничих факторів їх граничним продуктам.

Відповідь: б), в).

ЗАВДАННЯ НИЖЧОГО РІВНЯ

Знайдіть відповідність

1. антикризова політика держави	А. Напрямок та ступінь зміни сукупності показників, які характеризують розвиток народного господарства
2. антициклічні показники	Б. Фаза економічного циклу, яка характеризується переходом до розширення виробництва, зростанням попиту на фактори виробництва
3. ациклічні показники	В. Показники, динаміка яких не пов'язана з економічними циклами
4. великі цикли	Г. Цикли, що пов'язані з відновленням рівноваги на споживчому ринку і в їх основі лежать процеси, які відбуваються у грошово-кредитній сфері
5. депресія	Д. Цикли, що пов'язані з необхідністю оновлення основного капіталу
6. економічна кон'юнктура	Е. Заходи, спрямовані на регулювання коливань економічної активності і на запобігання економічних криз
7. економічний цикл	Ж. Цикли, що пов'язані зі зміною базових технологій і поколінь техніки, оновленням об'єктів інфраструктури
8. короткі цикли	З. Показники, що мають тенденцію до зростання у період піднесення економічної кон'юнктури, і навпаки
9. криза (спад)	І. Періодичні зростання та падіння ділової активності протягом деякого часу
10. піднесення	К. Фаза економічного циклу, яка характеризується скороченням попиту на робочу силу, на кредитні ресурси, зменшенням виробничих інвестицій, низьким обсягом виробництва
11. поживавлення	Л. Фаза економічного циклу, яка характеризується падінням цін, скороченням виробництва, зростанням безробіття, банкрутствами підприємств
12. проциклічні показники	М. Показники, що мають тенденцію до зростання у період економічного падіння, і навпаки
13. середні цикли	Н. Фаза економічного циклу, яка характеризується значним зростанням виробництва, загального рівня цін, скороченням безробіття

ЗАВДАННЯ ВИЩОГО РІВНЯ
Оберіть правильну відповідь

1. Кон'юнктура - це:

- а) послідовний зв'язок між різними точками рівноваги економіки;
- б) напрямок та ступінь зміни сукупності макроекономічних показників, які характеризують розвиток народного господарства;
- в) співвідношення між граничною схильністю до споживання та граничною схильністю до заощадження;
- г) усі відповіді неправильні.

2. Матеріальною основою періодичності середніх циклів є:

- а) необхідність оновлення основного капіталу;
- б) необхідність відновлення рівноваги на споживчому ринку;
- в) процеси, що відбуваються на грошовому ринку;
- г) необхідність оновлення об'єктів інфраструктури.

3. Економічний цикл включає наступні 4 фази:

- а) спад, пожвавлення, піднесення, пік ділової активності;
- б) криза, спад, пожвавлення та піднесення ділової активності;
- в) криза, депресія, пожвавлення та піднесення ділової активності;
- г) криза, депресія, пожвавлення та пік ділової активності.

4. Матеріальною основою великого циклу є

- а) необхідність оновлення основного капіталу;
- б) необхідність зміни базових технологій і поколінь машин та оновлення об'єктів інфраструктури;
- в) процеси, що відбуваються на грошовому ринку;
- г) усі відповіді правильні.

5. У період депресії найбільше скорочується:

- а) рівень зарплати;
- б) рівень цін;
- в) величина підприємницького прибутку;
- г) державні закупки товарів і послуг.

6. У фазі пожвавлення спостерігається:

- а) скорочення витрат споживачів на купівлю товарів довготривалого використання;
- б) стабільність чи зниження рівня прибутку;
- в) збільшення рівня зайнятості;
- г) усі попередні відповіді неправильні.

7. Якщо мова йде про економічні цикли, які твердження є справедливими?

- а) вища точка активності – це період буму;
- б) споживчі витрати максимальні у період пожвавлення;
- в) період депресії супроводжується значним зростанням попиту на робочу силу;
- г) усі твердження неправильні.

8. Економічний цикл, за кейнсіанською моделлю, пов'язаний із:

- а) дією тільки внутрішніх факторів;
- б) факторами, які переважно впливають на динаміку сукупного попиту;
- в) дією тільки зовнішніх факторів;
- г) факторами, які переважно впливають на динаміку пропозиції.

9. Тенденція до зниження обсягу валових інвестицій з'являється в період, коли:

- а) темп зростання продажу зменшується;
- б) темп зростання продажу залишається постійним;
- в) підвищуються темпи зростання продажу;
- г) усі відповіді правильні.

10. Яке з перелічених явищ не відповідає періоду економічного падіння?

- а) зниження прибутків корпорацій;
- б) зниження інвестицій в обладнання з довготривалим терміном використання;
- в) зменшення обсягу допомоги по безробіттю;
- г) скорочення податкових надходжень.

11. Заходи антикризової політики не включають:

- а) регулювання зовнішньої діяльності;
- б) маніпулювання Держбюджетом;
- в) регулювання заробітної плати;
- г) регулювання податкових ставок.

12. Під час буму держава:

- а) збільшує державні витрати;
- б) збільшує грошову пропозицію;
- в) збільшує інвестиції;
- г) збільшує ставки оподаткування.

13. Що не простежується у фазі спаду:

- а) домогосподарства купують менше товарів;
- б) скорочуються інвестиційні видатки фірм на машини та устаткування;
- в) спадає попит на робочу силу;
- г) зменшуються запаси товарів на складах;
- д) усі твердження правильні.

14. Який з економічних параметрів не є проциклічним?

- а) завантаження виробничих потужностей;
- б) прибуток ділових підприємств;

- в) рівень безробіття;
- г) всі параметри є проциклічними.

15. Економічне зростання вимірюється, як:

- а) збільшення реального обсягу національного виробництва за певний період часу;
- б) збільшення реального обсягу національного виробництва на душу населення за певний період часу;
- в) вірно а), б);
- г) усі відповіді невірні.

16. Економічні ресурси – це:

- а) природно-кліматичні ресурси;
- б) фінансові ресурси;
- в) усі, що використовуються або можуть бути використані для виробництва;
- г) усі відповіді невірні.

17. До факторів економічного зростання відносяться:

- а) кількість та якість природних ресурсів;
- б) кількість та якість усіх трудових ресурсів;
- в) технології, що використовуються у виробництві;
- г) усі відповіді вірні.

18. Що собою представляють засоби виробництва:

- а) частину використаного капіталу;
- б) увесь капітал, що використовується у виробництві;
- в) трудові ресурси та капітал;
- г) засоби та предмети виробництва.

19. В умовах економічного зростання рівень безробіття:

- а) зменшується;
- б) збільшується;
- в) не змінюється;
- г) усі відповіді невірні.

20. Оберіть інтенсивні фактори економічного зростання:

- а) зростання кількості робочої сили;
- б) зростання інвестицій;
- в) удосконалення організації та управління виробництвом;
- г) зростання автономних інвестицій;
- д) удосконалення технології;
- е) зростання продуктивності праці;
- ж) підвищення рівня освіти населення.

21. Визначить екстенсивні фактори економічного зростання:

- а) зростання кількості робочої сили;
- б) зростання інвестицій;
- в) удосконалення організації та управління виробництвом;
- г) зростання автономних інвестицій;

- д) удосконалення технології;
- е) зростання продуктивності праці;
- ж) підвищення рівня освіти населення.

Тема 4. Інфляція та антиінфляційна політика

Навчальні тести

1. Під час інфляції:

- а) номінальний ВВП зростає такими ж темпами, як і реальний ВВП;
- б) номінальний ВВП зростає швидше, ніж реальний ВВП;
- в) номінальний ВВП зростає повільніше, ніж реальний ВВП;
- г) їх зростання не пов'язане одне з одним.

Відповідь: б), тому що інфляція означає підвищення рівня цін у поточному році в порівнянні з минулим; номінальний ВВП вимірюється у поточних цінах, а реальний ВВП – у базових.

2. Інфляція витрат обумовлена:

- а) зростанням споживчих витрат;
- б) зростанням інвестиційних витрат;
- в) зростанням собівартості продукції;
- г) зростанням сукупних витрат.

Відповідь: в), оскільки в основі інфляції витрат полягає підвищення цін на сировину, паливо та зростання зарплати.

3. Зміни яких показників найбільше сприяють інфляції попиту?

- а) зростання індивідуальних податків;
- б) зростання граничної схильності до заощаджень;
- в) зростання доходу кінцевого використання;
- г) зростання ставки %.

Відповідь: в), зростання ДКВ спричиняє зростання попиту, а у подальшому є причиною інфляції.

ЗАВДАННЯ НИЖЧОГО РІВНЯ**Знайдіть відповідність**

1. адаптивна політика	А. Інфляція, яка враховується в очікуваннях і поведінці економічних суб'єктів до свого проявлення
2. активна політика	Б. Втрата капіталу власниками грошових коштів внаслідок інфляції
3. антиінфляційна політика	В. Політика пристосування до умов інфляції, поступового зниження темпів зростання грошової маси
4. інфляційний податок	Г. Інфляція, яку не очікують або її темпи виявляються вищими від прогнозованого для даного періоду
5. інфляція	Д. Інфляція, що походить від зменшення сукупної пропозиції через зростання цін на сировину та ставок заробітної плати
6. інфляція витрат	Е. Доход, який отримує уряд на основі монопольного права друкувати гроші
7. інфляція попиту	Ж. Інфляція, яка проявляється у зростанні товарного дефіциту або «штучного» обмеження споживання
8. непрогнозована інфляція	З. Процес знецінення грошей, який проявляється у підвищенні загального рівня цін
9. очікувана інфляція	І. Політика, яка базується на різкому скороченні темпів зростання грошової маси
10. прихована інфляція	К. Показник, який показує відсоткову зміну рівня цін
11. темп інфляції	Л. Інфляція, яку спричиняє зростання сукупного попиту, яке перевищує темпи зростання пропозиції
12. сеньйораж	М. Сукупність заходів держави, спрямованих на встановлення відповідності між темпами зростання грошової маси та темпами зростання благ

ЗАВДАННЯ ВИЩОГО РІВНЯ**Оберіть правильну відповідь**

1. Якщо при зростаючій номінальній зарплаті реальна зарплата скорочується, то:

- а) рівень життя домогосподарств залишається незмінним;
- б) знижується рівень цін у народному господарстві;
- в) підвищується рівень життя домогосподарств;
- г) рівень життя домогосподарств знижується.

2. Інфляція витрат обумовлена:

- а) зростанням споживчих витрат;
- б) зростанням інвестиційних витрат;
- в) зростанням собівартості продукції;
- г) зростанням сукупних витрат.

3. Інфляційний податок – це:

- а) втрата капіталу власниками грошових коштів внаслідок інфляції;
- б) різниця між дефлятором та індексом цін;
- в) різниця між номінальним та реальним доходом;
- г) всі відповіді правильні.

4. Інфляцію витрат можна проілюструвати:

- а) зрушенням кривої сукупної пропозиції вліво;
- б) зрушенням кривої сукупної пропозиції вправо;
- в) зрушенням кривої сукупного попиту вліво;
- г) зрушенням кривої сукупного попиту вправо.

5. Антиінфляційні заходи можна застосовувати до:

- а) відкритої інфляції;
- б) прихованої інфляції;
- в) відкритої та прихованої інфляції;
- г) всі відповіді невірні.

6. Інфляцію, яка спричиняється надлишковим попитом можна проілюструвати:

- а) зрушенням кривої сукупної пропозиції вліво;
- б) зрушенням кривої сукупної пропозиції вправо;
- в) зрушенням кривої сукупного попиту вліво;
- г) зрушенням кривої сукупного попиту вправо.

7. Зростання сукупних витрат призводить до інфляції, якщо:

- а) економіка розвивається у стані повної зайнятості;
- б) чисельність робочої сили не зростає;
- в) економіка розвивається у стані неповної зайнятості;
- г) фактичний обсяг ВВП менший за потенційний обсяг ВВП.

8. Якщо номінальний доход підвищився на 8%, а рівень цін зріс на 10%, то реальний доход:

- а) збільшився на 2%;
- б) збільшився на 18%;
- в) знизився на 2%;
- г) знизився на 18%;
- д) залишився колишнім.

9. Інфляція пропозиції може виникнути у результаті:

- а) зростання дефіциту державного бюджету;
- б) збільшення дефіциту платіжного балансу країни;

- в) підвищення заробітної плати;
- г) збільшення чистого експорту.

10. Яке із сполучень видів інфляції в економіці будь-якої країни має найбільш тяжкі соціально-економічні наслідки:

- а) збалансована, очікувана;
- б) незбалансована, галопуюча та очікувана;
- в) незбалансована, галопуюча та неочікувана;
- г) гіперінфляція, незбалансована та неочікувана.

11. Інфляція попиту виникає в умовах:

- а) неповної зайнятості,
- б) які наближаються до повної зайнятості;
- в) повної зайнятості;
- г) зростання граничної схильності до споживання.

12. Подавлена інфляція характеризується:

- а) зростанням рівня цін на окремі товари;
- б) зростанням бюджетного дефіциту;
- в) встановленням граничних цін на продукцію;
- г) усі відповіді правильні.

13. Немонетарними причинами інфляції попиту є:

- а) зростання номінальних касових залишків;
- б) зростання собівартості продукції;
- в) зростання доходів населення в результаті узгоджених дій профспілок;
- г) використання боргових зобов'язань як платіжних засобів.

Тема 5. Безробіття та політика зайнятості

Навчальні тести

1. Які з вказаних напрямків характеризують діяльність бірж праці:

- а) реєстрація безробітних;
- б) реєстрація вільних робочих місць;
- в) створення робочих місць за допомогою збільшення інвестицій;
- г) працевлаштування тих, хто шукає роботу;
- д) професійна орієнтація робітників;
- е) сплата допомоги по безробіттю.

Відповідь: а), б), г) та д), - цими видами діяльності займаються біржі праці.

2. Робітник, який звільнився за власним бажанням і входить до складу робочої сили, але поки що не знайшов роботу, потрапляє до категорії безробітних, які охоплені:

- а) структурною формою безробіття;
- б) циклічною формою безробіття;
- в) інституціональною формою безробіття;
- г) фрикційною формою безробіття.

Відповідь: г), згідно визначення фрикційної форми безробіття.

3. В умовах повної зайнятості рівень структурного безробіття становить величину, що:

- а) менша 2%;
- б) дорівнює 0;
- в) менша за рівень циклічного безробіття;
- г) усі відповіді невірні.

Відповідь: г). Рівень безробіття за умов повної зайнятості складають фрикційне та структурне безробіття, а % співвідношення цих форм безробіття може бути будь-яке.

4. Индексація доходів:

- а) стимулює продуктивність праці;
- б) сприяє зменшенню диференціації доходів осіб різних соціальних категорій;
- в) використовується для підтримування рівня життя осіб з фіксованими доходами;
- г) призводить до посилення соціальної диференціації.

Відповідь: в), тому що ця категорія населення не має можливості компенсувати вплив інфляції за рахунок своєї виробничої або комерційної діяльності.

5. Державна політика доходів в країнах з ринковою економікою – це:

- а) встановлення державою розміру зарплати всім категоріям зайнятих;
- б) перерозподіл доходів через систему податків та соціальних сплат з метою зменшення соціальної диференціації;
- в) підтримування однакової зарплати в різних галузях національної економіки.

Відповідь: б), див. сутність державної політики доходів.

6. Коефіцієнт Джіні збільшився з 0,22 у 1996 році до 0,35 у 2001 р. Це означає:

- а) середньодушові реальні доходи зменшилися;
- б) диференціація доходів збільшилася;
- в) частка сімей, доход яких нижче прожиткового мінімуму, зменшилася.

Відповідь: б), чим більше коефіцієнт Джіні наближається до 1, тим більша нерівність у розподілі доходів.

ЗАВДАННЯ НИЖЧОГО РІВНЯ

Знайдіть відповідність

1. загальний рівень трудових ресурсів (робоча сила)	А. Безробіття, яке спричиняється змінами у структурі попиту на споживчі товари та в технологіях виробництва, що в свою чергу змінює попит на окремі професії
2. закон Оукена	Б. Крива, яка показує зв'язок між рівнем безробіття та річним темпом зростання рівня цін
3. інституціональне безробіття	В. Безробіття, пов'язане з кризовими явищами в економіці, загальним спадом виробництва
4. коефіцієнт Джіні	Г. Зворотна залежність між рівнем безробіття та ВВП, яка показує, що зростання безробіття на 1% зменшує реальний обсяг ВВП на 2,5%
5. крива Лоренца	Д. Крива, що виражає взаємозалежність між рівнем фактичного безробіття та величиною відхилення фактичного ВВП від ВВП за умов повної зайнятості
6. крива Оукена	Е. Відсоток робочої сили, що не має роботи у кожний певний момент часу
7. крива Філіпса	Ж. Частина працездатного населення, яка складається з працюючих та безробітних
8. повна зайнятість	З. Безробіття, пов'язане з добровільною зміною працівниками місця роботи і тимчасовими звільненнями
9. рівень безробіття	І. Показник, який відображає міру нерівності у розподілі доходів
10. ринок робочої сили	К. Період, протягом якого спад економічної активності супроводжується інфляцією
11. стагфляція	Л. Крива, що ілюструє ступінь нерівності у розподілі доходів
12. структурне безробіття	М. Безробіття, пов'язане з недосконалим функціонуванням інститутів ринку робочої сили
13. фрикційне безробіття	Н. Повне використання всіх наявних ресурсів для виробництва товарів та послуг, включаючи й такий ресурс як робоча сила
14. циклічне безробіття	О. Система економічних механізмів, норм та інститутів, які забезпечують відтворення робочої сили та її використання

ЗАВДАННЯ ВИЩОГО РІВНЯ
Оберіть правильну відповідь

1. Якими показниками вимірюються можливості участі населення у трудовій діяльності:

- а) чисельністю населення;
- б) самодіяльним населенням;
- в) зайнятим населенням;
- г) економічно активним населенням.

2. Із зростанням витрат держави на соціальну підтримку малозабезпечених сімей рівень бідності у суспільстві:

- а) безперервно зменшується;
- б) спочатку знижується, а потім зростає;
- в) спочатку зростає, а потім знижується;
- г) практично не змінюється.

3. Якщо людина хвора і не може працювати, то вона:

- а) належить до розряду незайнятих у виробництві;
- б) належить до безробітних;
- в) не враховується у складі робочої сили;
- г) розглядається як не повністю зайнята.

4. Скорочення сукупного попиту на кейнсіанському відрізку кривої сукупної пропозиції призводить до:

- а) зростання структурного безробіття;
- б) зростання прихованого безробіття;
- в) зростання фрикційного безробіття;
- г) зростання циклічного безробіття.

5. За яких умов виникає безробіття?

- а) за умов збігання пропозиції робочої сили з попитом на неї;
- б) за умови, що на ринку праці попит на робочу силу менший від її пропозиції;
- в) за умови, що економіка країни перебуває у кризовому стані.

6. Які чинники безпосередньо стимулюють зайнятість робочої сили в країні?

- а) низька заробітна плата;
- б) розширення виробництва за рахунок екстенсивних факторів;
- в) раціональне використання робочої сили;
- г) продовження робочого дня на 1 годину.

7. За яких умов можливе безробіття, коли кількісно збігаються пропозиція та попит на робочу силу?

- а) за умови зниження темпів приросту населення;
- б) за умови інтенсивного розвитку виробництва;
- в) за умови невідповідності структури робочої сили техніко-технологічній структурі робочих місць.

8. Закон Оукена виражає кількісну залежність між:

- а) зміною обсягу національного виробництва та зміною рівня безробіття;
- б) рівнем безробіття та темпами інфляції;
- в) зміною обсягу національного виробництва та відсотковою ставкою;
- г) фактичним і природним обсягами національного виробництва;
- д) всі відповіді невірні.

9. Крива Філіпса фіксує зв'язок між безробіттям та:

- а) економічним циклом;
- б) рівнем споживчих витрат;
- в) зайнятістю;
- г) інфляцією.

10. Втративши роботу через спад в економіці робітник потрапляє до категорії безробітних, охоплених:

- а) фрикційною формою безробіття;
- б) структурною формою безробіття;
- в) циклічною формою безробіття;
- г) усі попередні відповіді невірні.

11. В умовах повної зайнятості рівень фрикційного безробіття повинен:

- а) дорівнювати 0;
- б) бути менш ніж 1%;
- в) бути менш ніж рівень циклічної форми безробіття;
- г) усі попередні відповіді невірні.

12. Згідно з законом Оукена, 2%-не перевищення фактичного рівня безробіття над його природним рівнем означає, що відставання фактичного обсягу ВВП від реального складає:

- а) 2%;
- б) 3%;
- в) 4%;
- г) 5%;
- д) значно більше ніж 5%.

13. Що з нижче переліченого невірне:

- а) природний рівень безробіття відносно стабільний у короткостроковому періоді і змінюється у довгостроковій перспективі;
- б) природний рівень безробіття включає в себе фрикційне, структурне та циклічне безробіття;
- в) реальний ВВП дорівнює потенційному, якщо рівень безробіття дорівнює природному;

г) підвищення мінімуму заробітної плати є фактор збільшення природного рівня безробіття у довгостроковому періоді.

14. Крива Лоренца за 5 років зсунулася далі від бісектриси. Що це означає:

- а) досягнення загальної соціальної рівності;
- б) посилення диференціації доходів населення;
- в) підвищення життєвого рівня населення?

Тема 6. Макроекономічна політика у відкритій економіці

Навчальні тести

1. Класифікуйте кожен з названих операцій (експорт або імпорт капіталу) з точки зору української економіки:

- а) підприємець придбав віллу в Іспанії;
- б) крупний київський банк надає уряду Казахстану кредит в 100 тис. дол.;
- в) український імпортер віна бере короткостроковий кредит в одному з італійських банків для оплати придбаної ним партії італійського лікеру;
- г) кондитерська фабрика у Харкові купує акції американської корпорації по виробництву шоколадних цукерок.

Відповідь: а), б), г), - експорт капіталу; в) – імпорт капіталу.

2. До якого рахунку - рахунок поточних операцій або рахунок руху капіталу – Ви б віднесли:

- а) купівлю японцями готелю в США;
 - б) купівлю американцями японських установок для опріснення морської води, за які розрахувалися готівкою;
- Враховуючи, що і готель, і опріснена установка з точки зору економічної теорії є товарами, в чому тут різниця?

Відповідь: до рахунку руху капіталу відносяться активи, які, являючись товарами, породжують прямі вимоги на закордону країну у вигляді потоку платежів по прибуткам.

Пункт а) – відноситься до рахунку руху капіталу, оскільки готель – довгостроковий актив.

Пункт б) – до рахунку поточних операцій. Хоча опріснена установка являється інвестиційним товаром, ця угода, будучи оплаченою готівкою, не породжує прямі умови на закордону країну у вигляді потоку платежів.

3. Імпортна квота несе для суспільства більші втрати ніж імпорнтні тарифи, оскільки:

- а) підвищуються внутрішні ціни на імпортуємий товар у порівняні з світовими;
- б) призводить до встановлення монопольної влади на ринку аналогічного вітчизняного товару;
- в) зменшується розмір імпорту у порівняні з внутрішнім платоспроможним попитом на товари;
- г) імпорнтні ліцензії розподіляються неефективно.

Відповідь: б), г).

4. Наведені нижче пункти характеризують нетарифні торгові обмеження, за виключенням:

- а) жорсткість санітарних норм на яловичину, що імпортується з Великобританії;
- б) ведення імпорнтної квоти на «ніжки Буша», які ввозяться в Україну;
- в) підвищення імпорнтних мит на цигарки, які ввозяться з Америки;
- г) ведення державної монополії на імпорнт алкоголю.

Відповідь: в).

ЗАВДАННЯ НИЖЧОГО РІВНЯ

Знайдіть відповідність

1. автаркична економіка	А. Система господарських зв'язків і відносин, в якій економічно, технологічно і соціально взаємодіють країни світу
2. валютний курс	Б. Цілеспрямовані дії уряду на зниження обмінного курсу валюти своєї країни
3. відкрита економіка	В. Спеціалізація країн на виробництві певних видів товарів відповідно до їхніх економічних та природнокліматичних умов
4. вільна торгівля	Г. Форма міжнародних економічних відносин, що ґрунтується на міжнародному поділі праці
5. вільноконвертована валюта	Д. Ціна грошової одиниці однієї країни, виражена у грошовій одиниці іншої
6. гнучкий валютний курс	Е. Дії уряду, спрямовані на підвищення обмінного курсу національної валюти
7. девальвація	Ж. Зовнішньоекономічна політика, спрямована на захист національної економіки від іноземної конкуренції
8. замкнута валюта	З. Валюта, яка вільно і необмежено обмінюється на іноземні валюти

9. міжнародна торгівля	І. Зовнішньоекономічна політика, при якій держава не втручається у торговельні відносини з іншими країнами
10. міжнародний поділ праці	К. Національне господарство, яке ізольоване від економік інших країн і його розвиток визначається виключно внутрішніми факторами
11. платіжний баланс	Л. Економіка країни, що пов'язана з іншими країнами інтенсивним рухом товарів, послуг та капіталів
12. протекціонізм	М. Валютний курс, що визначається при взаємодії попиту на валюта та її пропозицією
13. ревальвація	Н. Національна валюта, яка функціонує лише в межах однієї країни і не обмінюється на іноземні валюти
14. світове господарство	О. Статистичний звіт про торгові та фінансові угоди економічних суб'єктів країни з сектором закордон за рік

ЗАВДАННЯ ВИЩОГО РІВНЯ
Оберіть правильну відповідь

1. Принцип порівняльних переваг вперше сформулював:

- а) Альфред Маршалл;
- б) Пол Самуельсон;
- в) Давід Рікардо;
- г) Адам Сміт.

2. Прихильники протекціонізму стверджують, що мито, квоти та інші торговельні бар'єри необхідні для:

- а) збільшення внутрішньої зайнятості;
- б) захисту молодих галузей від іноземної конкуренції;
- в) запобігання демпінгу;
- г) збільшення сукупної пропозиції.

3. Складова частина платіжного балансу країни - рахунок поточних платежів - не включає:

- а) транспортні послуги іноземним державам;
- б) товарний експорт;
- в) чисті доходи від інвестицій;
- г) зміни в активах країни за кордоном.

4. Якщо кажуть, що країна девальвувала свою валюту, то мається на увазі, що:

- а) країна відмовилась від золотого стандарту;
- б) у країні дефіцит торговельного балансу;
- в) внутрішня купівельна спроможність одиниці валюти знизилась;
- г) уряд підвищив ціну, за якою він буде купувати золото.

5. Чим обумовлюється курс валюти в системі плаваючих валютних курсів?

- а) розміром золотого запасу країни;
- б) рівнем національного доходу;
- в) попитом і пропозицією іноземних валют;
- г) усі відповіді правильні.

6. Дефіцит платіжного балансу:

- а) не змінює грошової бази;
- б) не впливає на кількість грошей в обігу;
- в) зменшує кількість грошей у країні;
- г) збільшує кількість грошей у країні.

7. Міжнародна спеціалізація та вільна торгівля, які базуються на принципах порівняльних переваг, означають:

- а) скорочення внутрішнього споживання країни;
- б) збільшення сумарного виробництва товарів;
- в) перевищення рівня споживання країн їх виробничих можливостей.

8. Відміна мита на імпортні товари призводить до:

- а) зниження внутрішньої ціни даного товару;
- б) збільшення споживання цього товару;
- в) зниження виробництва даного товару у країні;
- г) витратам бюджету;
- д) усі відповіді невірні.

9. Сума усіх витрат населення країни на іноземні товари за мінусом витрат інших країн на товари даної держави являється:

- а) національним споживанням;
- б) імпортом;
- в) експортом;
- г) національним заощадженням;
- д) чистим експортом.

10. Співвідношення між валютними надходженнями в країну та виплатами, які країна здійснює за кордон за певний період часу, - це:

- а) торговий баланс;
- б) платіжний баланс;
- в) державний бюджет.

11. Валютний курс визначається наступними факторами:

- а) купівельною спроможністю грошової одиниці;
- б) темпами інфляції;
- в) станом платіжного балансу;
- г) рівнем відсоткової ставки;
- д) ступенем довіри до валюти на світових валютних ринках;
- е) усі попередні відповіді вірні.

12. Якщо валюта даної країни без обмежень обмінюється на будь-які іноземні валюти, тобто не існує валютних обмежень ні по поточним, ні по капітальним операціям платіжного балансу, то це означає:

- а) зовнішню конвертованість;
- б) внутрішню конвертованість ;
- в) вільну конвертованість;
- г) часткову конвертованість;
- д) неконвертованість (замкнутість) валюти.

13. Що з нижче перерахованого сприяє підвищенню обмінного курсу національної валюти (при інших рівних умовах):

- а) зниження відсоткової ставки в даній країні;
- б) підвищення відсоткових ставок за кордоном;
- в) підвищення в даній країні рівня цін;
- г) підвищення в даній країні рівня продуктивності праці;
- д) підвищення в даній країні ставок номінальної зарплати.

14. Якщо відбувається ревальвація національної валюти, то, за інших рівних умов:

- а) під загрозою будуть галузі, орієнтовані на споживання імпоротної сировини;
- б) під загрозою будуть галузі, орієнтовані на експорт;
- в) може зрости рівень безробіття в країнах – торгових партнерах даної країни;
- г) це є признак нездатності уряду даної країни;
- д) усі відповіді невірні.

15. Якщо експорт товарів та послуг перевищує імпорт, то виникає:

- а) позитивне сальдо балансу поточних операцій;
- б) від'ємне сальдо балансу поточних операцій;
- в) позитивне сальдо платіжного балансу;
- г) від'ємне сальдо платіжного балансу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ З МАКРОЕКОНОМІКИ

Базова

1. Базилінська О.Я. Макроекономіка: Навч. посіб.: РМОіНУ. – К.: ЦУЛ, 2009, - 442 с.
2. Біла І.С. Макроекономіка: навч.-метод. посіб. / І.С. Біла, Н.М. Салатюк, – К.: НУХТ, 2013. – 174 с
3. Білецька Л.В. Економічна теорія (Політекономія, Мікроекономіка, Макроекономіка): Навч. посіб.: РМОіНУ / Л.В. Білецька, О.В. Білецький, В.І. Савич – К.: ЦУЛ, 2009, - 688 с.
4. Економічна теорія: навч.-метод. посіб. / Н.М. Салатюк, О.М. Соломка, Т.В. Швед та ін. – К.: НУХТ, 2011. – 143 с.
5. Салатюк Н.М. Економічна теорія: навч.-метод. посіб. / Н.М. Салатюк, О.М. Соломка. – К.: НУХТ, 2013. – 187 с.
6. Харкянен Л.В. Макроекономіка: навч. посіб. РМОіНУ. – К.: Каравела, 2011. – 248 с.

Допоміжна

1. Бревнов А.А. Основы экономической теории: Учеб. пособ. / Х.: Одиссей, 2006. – 511 с.
2. Дзюбик С.Д. Основы економічної теорії: Навч. посіб./ С.Д. Дзюбик, О.С. Ривак. – К.: Знання, 2006. – 481 с.
3. Економічна теорія: Політекономія: Підручник /За ред. В.Д.Базилевича. – 6 вид., перероб. і доп.– К.:Знання-Прес, 2007.– 719 с.
4. Економічна теорія: Підручник /За ред. В. М. Тарасевича. – К.: ЦНЛ, 2006. – 784 с.
5. Кулішов В.В. Основы економічної теорії: Підручник.– 3 вид., випр. і доп. – Львів:Магнолія 2006, 2007.– 516 с.
6. Кучерявенко І.А. Макроекономіка: Практикум: Нав. посіб. – К.: Вікар, 2003. – 239 с.
7. Луссе А.В. Макроэкономика: краткий курс: Учеб. пособие. – СПб: «Питер», 2001. – 240с.
8. Макконелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс: Принципы, проблемы и политика.: в 2-х т./Пер. с англ. 11-го изд. – М.: Республика, 1992 – 799 с.
9. Манків Грегорі Н. Макроекономіка: Пер. з англ. /Наук. ред. пер. С. Панчишина. – К.: Основи, 2000. – 588с.
10. Основы економічної теорії: Навч. посіб. РМОіНУ для студ. вищ. навч. закл. / за заг. ред. П.В.Круша, В.І.Депутат, С.О. Тульчинський – К.: Каравела, 2008. – 448 с.
11. Панчишин С. Макроекономіка: Тести і задачі. – К.: Либідь, 2002. – 216 с.
12. Пухтаєвич Г.О. Макроекономічний аналіз: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2000. – 208с.

13. Савченко А.Г. Макроекономічна політика: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2001. – 166с.
14. Селищев А.С. Макроэкономика: базовый курс. СПб: «Питер», 2000. – 448с.
15. Смирнов А.Д. Лекции по макроэкономическому моделированию: Учебн. пособие. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 351с.
16. Сборник задач по экономической теории: микроэкономика и макроэкономика. – Киров, ООО «АСА», 2000. – 264 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Державної Служби статистики України
<http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Case Україна. Періодичні видання, економічний огляд. – Режим доступу:
<case-ukraine.com.ua>.
3. Головний економічний журнал України. – Режим доступу: <economist.net.ua>.
4. Європейський вибір України. – Режим доступу: <www.minyust.gov.ua>.
5. Офіційні видання Верховної Ради України. – Режим доступу:
<obcom.net.ua>.
6. Режим доступу: www.president.gov.ua
7. Режим доступу: www.kmu.gov.ua
8. Режим доступу: www.rada.gov.ua
9. Режим доступу: www.me.gov.ua

МІКРОЕКОНОМІКА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Тема 1. Корисність економічного блага. Економічний вибір

Навчальні тести

1. Серед наступних тверджень одне є несправедливим. Вкажіть на нього:

- а) кожна точка на кривій байдужості означає комбінацію двох товарів;
- б) кожна точка бюджетної лінії означає різну комбінацію двох товарів;
- в) усі точки на кривій байдужості означають однаковий рівень задоволення потреб;
- г) усі точки бюджетної лінії означають однаковий рівень грошового доходу;
- д) усі точки кривої байдужості означають однаковий рівень грошового доходу.

Відповідь: д), усі точки кривої байдужості означають комбінації двох товарів, які приносять споживачу однаковий рівень задоволення потреб.

2. Який з наступних переліків значень загальної корисності ілюструє закон спадної граничної корисності:

- а) 300, 400, 500, 600;
- б) 300, 550, 850, 1200;
- в) 300, 500, 1700, 9700;
- г) 300, 350, 370, 380;
- д) 300, 450, 550, 700.

Відповідь: г), значення граничної корисності дорівнюють 50, 20 та 10, що відповідають закону спадної граничної корисності.

3. Теорія поведінки споживача передбачає, що споживач прагне максимізувати:

- а) різницю між загальною та граничною корисністю;
- б) загальну корисність;
- в) середню корисність;
- г) граничну корисність;
- д) кожен з названих величин.

Відповідь: б), споживач прагне отримати максимальне задоволення потреб при даному рівні доходу та цін.

4. Зміна ціни одного з товарів при інших рівних умовах:

- а) приведе до паралельного зміщення бюджетної лінії;
- б) викличе зміну нахилу бюджетної лінії;
- в) не змінить положення бюджетної лінії.

Відповідь: б), оскільки нахил бюджетної лінії залежить від цін товарів.

5. Закон спадної граничної корисності полягає в тому, що:

- а) усі блага мають для споживача різну корисність і тому їх можна розташувати у порядку зменшення цієї корисності;
- б) необхідно споживати спочатку найбільш корисні блага, а потім – усі інші;
- в) корисність від споживання наступної порції блага завжди менше, ніж корисність попередньої порції.

Відповідь: в), див. закон спадної граничної корисності.

6. Точки перетину бюджетної лінії з осями координат характеризуються тим, що:

- а) знаходячись у цій ситуації, споживач не витрачає весь свій дохід;
- б) знаходячись в цій ситуації, споживач весь свій дохід витрачає на один із товарів;
- в) знаходячись у цій ситуації, споживач нічого не витрачає;
- г) їх положення не залежить від цін на товари.

Відповідь: б).

7. Припустимо, що споживач має дохід, який дорівнює 8 гр.од. Ціна товару $X=1$ гр.од., а ціна товару $Y=0,5$ гр.од. Яка з наступних комбінацій товарів знаходиться на бюджетній лінії споживача:

- а) $8X$ та $1Y$; б) $7X$ та $1Y$; в) $6X$ та $6Y$; г) $5X$ та $6Y$; д) $4X$ та $4Y$.

Відповідь: г), оскільки, якщо комбінація товарів знаходиться на бюджетній лінії, то споживач витрачає увесь свій дохід ($I = P_x * Q_x + P_y * Q_y$, тобто $8 = 1*5 + 0,5*6$).

**Завдання нижчого рівня
(знайдіть відповідність)**

1. Бюджетна лінія	А. Споживач завжди віддає перевагу набору, в якому більша кількість товарів.
2. Гранична корисність	Б. Це задоволення, яке отримує людина від споживання.
3. Карта кривих байдужості	В. Умовна одиниця виміру індивідуальної корисності в кардиналістській концепції.
4. Споживчий вибір	Г. Всі комбінації товарів, за яких загальна сума витрат дорівнює доходу.
5. Гранична норма заміщення	Д. Корисність кожної наступної одиниці блага, що споживається.
6. Загальна корисність	Е. Вибір, що максимізує функцію корисності раціонального споживача в умовах обмеженого бюджету.

7. Функція граничної корисності	Ж. Споживач при заданих цінах та бюджеті максимізує функцію корисності, якщо відношення граничної корисності блага до його ціни однакове для всіх благ та дорівнює граничній корисності грошей.
8. Корисність	З. Споживач досягає максимального задоволення при заданому бюджеті, якщо має місце рівність абсолютного значення граничної норми заміщення двох благ співвідношенню їх цін.
9. Перший закон Госсена	І. Функція, що показує зворотну залежність граничної корисності блага від його кількості.
10. Ютіль	К. Крива постійного рівня задоволення споживача від споживання різних комбінацій благ.
11. Крива байдужості	Л. Сукупність кривих байдужості.
12. Умова рівноваги споживача в ординалістській концепції	М. Кількість, на яку споживання одного з двох благ повинне бути зменшене, щоб повністю компенсувати споживачеві збільшення споживання іншого блага на одну додаткову одиницю.
13. Умова рівноваги споживача в кардиналістській концепції	Н. Споживач встановлює певний порядок уподобань, - якщо набір благ А привабливіший, ніж набір В, а набір В привабливіший, ніж набір С, то набір А буде привабливіше також і за набір С.
14. Транзитивність	О. Сукупна корисність від споживання всієї кількості благ.
15. Ненасиченість	П. Із зростанням споживання будь-якого одного блага при фіксованому обсязі споживання усіх інших благ загальна корисність зростає все меншими темпами, а гранична корисність при цьому спадає.

**Завдання вищого рівня
(оберіть правильну відповідь)**

1. Збільшення доходу споживача графічно виражається у:

- а) зміні нахилу бюджетної лінії;
- б) паралельному зміщенню бюджетної лінії праворуч;
- в) паралельному зміщенню бюджетної лінії ліворуч;
- г) зменшенні кута нахилу бюджетної лінії.

2. Положення й нахил кривої байдужості для окремого споживача пояснюється:

- а) тим, чому він віддає перевагу та розмірами доходу;
- б) тільки цінами товарів, що купуються;
- в) наданням переваги, розмірами доходу та цінами товарів, що купуються;
- г) тільки тим, чому він віддає перевагу;
- д) цінами товарів, що купуються.

3. Закон спадної граничної корисності означає, що:

- а) співвідношення граничних корисностей і цін на предмети розкоші менше, ніж на товари першої необхідності;
- б) корисність, яка приноситься кожною наступною одиницею товару, спадає в залежності від збільшення кількості придбаних товарів;
- в) співвідношення граничних корисностей і цін однаково для усіх товарів;
- г) корисність придбаних товарів спадає в залежності від збільшення доходу споживача;
- д) жодна відповідь невірна.

4. Який з наступних переліків значень граничної корисності ілюструє закон спадної граничної корисності:

- а) 200, 150, 100, 50;
- б) 200, 300, 400, 500;
- в) 200, 200, 200, 200;
- г) 200, 250, 270, 280;
- д) 200, 150, 150, 150.

5. Загальна корисність зростає, коли гранична корисність:

- а) зменшується;
- б) збільшується;
- в) є величина від'ємна.

6. Рівновага споживача на карті байдужості – це:

- а) будь-який перетин бюджетної лінії і кривої байдужості;
- б) будь-яка точка на найвищій кривій байдужості;
- в) та точка, де бюджетна лінія торкається кривої байдужості;
- г) будь-яка точка, що знаходиться на бюджетній лінії;
- д) будь-яка точка, що знаходиться в просторі, обмеженому бюджетною лінією.

7. Якщо споживач обирає комбінацію, яка зображена точкою, що лежить на площі, яка обмежена бюджетною лінією, то він:

- а) максимізує корисність;
- б) хоче придбати більше товарів, ніж дозволяє його бюджет;
- в) не повністю використовує свій бюджет;
- г) знаходиться в стані рівноваги;
- д) жодна відповідь невірна.

8. Раціональна поведінка споживача полягає у тому, що:

- а) споживач робить лише те, за що йому платять;
- б) споживач турбується не лише про себе, але й за суспільство;

- в) споживач намагається отримати максимум задоволення при обмеженому доході;
- г) споживач порівнює усі варіанти вибору і зупиняється на найкращому.

9. Гранична корисність – це:

- а) максимальний рівень корисності, який може отримати споживач;
- б) корисність, яку споживач отримує від споживання додаткової одиниці блага;
- в) максимальна корисність, яку можна отримати від споживання даної кількості блага;
- г) максимальний рівень корисності, якого можна досягти при витратах даної суми грошей.

10. Криві байдужості не мають наступних властивостей:

- а) крива байдужості, яка лежить вище іншої кривої, представляє собою ті набори товарів для споживача, який має меншу перевагу;
- б) криві байдужості мають від'ємний нахил;
- в) криві байдужості ніколи не перетинаються;
- г) криві байдужості випуклі до початку координат.

11. Нахил бюджетної лінії визначається:

- а) кількістю товарів, що споживаються;
- б) співвідношенням граничних корисностей товарів у точці рівноваги споживача;
- в) співвідношенням цін товарів;
- г) співвідношенням загальних корисностей товарів у точці рівноваги споживача.

12. П'ята порція морозива принесе менше задоволення, ніж перша. Це приклад:

- а) дії закону попиту;
- б) закону спадної граничної корисності;
- в) наявності надлишку товарів;
- г) наявності дефіциту товару.

13. Корисність – це:

- а) кількість благ, які здатні задовольнити потреби споживача;
- б) мінімальне задоволення, яке споживач може одержати від споживання певного блага;
- в) задоволення, яке отримує людина від споживання благ;
- г) максимальне задоволення, яке споживач може одержати від споживання певного блага.

14. Кардиналістська модель поведінки споживача:

- а) не потребує кількісного визначення величини корисності;
- б) не потребує порівняння корисності різних благ;
- в) не вимагає незалежності корисностей різних благ однієї від іншої;
- г) передбачає можливість визначення кількісної величини корисності.

15. Ординалістський підхід до аналізу поведінки споживача на відміну від кардиналістського:

- а) передбачає можливість кількісного визначення величини корисності;
- б) не вимагає вимірювання величини корисності;
- в) не враховує суб'єктивної оцінки споживачем корисності благ;
- г) не враховує бюджетних обмежень споживача.

16. Припущення про транзитивність благ полягає у тому, що споживач, який вважає набір К привабливішим за М, а набір М привабливішим за набір Н:

- а) віддасть перевагу набору К перед набором Н;
- б) віддасть перевагу набору Н перед набором К;
- в) буде байдужим у виборі між цими наборами;
- г) не може зробити вибору без інформації про рівень його доходу.

17. Гранична норма заміни одного товару іншим:

- а) визначає, від скількох одиниць одного товару споживач повинен відмовитись, щоб отримати додаткову одиницю іншого без зміни рівня сукупної корисності;
- б) вимірює пропорції заміни одного товару іншим;
- в) показує абсолютну величину кута нахилу кривої байдужості в точці на кривій;
- г) усі відповіді правильні.

18. Якщо два блага є абсолютними доповнювачами, наприклад взуття на праву та на ліву ногу, то:

- а) гранична норма заміни є спадною;
- б) криві байдужості мають вигляд прямого кута;
- в) криві байдужості мають вигляд прямих ліній;
- г) криві байдужості є висхідними.

19. Другий закон Госсена:

- а) описує рівновагу споживача;
- б) твердить, що для максимального задоволення потреб в умовах обмеженості благ необхідно припинити споживання всіх благ у точках, де інтенсивність задоволення від споживання кожного блага стає однаковою;
- в) визначає, що споживач цілеспрямовано змінює структуру споживання, послідовно рухаючись до оптимального стану, за якого змінювати структуру споживання не вигідно;
- г) споживач не має стимулу для зміни структури споживання.

20. Еквімаржинальний принцип рівноваги споживача означає, що:

- а) корисність споживача максимізується, якщо він купує в межах бюджетного обмеження такий набір товарів, для якого граничні корисності з розрахунку на грошову одиницю рівні для всіх благ;

- б) корисність споживача максимізується, якщо він купує такий набір товарів, для якого граничні корисності всіх товарів однакові;
- в) корисність споживача максимізується, якщо він купує такий набір товарів, ціни яких однакові;
- г) корисність споживача максимізується, якщо він купує такий набір товарів, для якого ціни товарів з розрахунку на грошову одиницю рівні для всіх благ.

Тема 2. Аналіз поведінки споживача

Навчальні тести

1. Крива «доход-споживання»:

- а) сполучає всі точки рівноваги споживача, пов'язані зі зміною ціни одного з благ;
- б) показує співвідношення між доходом споживача і кількістю товару, що купується, за інших рівних умов;
- в) сполучає всі точки рівноваги споживача, пов'язані з різними рівнями доходу;
- г) вірні відповіді б) і в).

Відповідь: г). Оскільки ця крива показує, як кількість товару, що споживається за певний час, змінюватиметься залежно від доходу і тільки доходу.

2. Крива «доход-споживання»:

- а) є висхідною для нормальних благ;
- б) має від'ємний нахил для нижчих благ;
- в) є вертикальною для нейтральних благ;
- г) всі відповіді вірні.

Відповідь: г). Оцінка товару змінюється залежно від доходів споживача. Таким чином, для нормальних товарів крива «доход-споживання» матиме зростаючий характер, для неякісних – спадний. Разом з тим, є товари обсяги споживання яких не залежать від рівня доходу споживача, вони називаються нейтральними товарами. Отже, крива «доход-споживання» для цієї групи товарів матиме вигляд вертикальної прямої лінії

3. Крива Енгеля є монотонно висхідною, якщо:

- а) частка даного блага у структурі споживання зі зростанням доходу залишається незмінною;
- б) товар є нормальним благом;
- в) частка даного товару у структурі споживання зі зростанням доходу зменшується;
- г) благо є нейтральним відносно зміни доходу.

Відповідь: б). Для більшості нормальних товарів крива Енгеля має зростаючий характер із затуханням, тобто певний приріст доходу спричинює менший приріст споживання товару.

4. Ефект заміни – це зміна обсягу попиту на товар, спричинена:

- а) зміною загального рівня цін всіх товарів;
- б) зміною уподобань споживача;
- в) зміною реального доходу, зумовленою зміною ціни одного з товарів;
- г) зміною відносних цін товарів за незмінного реального доходу споживача.

Відповідь: г). Ефект заміни полягає у зміні обсягу споживання внаслідок зміни відносних цін товарів за незмінного реального доходу споживача. Зі зниженням ціни ефект заміни обов'язково зумовлює збільшення споживання блага, тобто має додатне значення.

5. Ефект доходу має місце у наступному випадку:

- а) якщо доходи споживачів скорочуються, то їх попит на дане благо знижується;
- б) зниження ціни одного блага дозволяє споживачу купувати більше даного блага, не скорочуючи попиту на інші;
- в) обсяг купівлі деяких товарів скорочується зі зростанням доходів споживачів;
- г) в усіх перерахованих випадках.

Відповідь: б). Ефект доходу – це тільки ті зміни у споживанні, що спричинені зміною реального доходу споживача під впливом руху цін.

6. Що з наведеного нижче характеризує товар Гіффена:

- а) зі зниженням ціни даного блага обсяг попиту на нього зростає;
- б) зі зростанням ціни даного блага обсяг попиту на нього скорочується;
- в) зі зниженням ціни даного блага обсяг попиту на нього скорочується;
- г) зміна ціни даного блага не впливає на обсяг попиту на нього.

Відповідь: в). Блага низької споживчої цінності, для яких ефект доходу перевищує ефект заміни, а крива попиту має додатний нахил і є висхідною, одержали назву товарів Гіффена.

7. Споживач визнає товар неякісним коли:

- а) споживання цього товару не залежить від доходу;
- б) споживання цього товару зменшується в міру зростання доходу;
- в) споживання цього товару збільшується в міру зростання доходу;
- г) споживання цього товару не залежить ні від доходу, ні від ціни.

Відповідь: б). Як було з'ясовано раніше, споживання неякісних товарів при зростанні доходу споживача зменшується.

**Завдання нижчого рівня
(знайдіть відповідність)**

1. Криві Енгеля	А. Зміна реального доходу споживача в результаті зміни ціни одного з товарів, що входять до його споживацького набору.
2. Ефект заміщення	Б. Товар, що посідає значне місце в бюджеті малозабезпечених верств населення, попит на який при інших рівних умовах змінюється в тому ж напрямку, що й ціна, оскільки ефект доходу перевищує ефект заміщення.
3. Крива «ціна споживання»	В. Товар, попит на який зменшується при зростанні доходу і зростає при його скороченні.
4. Ефект доходу	Г. Товари, попит на які різко збільшується при зростанні доходу.
5. Крива «доход – споживання»	Д. Зміна структури споживання в результаті зміни ціни одного з товарів, що входять до споживацького набору.
6. Нормальні товари	Е. Збільшення (зменшення) обсягу попиту на благо при зростанні (зниженні) його ціни, яке пояснюється тим, що ефект доходу перевищує ефект заміщення.
7. Неякісні товари	Ж. Товари, обсяги споживання який не залежать від рівня доходу.
8. Парадокс Гіффена	З. Зниження цін на товари розкоші розцінюються споживачами як падіння їх престижності, тому попит скорочується.
9. Особливі або цінні товари	І. Лінія, що з'єднує послідовно усі точки рівноваги споживача при зміні ціни товару, що входить до в споживчий набір.
10. Товар Гіффена	К. Товари, попит на які зростає в міру з зростанням доходу.
11. Ефект Веблена	Л. Крива, що демонструє залежність обсягу споживання товару від доходу споживача..
12. Нейтральні товари	М. Лінія, що поєднує всі точки рівноваги споживача відповідно до зростання його доходів.

**Завдання вищого рівня
(оберіть правильну відповідь)**

1. Внаслідок зростання доходу споживача за інших рівних умов:

- а) бюджетна лінія зміщується паралельно до початкової праворуч;
- б) точка рівноваги переміщується на вищу криву байдужості;
- в) зростає індивідуальний попит на абсолютну більшість благ;
- г) всі відповіді правильні.

2. Крива «доход-споживання»:

- а) сполучає всі точки рівноваги споживача, пов'язані зі зміною ціни одного з товарів, на її основі будується крива індивідуального попиту;
- б) сполучає всі точки рівноваги споживача, пов'язані зі зміною доходу, на її основі будуються криві Енгеля;
- в) сполучає всі точки рівноваги споживача, пов'язані зі зміною цін обох товарів, на її основі будується крива індивідуального попиту;
- г) сполучає всі точки рівноваги споживача, пов'язані зі зміною доходу, на її основі будується крива ринкового попиту.

3. Криві Енгеля характеризують:

- а) залежність обсягу споживання товару від доходу споживача;
- б) залежність обсягу споживання товару від його ціни;
- в) залежність корисності блага від обсягу споживання;
- г) залежність витраток споживача від ціни товару.

4. Крива «ціна-споживання»:

- а) сполучає всі точки рівноваги споживача, пов'язані зі зміною ціни одного з товарів, на її основі будується крива індивідуального попиту;
- б) сполучає всі точки рівноваги споживача, пов'язані зі зміною доходу, на її основі будуються криві Енгеля;
- в) сполучає всі точки рівноваги споживача, пов'язані зі зміною цін обох товарів, на її основі будується крива індивідуального попиту;
- г) сполучає всі точки рівноваги споживача, пов'язані зі зміною доходу, на її основі будується крива ринкового попиту.

5. Ефект заміни полягає у:

- а) зміні обсягу попиту внаслідок зміни відносних цін товарів за незмінного реального доходу споживача;
- б) зміні обсягу попиту внаслідок зміни реального доходу за незмінних відносних цін товарів;
- в) здатності одного товару задовольняти ті ж потреби, що й інший товар;
- г) можливості покупця заміщувати споживання одного товару іншим, більш якісним.

6. Ефект доходу полягає у:

- а) зміні обсягу попиту внаслідок зміни відносних цін товарів за незмінного реального доходу споживача;
- б) зміні обсягу попиту внаслідок зміни реального доходу за незмінних відносних цін товарів;
- в) здатності одного товару задовольняти ті ж потреби, що й інший товар;
- г) можливості покупця заміщувати споживання одного товару іншим, більш якісним.

7. Коли ціна нормального товару знижується, то:

- а) ефект доходу спонукатиме споживача купувати його більше, а ефект заміни – менше;
- б) в результаті дії і ефекту доходу, і ефекту заміни споживач купує більше цього товару;
- в) в результаті дії ефекту доходу обсяг попиту зменшується, а ефекту заміни – збільшується;
- г) і ефект доходу, і ефект заміни спонукають до зменшення споживання цього товару.

8. З підвищенням ціни нижчого блага:

- а) ефект доходу спонукатиме споживача купувати його більше, а ефект заміни – менше;
- б) в результаті дії і ефекту доходу, і ефекту заміни споживач купує більше цього товару;
- в) ефект доходу спонукатиме споживача купувати його менше, а ефекту заміни – більше;
- г) і ефект доходу, і ефект заміни спонукають до зменшення споживання цього товару.

9. У випадку зниження ціни нижчого блага:

- а) ефект заміни спонукатиме споживача збільшити обсяг попиту на нього, а ефект доходу – зменшити;
- б) ефект заміни перевищує ефект доходу;
- в) загальний ефект полягає у збільшенні обсягу попиту на нього;
- г) всі відповіді правильні.

10. Товар Гіффена – це:

- а) нижчий товар зі значною питомою вагою у бюджеті споживача;
- б) товар, для якого не виконується закон попиту, і крива попиту є висхідною;
- в) товар, для якого ефект доходу перевищує ефект заміни;
- г) всі відповіді вірні.

11. Крива індивідуального попиту:

- а) відображає зміну рівня корисності споживача;

- б) в кожній точці представляє оптимум споживача для певного рівня корисності;
- в) відображає зменшення граничної норми заміни благ в міру зниження ціни одного з них;
- г) всі відповіді вірні.

12. Товари Веблена:

- а) предмети розкоші, попит на які зростає з підвищенням їх цін;
- б) виявляють ефект снобізму;
- в) мають висхідну криву попиту;
- г) всі відповіді вірні.

13. Якщо споживання неякісних товарів має тенденцію зростати в міру збільшення цін на них, то це:

- а) закон Енгеля;
- б) парадокс Гіффена;
- в) ефект заміщення;
- г) ефект доходу.

14. Якщо крива «доход-споживання» має позитивний нахил, то:

- а) обидва товари нормальні;
- б) обидва товари неякісні;
- в) один товар неякісний;
- г) усі відповіді невірні.

Тема 3. Попит та пропозиція

***Навчальні
тести***

1. Закон попиту припускає, що:

- а) перевищення пропозиції над попитом викличе зниження ціни;
- б) якщо доходи споживача зростають, він купує більше товарів;
- в) крива попиту має позитивний нахил;
- г) коли ціна товару падає, обсяг закупленого товару зростає.

Відповідь: г), згідно закону попиту.

2. На ринковий попит не впливають:

- а) доходи споживачів;
- б) ціни на взаємопов'язані товари;
- в) ціни на ресурси;
- г) чисельність споживачів.

Відповідь: в), ціни на ресурси впливають на ринкову пропозицію.

3. *Переміщення точки ринкової кон'юнктури вздовж кривої попиту може бути викликано:*

- а) зміною доходів споживача;
- б) зміною переваг та смаків споживачів;
- в) зміною цін на товари, які взаємопов'язані з даним при споживанні;
- г) усі відповіді вірні;
- д) усі відповіді невірні.

Відповідь: д), переміщення точки ринкової кон'юнктури вздовж кривої попиту спричиняє зміна ціни на даний товар. Відповіді а), б), в) – це нецінові фактори попиту, які спричиняють зрушення кривої попиту.

4. *Зменшення цін на матеріали, необхідні для виробництва товару А, викличе:*

- а) зрушення кривої попиту угору (або вправо);
- б) зрушення кривої пропозиції угору (або вліво);
- в) зрушення кривих попиту й пропозиції угору;
- г) зрушення кривої пропозиції вниз (або вправо).

Відповідь: г), зменшення цін на матеріали призводить до зниження витрат виробництва та до зростання пропозиції товару А, що відображається зрушенням кривої пропозиції вправо.

5. *Яким чином можна побудувати криву ринкового попиту при наявності даних про попит індивідуальних споживачів:*

- а) шляхом підсумку обсягів попиту при кожній ціні;
- б) шляхом підсумку цін при кожному обсязі попиту;
- в) обрати максимальний попит одного зі споживачів;
- г) як середнє арифметичне індивідуальних попитів.

Відповідь: а), ринковий попит знаходиться як сума усіх індивідуальних попитів при кожній ціні.

**Завдання нижчого рівня
(знайдіть відповідність)**

1. Функція пропозиції	А. Перевищення пропозиції товару по даній ціні над величиною попиту
2. Рівновага	Б. Ціна, що врівноважує попит та пропозицію в результаті дії конкурентних сил.
3. Закон попиту	В. Функція, що визначає пропозицію в залежності від факторів, що на неї впливають
4. Функція попиту	Г. Зміна кількості товару, яку бажають та мають можливість купувати споживачі, що відбувається в результаті зміни ціни товару.
5. Рівноважна ціна	Д. Попит, який відображає поведінку окремого споживача.

6. Дефіцит товару	Е. Функція, що визначає попит в залежності від факторів, які на нього впливають.
7. Індивідуальний попит	Ж. Ситуація, за якої плани покупців та споживачів на ринку співпадають і при даній ціні величина пропозиції дорівнює величині попиту.
8. Крива ринкового попиту	З. Зворотна залежність між ціною та кількістю товару, що купується.
9. Крива ринкової пропозиції	І. Пряма залежність між ціною та кількістю товару, що продається.
10. Зміна величини попиту	К. Перевищення величини попиту над пропозицією товару за певною ціною.
11. Закон пропозиції	Л. Крива, яка визначається сумою індивідуальних попитів при кожній ціні товару.
12. Надлишок	М. Крива, що показує, яку кількість економічного блага готові продати виробники за різними цінами у даний момент часу.

**Завдання вищого рівня
(оберіть правильну відповідь)**

1. Ціна попиту – це:

- а) мінімальна ціна, яку споживач згоден заплатити за даний товар;
- б) максимальна ціна, яку споживач згоден заплатити за певну кількість товару;
- в) максимальна ціна, за якою продавці реалізують товар на ринку;
- г) мінімальна ціна реалізації товару продавцем.

2. Зміна попиту та зміна обсягу попиту відрізняються тим, що:

- а) зміна попиту складається із суми змін обсягів попиту;
- б) зміна попиту відбувається при зміні факторів, які його визначають, окрім ціни даного товару;
- в) зміна обсягу попиту відбувається у результаті змін нецінових факторів;
- г) зміна обсягу попиту відображається у зміщенні кривої попиту.

3. Переміщення вздовж кривої попиту може бути викликано:

- а) зміною доходів споживача;
- б) зміною переваг та смаків споживачів;
- в) зміною цін на товари, які взаємопов'язані з даним при споживанні;
- г) усі відповіді правильні;
- д) усі відповіді неправильні.

4. Яким чином можна побудувати криву ринкового попиту при наявності даних про попит індивідуальних споживачів:

- а) шляхом підсумовування обсягів попиту за кожного рівня ціни;
- б) шляхом підсумовування цін при кожному обсязі попиту;

- в) обрати максимальний попит одного зі споживачів;
- г) як середнє арифметичне індивідуальних попитів.

5. Що буде відбуватися з кривою попиту на тостери, якщо ціна на хліб зростає:

- а) її положення не зміниться;
- б) зрушиться праворуч;
- в) зрушиться ліворуч;
- г) займе горизонтальне положення.

6. Ринковий попит на конкретне благо залежить від:

- а) доходів споживачів;
- б) переваг споживачів;
- в) цін на взаємозамінні товари;
- г) усі відповіді правильні.

7. Надлишок споживача – це:

- а) сума грошей, яку споживач платить за товар;
- б) різниця між максимальною ціною, яку споживач заплатить за одиницю товару, та його ринковою ціною;
- в) різниця між мінімальною ціною, яку споживач заплатить за одиницю товару, та його ринковою ціною;
- г) сума грошей, яку виробник отримує за реалізацію товару.

8. Надлишок пропозиції:

- а) посилює тиск на ціну;
- б) послаблює тиск на ціну;
- в) не здійснює ніякого тиску на ціну;
- г) стимулює покупців до купівлі товару.

9. Рівноважна ціна товару – це:

- а) ціна вище тієї, яка утворює надлишок попиту;
- б) ціна, при якій немає ні дефіциту, ні надлишку;
- в) усі перелічені вище відповіді правильні;
- г) ціна, яку встановлює уряд.

10. Введення податку на товар, який сплачує продавець:

- а) викликає збільшення рівноважного обсягу ринку;
- б) викликає збільшення обсягу продажу;
- в) викликає скорочення рівноважного обсягу ринку;
- г) змінює конфігурацію лінії попиту.

11. Рівновага називається стабільною, якщо:

- а) в економічній системі, яка не знаходиться у стані рівноваги, виникають сили, які повертають її до початкового стану;
- б) економічна система дуже часто виходить із стану рівноваги;
- в) економічна система дуже швидко приходить у стан рівноваги;
- г) початковий стан системи стабільний.

12. Які з наведених чинників не призведуть до зміщення кривої попиту на бейсбольні м'ячі:

- а) дуже хороша погода;
- б) падіння ціни на бейсбольні битки;
- в) зростання ціни на бейсбольні м'ячі;
- г) всі наведені чинники спричиняють зміщення кривої попиту на бейсбольні м'ячі.

13. Якщо попит і пропозиція на товар збільшується, то:

- а) ціна збільшиться;
- б) збільшиться загальна кількість товару;
- в) ціна залишиться стабільною;
- г) добробут суспільства зросте.

14. Що може викликати падіння попиту на товар X:

- а) зменшення доходів споживача;
- б) підвищення цін на товари – субститути товару X;
- в) очікування зростання цін на товар X;
- г) спад пропозиції товару X.

15. Закон пропозиції, якщо ціни зростають, а інші умови незмінні проявляється у:

- а) збільшенні пропозиції;
- б) скороченні пропозиції;
- в) збільшенні обсягу пропозиції;
- г) скороченні обсягу пропозиції.

16. У випадку встановлення податку з одиниці товару на виробників:

- а) крива попиту зміститься праворуч паралельно до початкової, рівноважна ціна і обсяг зростуть;
- б) крива пропозиції зміститься ліворуч паралельно до початкової, рівноважна ціна зросте, а рівноважний обсяг зменшиться;
- в) крива пропозиції зміститься праворуч паралельно до початкової, рівноважна ціна зменшиться, а рівноважний обсяг збільшиться;
- г) крива попиту зміститься ліворуч паралельно до початкової, рівноважна ціна і обсяг зменшаться.

17. Внаслідок встановлення податку на виробників:

- а) ціна попиту перевищує ціну пропозиції на величину податку;
- б) рівноважна ціна зросте, але продавці отримають за товар ту ж величину, яку заплатять споживачі;
- в) рівноважна ціна зменшиться, але продавці отримають за товар ту ж величину, яку заплатять покупці;
- г) ціна пропозиції перевищуватиме ціну попиту на величину податку.

18. Якщо лінійні криві попиту і пропозиції є типовими спадною і висхідною, то з встановленням податку виробників:

- а) рівноважна ціна зросте на більшу величину, ніж величина податку;
- б) рівноважна ціна зросте на меншу величину, ніж величина податку;
- в) рівноважна ціна зросте на величину податку;
- г) рівноважна ціна не змінюється.

19. Надання субсидії виробникам:

- а) дозволяє збільшити пропозицію;
- б) переміщує криву пропозиції праворуч на величину субсидії;
- в) призводить до зниження рівноважної ціни і збільшення рівноважного обсягу продукції;
- г) всі відповіді неправильні;
- д) всі відповіді правильні.

Тема 4. Теорія еластичності

Навчальні тести

1. Якщо скорочення ціни на товар, на один відсоток призводить до збільшення обсягу попиту на нього на два відсотки, тоді цей попит:

- а) нееластичний;
- б) еластичний;
- в) одиночної еластичності;
- г) абсолютно нееластичний;
- д) абсолютно еластичний.

Відповідь: б), при еластичному попиті зміна ціни на 1% призводить до зміни обсягу попиту більше, ніж на 1%.

2. Крива абсолютно нееластичного попиту являє собою:

- а) вертикальну лінію;
- б) горизонтальну лінію;
- в) криву лінію;
- г) пряму лінію зі спадним характером;
- д) криву лінію з позитивним нахилом.

Відповідь: а), тому що при абсолютно нееластичному попиті споживачі будуть придбати однакову кількість товару, незважаючи на зміну ціни.

3. Якщо попит на гумку еластичний за ціною, то зменшення ціни на неї призведе до:

- а) зростання витрат населення на гумку;
- б) зменшення витрат населення на гумку;
- в) підвищення попиту на гумку;
- г) зниження попиту на продукти харчування.

Відповідь: в) оскільки при еластичному попиті зміна ціни та витрат населення відбувається в різних напрямках.

4. Цінова еластичність вертикальної кривої попиту:

- а) дорівнює нулю;
- б) нескінченно велика;
- в) дорівнює 1;
- г) дорівнює 0,1.

Відповідь: а) оскільки вертикальну крива має нееластичний попит, коефіцієнт еластичності якого дорівнює нулю.

**Завдання нижчого рівня
(знайдіть відповідність)**

1. Еластичність	А. Ступінь чутливості споживчого попиту на один товар X залежно від ціни на інший товар Y.
2. Попит одиночної еластичності	Б. Пропозиція, для якої коефіцієнт цінової еластичності менший за одиницю.
3. Коефіцієнт цінової еластичності попиту	В. Попит, для якого коефіцієнт цінової еластичності попиту дорівнює нескінченності.
4. Коефіцієнт перехресної еластичності попиту	Г. Попит, для якого коефіцієнт цінової еластичності дорівнює одиниці.
5. Нееластичний попит	Д. Ступінь зміни обсягу попиту на товар, що досягається внаслідок зміни величини доходу споживача.
6. Абсолютно еластичний попит	Е. Відношення процентної зміни величини пропозиції на товар і процентної зміни ціни.
7. Коефіцієнт еластичності попиту за доходом	Ж. Попит, для якого коефіцієнт цінової еластичності дорівнює нулю.
8. Коефіцієнт цінової еластичності пропозиції	З. Відношення процентної зміни величини попиту на товар і процентної зміни ціни.
9. Абсолютно нееластичний попит	І. Попит, для якого коефіцієнт цінової еластичності попиту менший за одиницю.
10. Нееластична пропозиція	К. Чутливість однієї економічної змінної до зміни іншої економічної змінної, її здатність реагувати на цю зміну.

**Завдання вищого рівня
(оберіть правильну відповідь)**

1. Якщо еластичність попиту на товар становить 2,5 і ціна знижується від 2 грн. до 1,8 грн., то:

- а) обсяг попиту підвищився на 2,5%;
- б) обсяг попиту знизився на 2,5%;
- в) обсяг попиту підвищився на 25%;
- г) правильна відповідь не наведена.

2. Коефіцієнт цінової еластичності показує:

- а) реакцію покупця на зміну ціни;
- б) ступінь зміщення кривої попиту внаслідок зміни доходу;
- в) нахил кривої попиту;
- г) повернення підприємцями своїх фіксованих витрат.

3. Ціна товару X знизилась з 100 до 90 грн., завдяки чому обсяг попиту виріс з 50 до 90 шт. Попит на товар X:

- а) знизився;
- б) має одиничну еластичність;
- в) нееластичний;
- г) еластичний.

4. На цінову еластичність попиту не впливає:

- а) наявність товару – субституту;
- б) час пристосування до цінових змін;
- в) ціни на інші товари;
- г) стан споживацького бюджету, що витрачається на певний товар.

5. Які параметри коефіцієнта еластичності попиту за доходом характеризують низькоякісні товари:

- а) $E_D^R < 0$;
- б) $E_D^R > 1$;
- в) $E_D^R > 0$;
- г) $E_D^R < 1$.

6. Одиничну еластичність попиту характеризує коефіцієнт цінової еластичності:

- а) $0 < E_D^P < 1$;
- б) $1 < E_D^P < \infty$;
- в) $E_D^P = 0$;
- г) правильна відповідь не наведена.

7. Базова формула для обчислення коефіцієнта цінової еластичності попиту – це відношення:

- а) абсолютного зниження обсягу попиту до абсолютного підвищення ціни;
- б) відносної зміни обсягу попиту до відносної зміни ціни;
- в) абсолютного зниження ціни до абсолютного підвищення обсягу попиту;
- г) відносної зміни ціни до відносної зміни обсягу попиту.

8. Для яких товарів перехресна еластичність попиту дорівнює нулю:

- а) товарів – субститутів;
- б) товарів, що незалежні у споживанні;
- в) товарів-комплементів;
- г) товарів розкоші.

9. Еластичність попиту за доходами залежить від:

- а) ціни;
- б) смаків споживачів;
- в) рівня грошового доходу;
- г) пропозиція певного товару.

10. Якщо незважаючи на зміну ціни товару, загальна виручка не зміниться, коефіцієнт цінової еластичності:

- а) нееластичний;
- б) одиничної еластичності;
- в) еластичний;
- г) абсолютно еластичний.

11. Якщо попит на сільськогосподарську продукцію нееластичний, то при високому врожаї доходи фермерів:

- а) зростуть, оскільки збільшиться обсяг проданої продукції;
- б) скоротяться, оскільки відносне зниження цін буде більшим, ніж відносне збільшення обсягу продажу;
- в) зростуть, оскільки відбудеться зростання цін на продукцію, викликане збільшенням попиту;
- г) залишаться незмінними, оскільки відносне збільшення обсягу продажу буде дорівнювати відносному зниженню цін.

12. Якщо ціна товару зросла з 1,5 ум.гр.од. до 2 ум.гр.од., а обсяг попиту скоротився з 1000 до 900 одиниць, то коефіцієнт цінової еластичності дорівнює:

- а) 3,00.
- б) 2,71.
- в) 0,37.
- г) 0,33.
- д) 1,5.

13. Цінова еластичність попиту буде вищою:

- а) на товари першої необхідності;

- б) в тих випадках, коли споживачі використовують даний товар з найбільшою корисністю для себе;
- в) чим вищі альтернативні витрати виробництва;
- г) чим менш необхідний товар споживачеві.

14. Скорочення пропозиції товару веде до збільшення:

- а) попиту на товари комплементи;
- б) загального виторгу продавця, якщо попит на товар є еластичним за ціною;
- в) загального виторгу продавця, якщо попит на товар є нееластичним за доходом;
- г) попиту на цей товар;
- д) попиту на товари – субститути.

15. По мірі того, як ціна товару скорочується, а величина попиту зростає при лінійній функції попиту:

- а) загальна виручка збільшується до точки, в якій еластичність дорівнює одиниці, після чого виручка скорочується;
- б) еластичність попиту за доходом скорочується;
- в) стимулюється споживання товарів – субститутів;
- г) коефіцієнт еластичності не змінюється.

16. Якщо пропозиція товару нееластична, а попит на неї скорочується, то загальна виручка продавця:

- а) зростає;
- б) скорочується;
- в) скорочується у тому випадку, якщо попит є еластичним;
- г) скорочується у тому випадку, якщо попит є нееластичним;
- д) не змінюється.

17. Еластичність пропозиції залежить головним чином від:

- а) числа товарів – субститутів даного продукту;
- б) періоду часу на протязі якого продавці можуть пристосуватися до змін ціни;
- в) того, чи є даний товар предметом першої необхідності, чи предметом розкоші;
- г) того, чи є даний товар предметом довгострокового або поточного вжитку;
- д) частки доходу споживача, яка направлена на покупку даного товару.

18. Яке із наведених значень коефіцієнта еластичності за доходом відноситься до товарів першої необхідності:

- а) менше 0;
- б) більше 0, але менше 1;
- в) більше 1;
- г) 1;
- д) правильна відповідь не наведена.

19. Цінова еластичність попиту буде зростати зі збільшенням тривалості періоду, впродовж якого пред'являється попит, так як:

- а) доходи споживача збільшуються;
- б) крива попиту зміститься праворуч;
- в) зросте загальний рівень цін;
- г) споживачі можуть придбати товари – субститути
- д) правильна відповідь не наведена.

20. Товар вважається неякісним, якщо:

- а) еластичність його попиту за доходом дорівнює – 0,5;
- б) цінова еластичність попиту дорівнює 1,3;
- в) перехресна еластичність товару – 0,7;
- г) еластичність його попиту за доходом дорівнює 1,3;
- д) перехресна еластичність товару 0,1.

Тема 5. Теорія граничних продуктів та мікроекономічна модель підприємства

Навчальні тести

1. Ізокванта має:

- а) від'ємний нахил;
- б) випуклість щодо початку координат;
- в) правильні а) і б);
- г) не має вказаних властивостей.

Відповідь: в. Оскільки від'ємний нахил ізокванти відображає обернено пропорційний зв'язок використання факторів виробництва, а випуклість до початку координат характеризує взаємозамінність цих факторів.

2. Виробнича функція показує:

- а) які витрати необхідно понести для виробництва певного обсягу продукції;
- б) найбільш вигідний для фірми випуск при заданих цінах на ресурси;
- в) максимальну кількість продукту, яку можна отримати при використанні різних співвідношень ресурсів;
- г) мінімальну кількість продукції, яку можна отримати, використовуючи дане співвідношення ресурсів.

Відповідь: в), виробнича функція описує максимальний обсяг продукції, який підприємство може виробити для кожного можливого сполучення факторів виробництва.

3. При яких умовах діє закон спадної граничної продуктивності:

- а) при пропорційному зростанні усіх ресурсів;

- б) при умові, що запас усіх ресурсів виробника необмежений у короткостроковій перспективі;
 в) при умові, що не змінюються витрати хоча б одного ресурсу;
 г) при необмеженості трудових ресурсів.

Відповідь: в) закон спадної граничної продуктивності діє, якщо використання хоча б одного з факторів є фіксованим.

4. Що з перерахованого не є джерелом економії від масштабу:

- а) розподіл та спеціалізація праці;
 б) зростаюча продуктивність;
 в) реклама і маркетинг;
 г) зростаючі ціна на ресурси?

Відповідь: г) зростаючі ціни на ресурси знижують економію від масштабу.

5. Рівновага виробника визначається законом:

- а) рівності попиту та пропозиції;
 б) максимізації випуску;
 в) рівності виважених граничних продуктивностей факторів виробництва;
 г) мінімізації витрат виробничих факторів.

Відповідь: в).

**Завдання нижчого рівня
 (оберіть правильну відповідь)**

1. Віддача від масштабу	А. Витрати мінімізуються в тому випадку, коли остання грошова одиниця, витрачена на кожний ресурс, дає однакову віддачу – граничну виручку.
2 Ізокванта	Б. Лінія, що об'єднує всі можливі комбінації ресурсів, які мають однакову сумарну вартість.
3. Технологічно ефективний спосіб виробництва	В. При відсутності технічного прогресу збільшення використання одного із змінних факторів виробництва і незмінних інших після досягнення оптимального співвідношення факторів тягне за собою зниження випуску продукції.
4. Сукупний продукт	Г. Період часу, який достатній для того, щоб можна було змінити всі фактори виробництва.
5. Правило найменших витрат	Д. Кожний ресурс використовується доти, доки його граничний продукт у вартісному виразі не буде дорівнювати його ціні.
6. Виробнича функція	Е. Крива, що являє собою безліч комбінацій факторів виробництва, що забезпечують однаковий випуск продукції.

7. Ізокоста	Ж. Різні співвідношення факторів виробництва, які використовуються виробником для виготовлення продукції.
8. Довгостроковий період	З. Такий спосіб виробництва, за якого може бути зменшено використання хоча б одного з ресурсів без збільшення жодного іншого.
9. Закон спадної віддачі ресурсу	І. Щоб максимізувати прибуток, потрібно залучити додаткові одиниці ресурсів доти, доки кожна додаткова одиниця ресурсу дає приріст сукупного доходу, що перевищує приріст сукупних витрат.
10. Правило максимізації прибутку	К. Кількість блага, виготовленого з використанням певної кількості виробничого фактора.
11. Правило використання ресурсів	Л. Результат впливу на випуск продукції зміни обох виробничих факторів.
12. Технологія виробництва	М. Залежність між кількістю факторів, що використовуються, і максимальним випуском продукції.

**Завдання вищого рівня
(оберіть правильну відповідь)**

1. Середній продукт збільшується, якщо:

- а) граничний продукт більше середнього;
- б) крива граничного продукту проходить нижче кривої середнього продукту;
- в) функція граничного продукту зростає;
- г) крива граничного продукту розташована вище кривої середнього продукту;
- д) відповіді б) та в) неправильні

2. Закон спадної граничної продуктивності у довгостроковому періоді:

- а) не застосовний, оскільки всі ресурси змінні;
- б) застосовується лише щодо капіталу;
- в) не застосовний, оскільки описує динаміку обсягу виробництва, пов'язану із інтенсивнішим використанням фіксованих виробничих потужностей;
- г) правильні відповіді а) та в);
- д) усі відповіді неправильні.

3. Будівництво піраміди Хеопса продовжувалося при незмінній технології з використанням найманої праці більше 20 років. З точки зору теорії фірми період будівництва піраміди можна назвати:

- а) короткостроковим;
- б) довгостроковим;
- в) середньостроковим;
- г) оптимальним.

4. Гранична норма технічного заміщення одного ресурсу іншим дорівнює:

- а) відношенню цін одиниць ресурсів;
- б) відношенню середніх продуктивностей ресурсів;
- в) відношенню граничних продуктивностей ресурсів;
- г) правильна відповідь а) і в).

5. Якщо при даному обсязі випуску граничний продукт змінного ресурсу досягає свого максимуму, це означає:

- а) величина сукупного продукту починає зростати прискореними темпами;
- б) величина сукупного продукту перестає зростати прискореними темпами;
- в) приріст сукупного продукту стає від'ємним;
- г) значення граничного продукту менше значення середнього продукту.

6. Рівновага виробника досягається:

- а) у точці, де ізокванта та ізокоста мають однаковий нахил;
- б) при рівності співвідношення граничних продуктивностей до цін факторів виробництва;
- в) при рівності цін на фактори виробництва;
- г) правильні відповіді а) і б).

7. У виробництві використовуються два ресурси. Якщо їх ціни рівні, то вони використовуються:

- а) в однаковому обсязі;
- б) в однаковій пропорції;
- в) в однаковому обсязі та однаковій пропорції;
- г) інформації недостатньо.

8. При оптимальному виборі поєднання ресурсів відношення їх граничних продуктивностей дорівнює:

- а) відношенню середньої продуктивності першого ресурсу до середньої продуктивності другого ресурсу;
- б) відношенню еластичності випуску по ресурсам;
- в) відношенню цін ресурсів;
- г) відношенню загальних витрат ресурсів.

9. Визначте характеристику короткострокової виробничої функції:

- а) сукупний продукт змінного фактора досягає максимуму, коли середній продукт скорочується, а граничний спадає до нуля;
- б) сукупний продукт змінного фактора зменшується, коли зменшуються і середній продукт, і граничний;
- в) сукупний продукт змінного фактора зростає, коли середній продукт скорочується, а граничний зростає;
- г) сукупний продукт змінного фактора зменшується, коли середній продукт зростає, а граничний спадає.

10. В економіці діє закон спадної віддачі. Це означає, що:

- а) використовується все більше і більше виробничих ресурсів;
- б) відбувається зменшення приросту обсягу виробництва при послідовному збільшенні одного фактора виробництва за незмінності інших факторів;
- в) використовується все менше і менше виробничих ресурсів;
- г) відбувається зменшення приросту обсягу виробництва при послідовному збільшенні всіх факторів виробництва.

11. Заміна одного фактора виробництва іншим відбувається :

- а) при русі вздовж ізокванти та ізокошти;
- б) при русі лише вздовж із кошти;
- в) тільки у випадку спадної продуктивності факторів виробництва;
- г) при русі вздовж траєкторії розвитку фірми.

12. Фірма «Затишна оселя» для виготовлення 1 матраца потребує 50 пружин, 5 метрів тканини, 2 робітника та 2 пневматичних молотка. Виробнича функція фірми описується:

- а) ізоквантою у вигляді прямого кута;
- б) ізоквантою у вигляді прямої спадної лінії;
- в) ізоквантою, опуклою до початку координат;
- г) ізоквантою, опуклою від початку координат.

13. Дві фірми протягом місяця виробляють однакову кількість меблів. Гранична норма заміни праці капіталом першої фірми становить 2, другої – $\frac{1}{2}$. Це означає, що:

- а) перша фірма застосовує більш трудомістку технологію;
- б) перша фірма застосовує більш капіталомістку технологію;
- в) технологія виробництва на двох фірмах однакова;
- г) точно визначити неможливо.

14. Якщо за певної комбінації праці та капіталу співвідношення їх граничних продуктивностей дорівнює 2:1, то для мінімізації витрат:

- а) співвідношення їх цін повинно становити 2:1;
- б) співвідношення їх цін повинно становити 1:2;
- в) дві одиниці праці повинні поєднувати ся з одиницею капіталу;
- г) однозначне визначення неможливе.

**Завдання вищого рівня
(оберіть правильну відповідь)**

- 1. У точці мінімальних середніх витрат граничні витрати повинні бути:**
- а) більші, ніж середні витрати;
 - б) менші, ніж середні витрати;
 - в) дорівнювати середнім витратам;
 - г) мінімальними.
- 2. Які з перерахованих нижче факторів здійснюють безпосередній вплив на величину граничних витрат у короткостроковому періоді:**
- а) загальні витрати;
 - б) змінні витрати;
 - в) постійні витрати;
 - г) середні постійні витрати ?
- 3. Керівництво фірми замість методу пропорційного списання у даному періоді застосувало метод прискореної амортизації. За інших рівних умов у цьому періоді:**
- а) загальні витрати фірми не зміняться;
 - б) середні змінні витрати збільшаться;
 - в) граничні витрати не зміняться;
 - г) правильні відповіді а) і в).
- 4. Зниження середніх витрат у довгостроковому періоді до точки мінімуму пояснюється тим, що:**
- а) всі ресурси змінні;
 - б) діє закон спадної граничної продуктивності;
 - в) середніх постійних витрат у даному періоді не існує;
 - г) виникає економія від масштабу.
- 5. Якщо середні змінні витрати скорочуються із зростанням виробництва, то:**
- а) скорочуються постійні витрати;
 - б) скорочуються сукупні витрати;
 - в) загальні середні витрати більші за граничні;
 - г) граничні витрати зростають.
- 6. Який з наступних виразів представляє собою граничні витрати:**
- а) TC/Q ;
 - б) TVC/Q ;
 - в) $\Delta TC/\Delta Q$;
 - г) TFC/Q .
- 7. Який з наступних виразів представляє собою загальні витрати:**
- а) $(AFC + AVC) \times Q$;
 - б) $(AFC + AVC)$;
 - в) $(TFC + AVC)$;
 - г) $(MC + AVC) \times Q$.

8. Середні змінні витрати являють собою різницю між величинами:

- а) змінних та середніх витрат;
- б) середніх постійних та граничних витрат;
- в) загальних середніх та середніх постійних витрат;
- г) загальних середніх та граничних витрат.

9. Які із перерахованих витрат не враховуються в процесі пошуку оптимального обсягу випуску фірми:

- а) середні змінні;
- б) граничні;
- в) внутрішні;
- г) середні необоротні витрати.

10. Ефект масштабу супроводжується:

- а) зниженням середніх витрат у випадку спадної віддачі;
- в) зниженням середніх витрат у випадку економії на масштабі і збільшенням середніх витрат у випадку витрат на масштабі;
- в) зростання обсягів випуску тими ж темпами, що й витрати всіх виробничих ресурсів у випадку постійної віддачі;
- г) правильні відповіді б) і в).

11. Виробнича функція фірми виявляє економію на масштабах. Якщо фірма збільшить обсяг випуску у 2 рази, її сукупні витрати:

- а) зростуть у 2 рази;
- б) зростуть менш, ніж у 2 рази;
- в) зростуть більш, ніж у 2 рази;
- г) знизяться.

12. Траєкторія розвитку фірми:

- а) ілюструє комбінації праці і капіталу, які обирає фірма, мінімізуючи витрати кожного з можливих рівнів випуску у довгостроковому періоді;
- б) показує залежність обсягів виробництва від цін праці і капіталу у довгостроковому періоді;
- в) ілюструє наявність спадного ефекту масштабу;
- г) ілюструє наявність зростаючого ефекту масштабу.

13. Мінімальний ефективний розмір підприємства - це:

- а) найменший обсяг виробництва, за якого фірма може мінімізувати свої довгострокові середні витрати;
- б) найменший обсяг виробництва, за якого фірма може бути беззбитковою;
- в) найбільший з досяжних обсягів виробництва за постійного рівня витрат;
- г) найкращий розмір підприємства, який дозволяє максимізувати прибуток.

14. Якщо для галузі крива довгострокових середніх витрат має значний відрізок постійної віддачі від масштабу, це означає, що:

- а) технологія виробництва виключає як економію, так і витрати на масштабі;
- б) галузь перетвориться на природну монополію;
- в) в галузі будуть однаково життєздатними як малі, так і великі фірми;
- г) галузь буде складатися зі значного числа дрібних фірм.

МІКРОЕКОНОМІКА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Тема 1. Ринок досконалої конкуренції

Навчальні тести

1. Ситуація, яка наближається до ринку досконалої конкуренції, більш за все характерна:

- а) ринку жита; б) ринку автомобілів;
в) ринку освіти; г) ринку олівців.

Відповідь: а) оскільки ринок жита характеризується наявністю великої кількості продавців та покупців, стандартизованою продукцією, достатньо вільним входом та виходом, тому саме цей ринок більше відповідає рисам ринку досконалої конкуренції.

2. До недоліків ринку досконалої конкуренції відноситься:

- а) низький обсяг виробництва;
б) високий рівень витрат на рекламу;
в) нестабільність цін; г) низький рівень витрат на НДВКР.

Відповідь: г) дрібні конкурентні фірми не можуть дозволити витратити на науково-дослідні та конструкторські роботи, оскільки ці витрати значні і мають певний ризик.

3. Конкурентна фірма може мінімізувати збитки у короткостроковому періоді:

- а) шляхом закриття, якщо ціна менша за середні змінні витрати;
б) виробляючи оптимальний обсяг продукції, якщо ціна перевищує середні сукупні витрати;
в) виробляючи оптимальний обсяг продукції, якщо ціна перевищує середні змінні витрати;
г) правильні відповіді а) і в).

Відповідь: г)

4. Сума збитків конкурентної фірми, що припиняє виробництво у короткостроковому періоді:

- а) дорівнює змінним витратам; б) дорівнює нулю;
в) дорівнює постійним витратам; г) дорівнює сукупним витратам.

Відповідь: в).

**Завдання нижчого рівня
(знайдіть відповідність)**

1. Ринкова структура	А. Аналіз, що використовує зіставлення граничних величин.
2. Валовий дохід	Б. Крива, що показує кількість товару, яку фірма в чисто конкурентній галузі пропонує до продажу за різними цінами протягом короткострокового періоду.
3. Галузь	В. Аналіз, що використовує зіставлення сукупних величин.
4. Крива попиту досконало конкурентної фірми	Г. Будь-який обсяг продукції конкурентної фірми, за якого загальна сума витрат дорівнює загальній сумі виручки.
5. Граничний аналіз	Д. Сукупність ознак ринкових організацій, які відображають галузеві особливості, обумовлюють спосіб встановлення ціни та обсягів виробництва, а також визначають характер взаємодії фірм галузі.
6. Граничний дохід	Е. Валовий дохід у розрахунку на одиницю продукції.
7. Випадок закриття фірми	Ж. Група фірм, які виробляють блага, призначені для задоволення однієї потреби та взаємозамінні між собою.
8. Середній дохід	З. Загальна виручка від реалізації всього обсягу виробництва.
9. Точка критичного обсягу виробництва	І. Обставини, що викликають збитки і коли ціна, за якою фірма може продавати свою продукцію менша за середні сукупні витрати, але більша за середні змінні витрати.
10. Крива пропозиції конкурентної фірми у короткостроковому періоді	К. Обставини, що викликають збитки і коли ціна, за якою фірма може продавати свою продукцію менша навіть за середні змінні витрати.
11. Випадок мінімізації збитків	Л. Приріст валового доходу, який є результатом продажу ще однієї додаткової одиниці продукції.
12. Сукупний аналіз	М. Крива, яка відображає попит на продукцію окремої фірми, обсяг продажу якої не впливає на зміну ринкової ціни.

**Завдання вищого рівня
(оберіть правильну відповідь)**

1. Точка торкання мінімуму кривої середніх витрат та кривої попиту показує, що:

- а) прибуток максимальний ;
- б) нормальний прибуток дорівнює нулю;
- в) бухгалтерський прибуток дорівнює нулю;
- г) фірма знаходиться на рівні беззбитковості.

2. Якщо ціна на продукцію конкурентної фірми перевищує її граничний дохід, а граничний дохід перевищує граничні витрати, то з метою максимізації прибутку фірма повинна:

- а) скоротити випуск;
- б) збільшити випуск;
- в) скоротити витрати;
- г) конкурентна фірма не може опинитися в такій ситуації.

3. Крива короткострокової пропозиції за умов досконалої конкуренції співпадає з частиною кривої граничних витрат, розташованої вище точки, в якій:

- а) середні змінні витрати мінімальні;
- б) середні загальні витрати мінімальні;
- в) економічний прибуток дорівнює нулю;
- г) збитки менші постійних витрат.

4. У короткостроковому періоді конкурентна фірма, яка максимізує прибуток, або мінімізує збитки, припинить виробництво, якщо:

- а) ціна продукту нижча за мінімальні середні постійні витрати;
- б) ціна продукту нижча за мінімальні середні змінні витрати;
- в) ціна продукту нижча за граничні витрати;
- г) загальний дохід не відшкодовує загальних витрат фірми.

5. У довгостроковому періоді конкурентна фірма, яка максимізує прибуток, або мінімізує збитки, припинить виробництво, якщо:

- а) середні загальні витрати менші граничних;
- б) ціна на товар нижче загальних витрат;
- в) виручка не покриває загальних витрат;
- г) граничні витрати вище середніх змінних.

6. У стані рівноваги у конкурентної фірми:

- а) $MC = MR = P$;
- б) $AR = MR > P$;
- в) $P = AC - MC$;
- г) $MR = P - AR$.

7. Конкуренція – це:

- а) боротьба виробників за отримання найбільшого прибутку;
- б) боротьба споживачів за право купувати товари за більш низькими цінами;
- в) економічні змагання в досягненні найкращих результатів;
- г) рушійна сила ринку;
- д) система норм та правил, яка визначає поведінку функціонуючих економічних суб'єктів;
- е) усі відповіді вірні;
- ж) усі відповіді невірні.

8. Поняття досконалої конкуренції допускає, що:

- а) у галузі заповдіяна велика кількість виробників товарів, які виробляють неоднорідну продукцію;
- б) товари, які випускає велика кількість фірм, стандартизовані;
- в) є тільки один покупець даної продукції;
- г) відсутні вхідні бар'єри на ринок;
- д) інформація продавців та покупців про ринок суттєво обмежена;
- е) вірні відповіді б) і г).

Тема 2. Монопольний ринок

Навчальні тести

1. Що з наступного не призводить до монополії

- а) ліцензії;
- б) авторські права;
- в) контроль над єдиним джерелом товару;
- г) виробництво та збут товару, який має багато близьких субститутів?

Відповідь: г) так як усі інші положення характеризують умови формування монопольної влади на ринку. Виробництво товару, який має багато близьких субститутів, складно монополізувати, оскільки завжди знайдуться сторонні виробники подібного продукту з незначними відмінностями, що зменшує монопольну владу.

2. Міський метрополітен може слугувати прикладом:

- а) монополії;
- б) олігополії;
- в) природної монополії;
- г) моносонії.

Відповідь: в) оскільки природна монополія характерна для галузей, в яких існує лише один виробник, що обумовлюється мінімальними середніми витратами виробництва при забезпеченні всього ринкового попиту. Така монополія знаходиться під патронатом держави, яка регулює їх діяльність.

3. Негативний вплив монополізації виробництва полягає в тому, що:

- а) завищуючи ціни, монополії знижують рівень добробуту споживачів;
- б) монополії не забезпечують ефективності розподілу ресурсів;
- в) монополії не забезпечують мінімізації витрат виробництва;
- г) всі відповіді вірні.

Відповідь: г) усі запропоновані варіанти відповідей відображають негативний вплив монополії.

4. Ринкова влада монополіст буде тим більшою:

- а) чим більш еластичним є попит на продукцію монополіста;
- б) чим менш еластичним є попит на продукцію монополіста;
- в) ринкова влада не пов'язана з еластичністю попиту;
- г) чим більш еластичним є його пропозиція.

Відповідь: б)

**Завдання нижчого рівня
(знайдіть відповідність)**

1. Монополія	А. Різновид монополії, за якої на ринку діє лише один виробник, що реалізує товар, у якого немає близьких замінників.
2. Антимонopolьна політика	Б. Монополія, що має спеціальний захист від конкурентів у вигляді певних юридичних обмежень (патентні, авторські права тощо).
3. Чиста монополія	В. Дії, які штучно перешкоджають вступу в галузь нових конкурентів.
4. Відкрита монополія	Г. Продаж продукції однакової якості різним споживачам за різними цінами.
5. Закрита монополія	Д. Ціноутворення, при якому фірма встановлює ціну меншу за ту, яка б надавала можливість отримати короткострокову максимізацію прибутку.
6. Бар'єри до вступу в галузь	Е. Тип ринкової структури, за якої на ринку функціонує лише один виробник (постачальник) продукції за великої кількості споживачів.
7. Патент	Ж. Галузь, в якій існує лише один виробник, що обумовлюється мінімальними середніми витратами виробництва при забезпеченні всього ринкового попиту.
8. Ліцензія	З. Практика, яка застосовується фірмою для блокування доступу у галузь конкурентів, що розцінюються суспільством як неприйнятний спосіб досягнення певної мети.

9. Цінова дискримінація	І. Комплекс заходів, які призначені забезпечити ефективний механізм функціонування ринку та запобігання проявам недобросовісної конкуренції.
10. Природна монополія	К. Монополія, за якої на деякий час одне з підприємств стає єдиним постачальником продукту, але дане підприємство не має спеціального захисту від конкуренції.
11. Нечесна конкуренція	Л. Дозвіл на здійснення певної діяльності.
12. Лімітуючи ціноутворення	М. Виключні права, що надають винахіднику продукту на його виробництво та реалізацію.

**Завдання вищого рівня
(оберіть правильну відповідь)**

1. Що з перерахованого нижче можна пояснити наявністю монополією влади:

- а) відносно високі ціни «BMW» порівняно з «Таврією»;
- б) високі ціни на морозиво на чемпіонаті світу з художньої гімнастики;
- в) відносно високі ціни на авіабілет, якщо траса обслуговується однією компанією;
- г) правильні відповіді б) і в);
- д) правильні відповіді а) і б).

2. У багатьох університетах США плата за навчання для іногородніх студентів вища, ніж для тих, хто проживає у даній місцевості. Це може бути прикладом:

- а) монополії у вищій освіті США;
- б) відсутності контролю з боку уряду на вищою школою у США;
- в) цінової дискримінації у вищій освіті США;
- г) неефективного розподілу ресурсів між вищою та середньої освітою країни.

3. Зростання середніх витрат монополіста призводить до:

- а) зростання цін на таку ж величину;
- б) зростання цін за умови зростання граничних витрат;
- в) зменшенню цін, оскільки монополіст мусить продавати більше аби відшкодувати зростаючі витрати;
- г) зростанню цін за умови еластичної ділянки попиту на продукцію.

4. Зниження ціни монополістом, який максимізує прибуток, може бути обумовлено:

- а) зменшенням попиту;
- б) збільшенням граничного продукту;
- в) збільшенням обсягу продажу;
- г) зниженням ціни товару-супутника.

5. У місті відкрився перший цілодобовий магазин. Ця подія може бути прикладом:

- а) природної монополії;
- б) державної монополії;
- в) тимчасової монополії;
- г) моносонії.

6. Фірма монополіст у короткостроковому періоді знаходиться у стані рівноваги, якщо:

- а) середні витрати менші за ціну;
- б) середні витрати дорівнюють граничним витратам;
- в) ціна вища за граничні витрати;
- г) граничні витрати вищі за ціну.

7. Чи може фірма-монополіст одержувати прибуток у довгостроковому періоді:

- а) так, за умови надійних вхідних бар'єрів;
- б) так, оскільки короткострокова рівновага монополії збігається з довгостроковою;
- в) ні, оскільки у довгостроковому періоді монополіст не може врівноважити граничні витрати та граничні доходи;
- г) правильні відповіді а) і б).

8. Визначте, як при зростання обсягів продажу зміниться граничний дохід монополії:

- а) збільшиться;
- б) зменшуватиметься, але повільніше, ніж ціна;
- в) зменшуватиметься швидше за ціну;
- г) залишиться незмінним.

9. На монопольному ринку, як правило:

- а) чим вище ціни, тим більше прибуток;
- б) величина пропозиції менше величини попиту;
- в) цінову дискримінацію проводити неможливо;
- г) підвищення цін стримується витратами та попитом.

10. Товар, що пропонується до продажу монополістом, як правило:

- а) не має близьких замінників;
- б) не потребує реклами;
- в) високозатратний у виробництві;
- г) правильні відповіді а) і б).

Тема 3. Ринок монополістичної конкуренції

Навчальні тести

1. Монополістична конкуренція поєднує значний розвиток конкуренції з незначною монопольною владою, які є наслідком відповідно:

- а) диференціації продукції та високих бар'єрів до вступу в галузь;
- б) абсолютно еластичного попиту на продукцію фірми та контролю над цінами;
- в) значного числа невеликих фірм і диференціації продукції;
- г) вільного вступу в галузь та незначного числа фірм в галузі.

Відповідь: в).

2. Еластичність попиту на продукцію монополістичного конкурента залежить від:

- а) числа конкуруючих фірм в галузі;
- б) результативності реклами;
- в) ступеня диференціації продукції;
- г) всі відповіді вірні.

Відповідь: г) усі фактори впливають на еластичність попиту монополістичного конкурента.

3. На відміну від монополії, монополістичний конкурент:

- а) виробляє диференційовану продукцію;
- б) визначає комбінацію обсягу випуску і ціни, що забезпечує максимізацію економічного прибутку;
- в) стикається зі спадною кривою попиту на продукцію;
- г) не має ринкової влади.

Відповідь: а) оскільки відповідає рисам монополістичної конкуренції.

Завдання нижчого рівня (знайдіть відповідність)

1. Диференціація продукту	А. Ринкова структура, за якої безліч підприємств конкурує, продаючи на ринку диференційовану продукцію.
2. Концентрація ринку	Б. Якість продукції, обслуговування покупця, територіальне розміщення торгівельних пунктів тощо.

3. Монополістична конкуренція	В. Засоби конкурентної боротьби, які відбуваються шляхом штучного збивання цін на даний товар.
4. Наслідки монополістичної конкуренції	Г. Дійсні або уявні відмінності між аналогічними товарами різних підприємств.
5. Форми диференціації продукції	Д. Ринок товару з великою кількістю продавців та споживачів, на якому внаслідок диференціації продукції виробники володіють певною монопольною владою.
6. Нецінова конкуренція	Е. Недовикористання ресурсів, більш високі втрати на одиницю продукції, не завантаженість виробничих потужностей.
7. Цінова конкуренція	Ж. Засоби конкурентної боротьби, які застосовуються у сфері диференціації продукції, реклами і стимулювання збуту.
8. Ринок монополістичної конкуренції	З. Ступінь переважання на ринку одного або кількох підприємств.

**Завдання вищого рівня
(оберіть правильну відповідь)**

1. На ринку монополістичної конкуренції:

- а) окремий споживач може впливати на ціну продукції;
- б) реклама не грає суттєвої ролі;
- в) товари відрізняються за виконаним дизайном, якістю виробництва, умовами продажу тощо;
- г) виробники мають однаковий доступ до інформації.

2. Монополістична конкуренція виникає на ринках тих товарів, де еластичність попиту:

- а) як правило, низька;
- б) приблизно дорівнює одиниці;
- в) як правило, висока;
- г) довільна.

3. До монополістичної конкуренції слід віднести ринок:

- а) губної помади;
- в) алюмінію;
- б) пшениці;
- г) електроенергії.

4. Ринки досконалої та монополістичної конкуренції схожі тим, що:

- а) випускаються однорідні товари;
- б) ціна перевищує граничні витрати;
- в) відсутні бар'єрів для вступу конкурентів у галузь;
- г) еластичність попиту нижча, ніж на ринку чистої монополії.

5. Довгострокова рівновага на ринку монополістичної конкуренції призводить до:

- а) перевищення цін над середніми витратами;
- б) перевищення граничних витрат над ринковими цінами;
- в) підвищення індексів ринкової влади;
- г) зникнення економічного прибутку.

6. Фірми на ринку монополістичної конкуренції мають обмежений контроль над цінами через:

- а) наявність значного числа фірм – конкурентів;
- б) відносно вільний вступ фірм в галузь і вихід з неї;
- в) відносно малу ринкову частку окремої фірми;
- г) всі відповіді правильні.

7. Модель монополістичної конкуренції характеризується тим, що:

- а) крива попиту на продукцію фірми співпадає з кривою граничного виторгу;
- б) граничний виторг дорівнює ціні за всіх обсягів випуску;
- в) крива попиту на продукцію фірми є спадною;
- г) крива попиту на продукцію фірми є горизонтальною прямою.

8. Монополістичний конкурент максимізує прибуток або мінімізує збитки, виробляючи обсяг продукції, для якого:

- а) граничний виторг дорівнює ціні;
- б) граничний виторг дорівнює граничним витратам;
- в) граничний виторг дорівнює середнім змінним витратам;
- г) граничний виторг дорівнює середнім сукупним витратам.

9. Ринкова влада монополістичного конкурента буде тим більшою:

- а) чим більш еластичним є попит на продукцію фірми;
- б) чим менша еластичним є попит на продукцію фірми;
- в) ринкова влада не пов'язана з еластичністю попиту;
- г) чим більш еластичним є пропозиція.

10. На ринку монополістичної конкуренції найбільш поширеним способом боротьби з конкурентами є:

- а) зміна обсягів пропозиції з метою впливу на ринкову ціну;
- б) нечесна конкуренція;
- в) нецінова конкуренція;
- г) цінова конкуренція.

11. Монополістична конкуренція часто витрачають значні кошти на рекламу своєї продукції, тоді як ціни на продукцію залишаються здебільшого на рівні цін конкурентів. Цей факт ілюструє:

- а) цінову конкуренцію;
- б) нечесну конкуренцію;
- в) диференціацію продукцію;
- г) нецінову конкуренцію.

12. Відсутність виробничої ефективності та ефективності розподілу ресурсів в умовах монополістичної конкуренції компенсуються:

- а) розширенням можливостей споживчого вибору;
- б) більшими, ніж конкурентні, обсягами продажу;
- в) нижчими, ніж конкурентні, цінами на продукцію монополістичного конкурента;
- г) всі відповіді правильні.

Тема 4. Олігополістична структура ринку

Навчальні тести

1. *Порушення якої з наступних умов не веде до підриву картельної змови:*

- а) однорідність продукції;
- б) однаковий розподіл ринкової влади між учасниками;
- в) позитивний економічний прибуток в галузі;
- г) відсутність технологічних удосконалень в галузі, різке зниження витрат виробництва?

Відповідь: в) відсутність усіх інших трьох умов надає конкурентних переваг будь-якій фірмі, які входять до картелі, що знижує її намагання підтримувати картельного угоди.

2. *Компанія «АВС» знизила на 10% ціни на свою продукцію, після чого решта фірм галузі зробили те саме. Ринкова структура, в якій вони працюють, - це:*

- а) досконала конкуренція;
- б) монополістичної конкуренції;
- в) олігополія;
- г) монополія.

Відповідь: в)

Завдання нижчого рівня (знайдіть відповідність)

1. Картель	А. Послідовне зниження ціни з метою витіснення конкурентів з олігополістичного ринку, яке циклічно повторюється.
2. Дуополія	Б. Залежність поведінки кожного підприємства від реакції конкурентів при визначені ціни та обсягів виробництва і реалізації.
3. Змова	В. Ринок, який відповідає характерним ознакам олігополістичної ринкової структури.

4. Олігополія	Г. Теоретична концепція олігополії, що використовується для пояснення ситуації незмінності олігополістичних цін, сутність якої у тому, що олігополіст вважає, що конкуренти будуть реагувати на будь-які його дії щодо зниження цін і не будуть зважати на їх підвищення.
5. Цінова війна	Д. Метод встановлення бажаної ціни товару на основі середніх витрат виробництва шляхом додавання до них певного відсотка.
6. Цінове лідерство	Е. Стратегія олігополіста, коли ціна і пропозиція тяжіють до монополістичних, а її формою виступає картель.
7. Олігополістичний взаємозв'язок	Ж. Група виробників, що максимізують власні прибутки за допомогою механізму фіксації цін та обмеження обсягів виробництва.
8. Теорія ламаної кривої попиту	З. Поєднання двох або декількох конкуруючих фірм та володіння ринковою владою.
9. Ціноутворення за принципом «витрати плюс»	І. Неофіційне встановлення ціни на товар, коли всі учасники ринку з боку пропозиції змінюють свої ціни згідно з тим, як себе поводить лідер галузі.
10. Ефект злиття	К. Домовленість (явна, таємна) між підприємствами в галузі з метою встановлення узгоджених цін та обсягів виробництва.
11. Ринок олігополії	Л. Ринкова структура, для якої характерно функціонування декількох фірм, що реалізують стандартизовані або диференційовані товари, причому контроль над цінами обмежений взаємозалежністю фірм.
12. Кооперативна стратегія	М. Ситуація на ринку, за якої пропозиція представлена лише двома виробниками (постачальниками).

**Завдання вищого рівня
(оберіть правильну відповідь)**

1. На ринку олігополії фірма може розраховувати на зростання величини попиту на свою продукцію за умови:

- а) зниження ціни товару фірми-конкурента;
- б) збільшення ціни товару фірми-конкурента;
- в) збільшення цін на товари-доповнювачі;
- г) збільшення вартості реклами.

2. Олігополія найчастіше виникає на ринку:

- а) зубної пасти;
- б) шоколаду;
- в) жита;
- г) літаків.

3. Яким шляхом фірма-олігополіст може максимізувати прибуток (можливо декілька варіантів відповіді):

- а) підвищення цін на свою продукцію;
- б) підвищенням якості своїх товарів;
- в) активною рекламною кампанією;
- г) зниженням цін на свою продукцію;
- д) відкритою або таємною змовою.

4. У короткостроковому періоді олігополія реагує на зміну попиту:

- а) зміною ціни;
- б) зміною обсягу продажу;
- в) будь-якими діями, що викличуть зустрічну реакцію конкурентів;
- г) політикою нецінової конкуренції;
- д) зменшенням диференціації продукту.

5. Аналіз олігополії порівняно з аналізом інших ринкових структур ускладнений тим, що:

- а) число фірм в галузі настільки значне, що поведінку ринку точно передбачити неможливо;
- б) граничний виторг і граничні витрати фірм на олігополістичному ринку не впливають на визначення оптимального обсягу випуску та ціни;
- в) рішення фірм не завжди спрямовані на максимізацію економічного прибутку;
- г) всезагальна взаємозалежність фірм і неможливість передбачити реакцію конкурентів посилюють фактор невизначеності.

6. У моделі «ламаної кривої попиту» кожна фірма впевнена, що:

- а) конкурента наслідуватимуть всі цінові зміни;
- б) конкуренти наслідуватимуть лише зниження ціни;
- в) конкуренти наслідуватимуть лише підвищення ціни;
- г) конкуренти не наслідуватимуть жодних змін ціни.

7. Якщо ваша фірма знизить ціну продукції, конкуренти відповідно знизять свої ціни, але якщо ви підвищуєте ціну, жоден з конкурентів не наслідуватиме вашого прикладу. Це означає, що ваша фірма:

- а) стикається з жорстокою конкуренцією;
- б) стикається з ламаною кривою попиту;
- в) є ціновим лідером на олігополістичному ринку;
- г) є найбільш ефективною в галузі.

8. Якщо фірма очікує, що при знижені або підвищені нею ціни всі інші учасники ринку зробилять те саме, то вона:

- а) стикається з жорстокою конкуренцією;
- б) стикається з ламаною кривою попиту;
- в) є ціновим лідером на олігополістичному ринку;
- г) є учасником картелю.

9. Картель буде діяти успішніше, якщо:

- а) попит на продукцію картелю є менш еластичним;
- б) виробничі витрати фірм, що входять до картелю, приблизно однакові;
- в) фірми-учасники виробляють приблизно однакову кількість продукції;
- г) всі відповіді правильні.

10. Учасник картелю може збільшити свій прибуток у короткостроковому періоді, якщо:

- а) збільшить обсяг випуску продукції понад встановлену квоту;
- б) буде продавати свою продукцію за нижчими цінами;
- в) встановить вищу ціну, ніж решта учасників картелю;
- г) буде повністю дотримуватись умов картелю.

11. У довгостроковому періоді:

- а) фірми, які працюють в умовах досконалої конкуренції, отримують нульовий економічний прибуток;
- б) фірми, які працюють в умовах монополістичної конкуренції, отримують нульовий економічний прибуток;
- в) фірми, які працюють в умовах монополії та олігополії, як правило, отримують економічний прибуток;
- г) всі відповіді правильні.

Тема 5. Утворення похідного попиту

Навчальні тести

1. Похідний характер попиту на ресурс означає, що:

- а) попит фірми на ресурс залежить від попиту на готову продукцію фірми;
- б) попит фірми на ресурс залежить від ціни ресурсу;
- в) попит фірми на ресурс залежить від граничної продуктивності ресурсу;
- г) попит фірми на ресурс залежить від граничних видатків на нього.

Відповідь: а) оскільки попит на фактори виробництва є похідними від попиту на кінцеву продукцію, що виробляється за допомогою даного фактору виробництва.

2. *Гранична доходність фактора виробництва – це:*

- а) грошовий вираз граничної продуктивності змінного фактора;
- б) зміна сукупного виторгу в результаті застосування додаткової одиниці ресурсу;
- в) реалізований за ринковою ціною граничний фізичний продукт, вироблений додатковою одиницею фактора, залученою у виробництво;
- г) всі відповіді правильні.

Відповідь: г).

3. *Граничні видатки фірми на ресурс – це:*

- а) додаткові видатки на кожну додатково залучену у виробництво одиницю ресурсу;
- б) додаткові видатки, пов'язані з продажем додаткової одиниці продукту;
- в) різниця між сукупними і середніми видатками фірми на ресурс;
- г) сума середніх і сукупних видатків фірми на ресурс.

Відповідь: а).

4. *До нецінових детермінант попиту на ресурс належить:*

- а) попит на готову продукцію;
- б) продуктивність;
- в) зміна ціни інших ресурсів;
- г) всі відповіді вірні.

Відповідь: г).

**Завдання нижчого рівня
(знайдіть відповідність)**

1. Похідний попит	А. Додатковий продукт, вироблений при використанні додаткової одиниці ресурсу
2. Граничні витрати на ресурс	Б. Зміна загального обсягу виручки фірми, якщо вона використовує додаткову одиницю ресурсу.
3. Граничний продукт	В. $MRP_L / P_L = MRP_K / P_K = 1$
4. Граничний продукт у грошовому виразі	Г. Приріст загальних витрат на використання ресурсу, якщо фірма використовує додаткову одиницю цього ресурсу.
5. Співвідношення ресурсів, що максимізує прибуток	Д. Виробництво будь-якого заданого обсягу продукції, за якого остання грошова одиниця, витрачена на кожний ресурс, дає однаковий граничний продукт.
6. Правило рівності граничного продукту у грошовому виразі і граничних витрат на ресурс	Е. Попит на виробничий ресурс, який залежить від попиту на продукт, при виробництві якого він використовується.
7. Співвідношення ресурсів, що мінімізує витрати	Ж. Правило, згідно з яким фірма, щоб максимізувати економічний прибуток, повинна застосувати таку кількість ресурсу, при якому $MRP = MRC$

**Завдання вищого рівня
(оберіть правильну відповідь)**

1. Ринки факторів виробництва – це:

- а) сфера державного розподілу економічних ресурсів для використання у виробництві;
- б) сфери товарного обігу таких груп ресурсів, як земля з її корисними копалинами, праця всіх категорій та спеціалізацій, капітал у різноманітних формах;
- в) ринки продажу кінцевої продукції, яка виробляється у виробництві та продається через роздрібну мережу;
- г) усі відповіді правильні.

2. Зміна технології, що призводить до збільшення граничного продукту фактора виробництва, викликає:

- а) зсув кривої попиту на фактор виробництва вліво;
- б) зсув кривої попиту на фактор виробництва вправо;
- в) зсув точки рівноваги вниз по кривій попиту на даний фактор;
- г) зсув точки рівноваги вгору по кривій попиту на даний фактор.

3. Ринковий попит на ресурс – це:

- а) попит всіх фірм галузі;
- б) попит окремої фірми;
- в) попит всіх фірм всіх галузей, в яких використовується даний ресурс;
- г) правильна відповідь не наведена.

4. Зсув кривої попиту на економічний ресурс відбувається в результаті:

- а) збільшення частки ресурсу в загальних витратах фірми;
- б) зменшення коефіцієнта зниження граничного продукту;
- в) підвищення еластичності попиту на кінцевий продукт;
- г) зниження коефіцієнта заміщення ресурсів;
- д) зростання продуктивності ресурсу.

5. Особливістю пропозиції факторів виробництва на конкурентних ринках є те, що:

- а) будь-який фактор виробництва – це рідкісне, обмежене благо, що ї обумовлює одержання граничного доходу від кожного фактора;
- б) пропозиція факторів виробництва регулюється державою;
- в) пропозиція факторів виробництва формується приватними фірмами;
- г) пропозиція факторів виробництва залежить від попиту на кінцеві товари.

6. Відповідно до теорії граничної продуктивності власники економічних ресурсів:

- а) одержують винагороду, тотожну їх внеску у виробництво;
- б) одержують доходи від успадкованої власності на економічні ресурси;
- в) мають доходи, які не відбивають внесок факторів виробництва у випуск продукції;
- г) всі відповіді правильні.

7. Серед наведених нижче факторів оберіть такий, що не впливає на еластичність ринкового попиту на ресурс:

- а) частка видатків на ресурс у витратах фірми;
- б) еластичність попиту на готову продукцію;
- в) технологія виробництва готової продукції;
- г) правильна відповідь не наведена.

Тема 6. Ринок праці

**Навчальні
тести**

1. Рівень ставки заробітної плати:

- а) є основним фактором тривалості робочого часу працівників;
- б) відображає вартість втрачених можливостей для працівника;
- в) визначає вибір працівників між працею та дозвіллям;
- г) всі відповіді правильні.

Відповідь: г).

2. З підвищенням ставки заробітної плати робітник, який прагне максимізувати корисність часу:

- а) буде працювати більше; б) буде працювати менше;
- в) може працювати більше або менше, залежно від його уподобань відносно часу праці та часу дозвілля;
- г) буде працювати стільки ж часу, як і раніше.

Відповідь: в).

3. Крива ринкової пропозиції на конкурентному ринку праці є:

- а) висхідної з додатним нахилом, оскільки з підвищенням ставки зарплати ефект заміни дозвілля працею звичайно переважає ефект доходу;
- б) висхідною з додатним нахилом, оскільки ефект доходу з підвищенням ставки зарплати звичайно переважає ефект заміни дозвілля працею;

- в) висхідною з від'ємним нахилом, оскільки ефект заміни з підвищенням ставки зарплати звичайно переважає ефект доходу;
 г) горизонтальною прямою на рівні рівноважної ставки зарплати.

Відповідь: а).

4. Інвестиції в людський капітал означають, що:

- а) працівники певної професії, об'єднані у профспілки, мають кращу освіту і вищу продуктивність порівняно з іншими працівниками;
 б) рішення про видатки на освіту приймаються так само, як і будь-які інші інвестиційні рішення, з врахуванням норми віддачі;
 в) продуктивність працівників не пов'язана з рівнем освіти;
 г) рівень освіти не пов'язаний з рівнем індивідуальних доходів.

Відповідь: б).

5. Між рівнем освіти та величиною індивідуальних доходів:

- а) не існує ніякого зв'язку;
 б) існує прямий зв'язок;
 в) існує обернений зв'язок;
 г) існує прямий зв'язок, лише якщо враховується стаж роботи.

Відповідь: б).

**Завдання нижчого рівня
(знайдіть відповідність)**

1. Людський капітал	А. Ринок, на якому велика кількість фірм формує попит на конкурентний вид трудових послуг значної кількості робітників – не членів профспілок.
2. Заробітна плата	Б. Групи робітників, які не конкурують між собою, тому що рівень кваліфікації однієї групи суттєво відрізняється від рівня кваліфікації інших груп.
3. Конкурентний ринок праці	В. Капітал у вигляді розумових здібностей, отриманих шляхом формального навчання або освіти, а також шляхом набутого практичного досвіду.
4. Неконкурентні групи	Г. Закони, які декларують одержання дозволу від спеціального бюро працювати за певною професією.
5. Ліцензування професій	Д. Ціна використанні праці найманого працівника.
6. Інвестиції у людський капітал	Е. Кількість товарів і послуг, що їх може придбати працівник на заробітну плату.

7. Номінальна заробітна плата	Ж. Заходи, вжиті для підвищення якості праці робітників шляхом підвищення їхньої кваліфікації і розвитку здібностей.
8. Реальна заробітна плата	З. Заробітна плата у грошовому вираженні.

**Завдання вищого рівня
(оберіть правильну відповідь)**

1. Яке із наведених нижче сполучень праці та капіталу буде оптимальним для фірми: MRP_L ; MRP_K :

- а) $MRP_L = 9$; $P_L = 12$; $MRP_K = 3$; $P_K = 4$;
- б) $MRP_L = 11$; $P_L = 11$; $MRP_K = 15$; $P_K = 15$;
- в) $MRP_L = 14$; $P_L = 7$; $MRP_K = 18$; $P_K = 6$;
- г) $MRP_L = 1$; $P_L = 3$; $MRP_K = 21$; $P_K = 23$.

2. Відповідно до класичної теорії, безробіття є результат:

- а) дій фірм-монополістів;
- б) недосконалості ринкового механізму;
- в) дій профспілок та держави;
- г) впливу демографічних факторів.

3. Якщо пропозиція ресурсу абсолютно еластична, то економічна рента дорівнює:

- а) нулю;
- б) ціні ресурсу;
- в) сумі плати за ресурс;
- г) правильна відповідь не наведена.

4. Збільшення реальної заробітної плати викликає:

- а) збільшення індивідуальної пропозиції на ринку праці;
- б) зменшення індивідуальної пропозиції на ринку праці;
- в) спочатку збільшення індивідуальної пропозиції на ринку праці, а потім її зменшення;
- г) спочатку зменшення індивідуальної пропозиції на ринку праці, а потім її збільшення.

5. Якщо держава встановлює мінімальну зарплату на конкурентному ринку, яка перевищує рівноважну ставку зарплати, то:

- а) виникає дефіцит робочої сили в галузі;
- а) виникає надлишок робочої сили в галузі;
- а) попит на працю зростає;
- а) пропозиція праці скорочується.

6. Досконало конкурентний ринок праці характеризується:

- а) мобільністю робочої сили;
- б) значним числом продавців і покупців праці, не здатних за будь-яких умов вплинути на її ринкову ціну;
- в) типовою висхідною кривою пропонування праці для фірми;
- г) правильні відповіді а) і б).

7. Пропонування праці для фірми – покупця на конкурентному ринку праці:

- а) є абсолютно еластичним;
- б) є горизонтальною прямою на рівні рівноважної ставки зарплати;
- в) співпадає з кривими середніх та граничних видатків фірми на працю;
- г) всі відповіді правильні.

8. Профспілка на ринку праці:

- а) є монополістом;
- б) може максимізувати зайнятість працівників галузі, якщо встановить ставку зарплати на рівні конкурентної;
- в) може підвищити заробітну плату за рахунок скорочення зайнятості;
- г) всі відповіді правильні.

9. Оптимальним способом підвищення заробітної плати членів профспілок – монополіста на ринку праці є:

- а) сприяння підвищення попиту на працю;
- б) загроза страйку;
- в) обмеження пропонування праці;
- г) обмеження імміграції.

10. Людський капітал:

- а) є мірою втіленої в людині здатності приносити дохід протягом життя;
- б) включає природні здібності людини і набуті завдяки освіті та професійному навчанню;
- в) створюється завдяки інвестиціям в освіту, охорону здоров'я, забезпечення мобільності робочої сили;
- г) всі відповіді правильні.

Тема 7. Ринок капіталу

Навчальні тести

1. На ринку фінансового капіталу купують і продають:

- а) фізичний капітал; б) грошові кредитні ресурси та цінні папери;
в) капітальні послуги; г) всі відповіді правильні.

Відповідь: б).

2. Ціною позичкового капіталу є:

- а) процент; б) дивіденд; в) рента; г) норма очікуваного прибутку.

Відповідь: а).

3. Якщо номінальна ставка проценту складає 20%, а річний темп інфляції становить 12, то реальна ставка проценту дорівнює:

- а) 32%; б) 8%; в) 1,6%; г) 0,6%.

Відповідь: б).

4. Пропонування позичкових коштів на ринку фінансового капіталу для окремої фірми є:

- а) нееластичним; б) еластичним;
в) абсолютно еластичним; г) абсолютно нееластичним.

Відповідь: в).

5. Земельна рента буде зростати, якщо за інших рівних умов:

- а) знизиться ціна землі; б) зросте попит на землю;
в) скоротиться попит на землю; г) зросте пропозиція землі.

Відповідь: б).

Завдання нижчого рівня (знайдіть відповідність)

1. Капітал	А. Процентна ставка, обчислена з врахуванням інфляційного впливу.
2. Рента	Б. Жертвування частиною сьогоdnішнього споживання заради виграшу у майбутньому.
3. Реальна процентна ставка	В. Ймовірність втрати грошей кредитором.
4. Номінальна процентна ставка	Г. Процес створення або поповнення запасу капіталу.

6. Рівноважна процентна ставка виражає:

- а) рівність обсягу попиту та пропозиції позичкових коштів;
- б) рівність номінальної та реальної процентної ставки;
- в) дисконтовану вартість усіх інвестиційних проектів галузі;
- г) тотожність граничного продукту капіталу у грошовому виразі та граничних витрат на капітал;
- д) правильні відповіді а) і г).

7. Прибуток інвестицій максимальний, якщо:

- а) ставка позичкового процента вище норми окупності;
- б) внутрішня норма окупності вище ставки позичкового процента;
- в) внутрішня норма окупності дорівнює ставці позичкового процента;
- г) внутрішня норма окупності не дорівнює ставці позичкового процента.

8. Норма часової переваги дорівнює нулю. Це означає, що:

- а) відмова від сьогоднішнього споживання компенсується збільшенням споживання у майбутньому;
- б) відмова від сьогоднішнього споживання не змінює споживання у майбутньому;
- в) відмова від сьогоднішнього споживання викличе зменшення споживання у майбутньому;
- г) ні за яких умов споживач не відмовиться від сьогоднішнього споживання.

9. У моделі міжчасового вибору споживач вибирає між:

- а) поточним споживанням і роботою;
- б) поточним заощадженням і майбутнім споживанням;
- в) споживанням різних економічних благ;
- г) споживанням ресурсів.

10. Чиста дисконтована вартість:

- а) перевищує поточну вартість доходів;
- б) менше поточної вартості доходів на величину інвестицій;
- в) не враховує альтернативні витрати використання капіталу;
- г) дорівнює чистій майбутній дисконтованій вартості.

Тема 8. Економічна ефективність та добробут

**Навчальні
тести**

1. Необхідними умовами досягнення повної системної ефективності є:

- а) ефективність за споживанням та обміном;
- б) ефективність розподілу ресурсів між галузями;

- в) ефективність використання ресурсів у виробництві;
г) всі відповіді правильні.

Відповідь: г).

2. Перешкодою для досягнення Парето-ефективного розподілу ресурсів може стати:

- а) монополія; б) встановлення податків;
в) неповна інформація; г) всі відповіді правильні.

Відповідь: г).

3. Якщо за даного розподілу ресурсів у скриньці Еджворта ізокванти двох товарів є дотичними, то:

- а) граничні норми технологічної заміни в обох галузях рівні;
б) розподіл може бути покращений згідно критерію Парето;
в) в обох галузях виробляється однаковий обсяг продукції;
г) всі відповіді правильні.

Відповідь: а).

4. Якщо в економіці обміну розподіл благ є Парето-ефективним, то:

- а) обмін не може поліпшити становище жодного суб'єкту;
б) він належить кривій контрактів;
в) граничні норми заміни благ для всіх суб'єктів однакові;
г) всі відповіді правильні.

Відповідь: г).

**Завдання нижчого рівня
(знайдіть відповідність)**

1. Часткова рівновага	А. Якщо система цін забезпечує рівновагу на будь-яких двох ринках, то рівновага буде спостерігатися і на третьому ринку (висновок є правильним для будь-якої кількості ринків).
2. Ефект зворотного зв'язку	Б. Модель, що дозволяє визначити зміни розміщення рідкісних ресурсів (або набору благ) між двома господарюючими суб'єктами (споживачами) і досягнення оптимуму.
3. Загальна рівновага	В. Ситуація, за якої структура виробництва відповідає структурі суспільних потреб.
4. Закон Вальраса	Г. Рівновага, що виникла в результаті взаємодії всіх ринків, коли зміна попиту чи пропозиції на одному з ринків впливають на рівноважний стан усіх інших ринків.

5. Діаграма Еджворта	Д. Ефективний розподіл ресурсів (або благ) – розподіл ресурсів (благ), за якого неможливо збільшити виробництво (споживання) будь-якого товару (шляхом перерозподілу) без втрат для виробництва іншого товару (для добробуту іншого споживача).
6. Модель загальної економічної рівноваги	Е. Зміна цін та обсягів товарів чи послуг на певному ринку у відповідь на зміну цін, що сталися на пов'язаних з ним ринках.
7. Оптимальна структура економіки	Ж. Напрямок економічної теорії, де досліджується механізм формування системи рівноважних цін, що забезпечують рівність попиту та пропозиції одночасно на різних ринках.
8. Парето	З. Встановлення рівноважних параметрів на окремих специфічних ринках, які є складовими загальної ринкової рівноваги.

**Завдання вищого рівня
(оберіть правильну відповідь)**

1. Межа можливих корисностей ілюструє:

- а) множину комбінацій рівнів корисності двох учасників обміну;
- б) всі Парето-ефективні розподіли благ між двома учасниками обміну;
- в) всі комбінації справедливих розподілів благ між двома учасниками обміну;
- г) правильні відповіді а) і б).

2. Парето-оптимальний розподіл благ:

- а) є економічно ефективним та соціально справедливим;
- б) є лише соціально справедливим;
- в) є лише економічно ефективним;
- г) не є ні економічно ефективним, ні соціально справедливим.

3. Розподіли благ га межі можливих корисностей:

- а) можуть не бути Парето-ефективним;
- б) допускають існування крайньої нерівномірності розподілу благ;
- в) відповідають розподілам, які задовольняють всіх учасників;
- г) відповідають рівномірним розподілам благ між учасниками.

4. Функція суспільного добробуту:

- а) агрегує індивідуальні уподобання щодо певних суспільних станів у суспільні уподобання;
- б) ранжирує індивідуальні розподіли залежно від індивідуальних уподобань;
- в) є деякою функцією від індивідуальних функцій корисності;
- г) всі відповіді правильні.

5. Рівновага в моделі суспільного добробуту означає, що:

- а) межа можливих корисностей є дотичною до найвищої з досяжних суспільних кривих байдужості;
- б) забезпечується максимальний рівень добробуту всіх учасників розподілу;
- в) забезпечується Парето-оптимальний стан економіки;
- г) всі відповіді правильні.

6. Конкурентна рівновага на ринку певного товару означає, що:

- а) ціна товару одночасно дорівнює граничній цінності продукту для споживачів та граничним витратам його виробництва;
- б) максимізуються величини надлишків споживачів та виробників;
- в) забезпечується Парето-ефективний розподіл ресурсів;
- г) всі відповіді правильні.

7. Встановлення державою ціни нижчої за рівноважну призводить до:

- а) збільшення надлишку споживачів, зменшення надлишку виробників, відсутності чистих суспільних втрат;
- б) зменшення надлишку споживачів, зміни і можливого збільшення надлишку виробників, виникнення чистих суспільних втрат;
- в) збільшення надлишків і споживачів, і виробників;
- г) зменшення надлишку виробників і безповоротних втрат суспільного добробуту.

8. Дослідження загальної рівноваги є аналізом:

- а) рівноважної ціни та рівноважного обсягу виробництва на окремих ринках;
- б) рівноваги окремого споживача;
- в) рівноваги окремої фірми;
- г) стану економіки, за якого одночасно забезпечується рівновага попиту та пропозиції на всіх ринках товарів і ресурсів.

9. Ефект зворотного зв'язку:

- а) відображає зміни рівноважних цін та обсягів на певному ринку як реакцію на зміни цін та обсягів на всіх взаємопов'язаних ринках;
- б) відображає зміни рівноважних цін та обсягів на певному ринку як реакцію на зміни цін та обсягів на ринках товарів-субститутів;
- в) відображає зміни рівноважних цін та обсягів на певному ринку як реакцію на зміни цін та обсягів на ринках товарів комплементів;
- г) відображає зміни рівноважних цін та обсягів на певному ринку як реакція на зміни цін та обсягів на ринках ресурсів.

10. Внаслідок зростання доходів населення та впровадження більш продуктивних технологій на багатьох ринках:

- а) рівноважні ціни знизяться, а рівноважні обсяги продукції зростуть;
- б) рівноважні ціни та рівноважні обсяги продукції зростуть;
- в) рівноважні ціни зростуть, а рівноважні обсяги продукції знизяться;

г) рівноважні ціни можуть змінитися чи не змінитися, а рівноважні обсяги продукції обов'язково зростуть.

Тема 9. Держава в мікроекономічній теорії: зовнішні ефекти та суспільні блага

Навчальні тести

1. До суспільних благ не можна віднести:

а) електроенергію; б) маяки; в) протиповіневі захисні споруди; г) міліцію.

Відповідь: а).

2. Позитивний зовнішній ефект має місце у випадку:

а) виробництва спортивних товарів;

б) зниження витрат фірми на виробництво спортивних товарів при збільшенні обсягу їх випуску;

в) виробництво і продаж будь-якого товару на досконало конкурентному ринку;

г) зниження цін на спортивні товари у разі продажу їх на досконало конкурентному ринку.

Відповідь: а).

3. Неспроможність державної влади може бути наслідком:

а) нерациональної поведінки економічних суб'єктів;

б) лобіювання політичних рішень;

в) неефективного розподілу ресурсів суспільства за умов монополізації виробництва;

г) існування галузей зі зростаючими витратами виробництва.

Відповідь: б).

4. Прийняття урядом антимонопольного законодавства є прикладом:

а) державного забезпечення виробництва суспільних благ;

б) забезпечення правової основи функціонування ринкової системи;

в) державного невтручання у функціонування ринкового механізму;

г) коригування зовнішніх ефектів, спричинених монополіями.

Відповідь: б).

**Завдання нижчого рівня
(знайдіть відповідність)**

1. Суспільні блага	А. Встановлення прав власності на ресурси та вільний обмін цими правами, запровадження коригуючи податків та субсидій.
2. Екстерналії	Б. Заборони або встановлення обмежень (нормативів) на викиди речовин, які забруднюють довкілля, запровадження штрафних санкцій.
3. Ринкові методи	В. Податок дорівнює або наближений до граничних зовнішніх витрат, він зменшує виробництво товарів та послуг з негативними ефектами.
4. Теорема Коуза	Г. Процес, коли ринкові методи переводять додаткові суспільні витрати або вигоди з зовнішніх ефектів у приватні внутрішні витрати чи вигоди окремої фірми, оптимізують розподіл ресурсів, сприяють здешевленню суспільного виробництва продукції.
5. Коригуючи субсидія	Д. Побічні наслідки економічної діяльності, які не регулюються ринком і впливають на інтереси третіх осіб як у сфері виробництва, так і у сфері споживання.
6. Адміністративні методи	Е. Коли приватні сторони мають можливість досягти згоди і не несуть надмірних додаткових витрат з розподілу ресурсів, то вони здатні укласти взаємовигідну угоду і досягти ефективного результату.
7. Коригуючий податок	Ж. Блага, які забезпечують потреби всіх членів суспільства в однаковій мірі.
8. Інтерналізація	З. Субсидія виробникам або споживачам, яка дорівнює граничним зовнішнім вигодам та дозволяє збільшити виробництво товарів та послуг з позитивним ефектом.

**Завдання вищого рівня
(оберіть правильну відповідь)**

1. Державне втручання у функціонування ринкової економіки обґрунтоване у випадку:

- а) прийняття урядом країни програми, спрямованої на посилення регулювання економіки;
- б) посилення вимог профспілок щодо підвищення доходів зайнятих;
- в) існування численних сфер неспроможності ринку;
- г) не є обґрунтованим за жодних умов.

2. Суспільні блага відрізняються від приватних:

- а) колективним характером споживання;
- б) неконкурентністю;
- в) неможливістю виключення зі споживання;
- г) всі відповіді правильні.

3. Прикладом суспільного блага може слугувати:

- а) національна оборона;
- б) філармонія;
- в) вища освіта;
- г) курси англійської мови.

4. Обсяг виробництва суспільних благ є оптимальним, якщо:

- а) гранична доходність ресурсу, що застосовується у виробництві суспільного блага дорівнює граничним видаткам суспільства, пов'язаним з залученням цього ресурсу;
- б) граничний виторг суспільства дорівнює граничним витратам виробництва;
- в) гранична вигода громадян дорівнює граничним витратам суспільства на його виробництво;
- г) всі відповіді правильні.

5. Зовнішній ефект має місце, коли:

- а) нові товари виробляють з відходів виробництва;
- б) наслідки виробництва або споживання не були передбачені;
- в) виробник не відшкодовує завданої третім особам шкоди і не отримує винагороди за корисні ефекти, що супроводжують його виробництво;
- г) виробництво чи споживання товару безпосередньо не впливають на третіх осіб, які не беруть участі у купівлі-продажу цього товару.

6. Забруднення довкілля:

- а) є не економічною, а виключно екологічною проблемою;
- б) слід коригувати за допомогою субсидій фірмам-забруднювачам;
- в) є прикладом приватних виробничих витрат;
- г) є прикладом негативного зовнішнього ефекту.

7. Прикладом позитивного зовнішнього ефекту може слугувати:

- а) купівля фермером трактора за зниженою ціною;
- б) зниження урядом ставки оподаткування прибутку фірм;
- в) збільшення урожаю, одержаного фермером, за рахунок меліоративної системи, встановленої його сусідом;
- г) надання урядом субсидій виробникам сільськогосподарської продукції.

8. Негативний зовнішній ефект виникає у випадку, коли:

- а) міська влада дає дозвіл на відкриття повітряних коридорів для пасажирських літаків над житловими масивами;
- б) ви з задоволенням готуетесь до іспиту з «Мікроекономіки» під гучний реп, що лунає з кімнати сусіда;
- в) реклама тютюнових виробів призводить до збільшення попиту на них і поширення шкідливої звички;
- г) правильні відповіді а) і в).

9. У якій з наведених ситуацій виникає позитивний зовнішній ефект?

- а) професор університету отримав пільгову санаторну путівку;
- б) всім викладачам і студентам університету зроблені щеплення проти грипу;
- в) в університетській їдальні студенти мають можливість харчуватися за зниженими цінами;
- г) всі відповіді правильні.

10. До методів корекції зовнішніх ефектів не належить:

- а) оподаткування;
- б) субсидування;
- в) встановлення прав власності;
- г) ринкове ціноутворення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ З МІКРОЕКОНОМІКИ

Методичне забезпечення

1. Носова О. В. Мікроекономіка: навч. посібн. [О. В. Носова та інш.] – Х.: ДОД ХДУХТ, 2010. – 200с.
2. Савицька Н. Л. Мікроекономіка: збірник задач. / Н. Л. Савицька, Н. В. Радевіч, О. П. Карел. – Х. : ДОД ХДУХТ, 2010. – 82 с.
3. Савицька Н. Л. Мікроекономіка: Збірник індивідуальних навчально-дослідних завдань за змістовим модулем 1 «Базові поняття мікроекономіки та основи поведінки споживача». / Н. Л. Савицька, Н.В. Радевіч, О.П. Карел. – Х. : ДОД ХДУХТ, 2010. – 150 с.
4. Савицька Н. Л. Мікроекономіка: збірник індивідуальних навчально-дослідних завдань за змістовим модулем 2 «Мікроекономічна теорія фірми та суспільного добробуту». / Н. Л. Савицька, Н.В. Радевіч, О.П. Карел. – Х. : ДОД ХДУХТ, 2010. – 159 с.
5. Савицька Н. Л. Мікроекономіка: Тестовий тренінг. / Н. Л. Савицька, Н. А. Сокол, Н.В. Радевіч. – Х.: ДОД ХДУХТ, 2010. – 101 с.
6. Савицька Н. Л. Мікроекономіка: Методичні вказівки до написання курсової роботи. / Н. Л. Савицька, О.П. Карел, Н. А. Сокол, О. В. Нікітіна. – Х.: ХДУХТ, 2012. – 70 с.

Рекомендована література

Базова

1. Нуреев Р. М. Курс микроэкономики: Учебник для вузов. / Р. М. Нуреев – М. : НОРМА–ИНФРА–М, 2000. – 572 с.
2. Мікроекономіка: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича 2-ге вид., переробл. і допов. – К.: Знання, 2008. – 679 с.
3. Мікроекономіка і макроекономіка: Підручник у 2 ч. [С. Будаговська, та інш.] / За заг. ред. С. Будаговської. – К. : Основи, 2010. – Ч.1: Мікроекономіка. – С. 7–210.
4. Мікроекономіка. Практикум: Навч. посібн. / За ред. В.Д. Базилевича 3-тє вид., стер. – К.: Знання, 2011. – 491 с.
5. Мікроекономіка : Підручник / [А.П. Наливайко, Л.А. Азьмук, П.Г. Банщикова та ін.] ; за наук. ред. А.П. Наливайка. – К.: КНЕУ, 2011. – 446 с.

Допоміжна

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: Підручник У 2 кн. /За ред. С.М. Панчишина, П.І. Островерха Кн. 2: Мікроекономіка. – К.: Знання, 2010. – 437 с.
2. Кулішов В.В. Мікроекономіка: Основи теорії і практикум: Навчальний посібник. 2-ге видання, стереотипне. - Львів: «Магнолія плюс», 2006.- 332 с.
3. Слухай С.В. Довідник базових термінів та понять з мікроекономіки. / С. В.Слухай – Київ : Лібра, 1998. – 256 с.

4. Шерер Ф. Структура отраслевых рынков: Пер.с англ. / Ф. Шерер, Д. Росс – М. : ИНФРА– М, 1997. – 698 с.
5. Гальперин В.М. Микроэкономика (в 2 т.) / В.М. Гальперин, С.М. Игнатъев, В.И. Моргунов – СПб. : Экономическая школа, 2002. Т. 1. – 349с.
6. Гальперин В.М. Микроэкономика (в 2 т.) / В.М. Гальперин, С.М. Игнатъев, В.И. Моргунов – СПб. : Экономическая школа, 2002. Т. 2. – 503 с.
7. Савицька Н.Л. Мікроекономіка: Навч. посібн. / Н. Л. Савицька. – Харків : ХДУХТ, 2003. – 144с.
8. Сотников В.И. Микроэкономика в структурно-логических схемах: Учебн. Пособие. / В.И. Сотников, Ю.В Сотникова. – Х. : ИД «ИНЖЭК», 2004. – 252 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Державної Служби статистики України
<http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Case Україна. Періодичні видання, економічний огляд. – Режим доступу: <case-ukraine.com.ua>.
3. Головний економічний журнал України. – Режим доступу: <economist.net.ua>.
4. Європейський вибір України. – Режим доступу: <www.minyust.gov.ua>.
5. Сайт журналу “Вопросы экономики” – Режим доступу: <www.voprosy.ru>.
6. Сайт журналу “Вопросы политической экономии” – Режим доступу: <vopoliteco.ucoz.com>.
7. Сайт журналу “Бізнес Інформ” – Режим доступу: <www.business-inform.net>.
8. Сайт журналу “Проблеми економіки” – Режим доступу: <www.problecon.com>.
9. Сайт журналу “Економіка розвитку” – Режим доступу: <www.ed.ksue.edu.ua>.
10. Сайт журналу “Економічна теорія” – Режим доступу: <<http://www.etet.org.ua>>.
11. Сайт журналу “Теоретическая экономика” – Режим доступу: <theoreticaleconomy.info>.
12. Сайт журналу “Горизонты экономики” – Режим доступу: <<http://www.economizdat.ru/zhurnal>>.
13. Сайт журналу “Альтернативы” – Режим доступу: <www.alternativy.ru>.